

พยานหลักฐานเชิงวิทยาศาสตร์ในความผิดฐานฆ่าผู้อื่น

โดยหลักแล้วเมื่อมีความผิดทางอาญาเกิดขึ้น จะต้องมีการพิสูจน์ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิดให้ชัดแจ้งปราศจากสงสัย ในการนำสืบพยานหลักฐานในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นนี้ โจทก์จะต้องขอนำสืบให้ได้ว่ามีความตายเกิดขึ้นและความตายนั้นสืบเนื่องมาจากการกระทำของจำเลย ซึ่งเป็นที่ทราบกันดีว่าความผิดฐานฆ่าผู้อื่นนี้ส่วนใหญ่แล้ว ผู้กระทำมักปกปิดซ่อนเร้น ยกแก่การที่จะมีประจักษ์พยานผู้รู้เห็น การกระทำสะท้อนความรู้สึกของสังคมและเป็นปริศนาที่ต้องหาคำตอบให้ได้ บางกรณีมีความตายเกิดขึ้นก็มีคำถามเกิดขึ้นว่า “เป็นการฆ่าตัวตายหรือฆาตกรรม” ปริศนาเหล่านี้ยากที่คนธรรมดาสามัญทั่วไปจะใช้ความรู้สึกหรือสามัญสำนึกมาวินิจฉัยได้ แต่ในคดีที่ซับซ้อนซ่อนเงื่อนเช่นนี้ จำเป็นต้องอาศัยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ทั้งการพิสูจน์หลักฐานและนิติเวชศาสตร์อีกทั้งศาสตร์อื่นๆ มาช่วยตรวจสอบด้วย หรือบางครั้งถึงจะมีประจักษ์พยาน แต่บุคคลที่เป็นประจักษ์พยานนั้นก็ให้การที่คลาดเคลื่อนต่อความเป็นจริงด้วยปัจจัยหลายประการ ดังนั้นในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นนี้จึงได้มีการนำวิทยาศาสตร์สาขาต่างๆ เข้ามาช่วยในการพิสูจน์ที่เรียกกันว่า “นิติวิทยาศาสตร์” (Forensic Science)

ในการพิสูจน์ความผิดทางอาญา ต้องมีพยานหลักฐานที่บ่งชี้ว่ามีการกระทำความผิดขึ้นแล้ว (Corpus delicti Evidence) เป็นพยานวัตถุประเภทแรกที่เจ้าหน้าที่จำเป็นต้องค้นหาให้พบก่อนที่จะเชื่อว่าได้เกิดการกระทำผิดขึ้นแล้ว (Body of Crime) ก่อนที่จะดำเนินการอย่างอื่นต่อไป ในคดีฆาตกรรมหากยังไม่พบศพหรือชิ้นส่วนของศพ ก็ยังไม่อาจเชื่อได้ว่าเกิดการฆาตกรรมขึ้น ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นคือความผิดฐานฆ่าผู้อื่นมักมีการปกปิดซ่อนเร้น อำพราง ไม่มีประจักษ์พยานผู้รู้เห็น แต่ด้วยความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ทำให้สามารถพิสูจน์ข้อเท็จจริงต่างๆ ได้มากขึ้น เนื่องจากมีการพัฒนาวิชาการในการตรวจสอบทางวิทยาศาสตร์อยู่ตลอดเวลา จึงช่วยให้สามารถพิสูจน์ข้อเท็จจริงได้ถูกต้องแม่นยำ มีน้ำหนักดียิ่งกว่าพยานหลักฐานอื่นใด ดังนั้นในการพิสูจน์ความผิดฐานฆ่าผู้อื่น พยานหลักฐานเชิงวิทยาศาสตร์จึงมีบทบาทที่สำคัญในการพิสูจน์องค์ประกอบของความผิด เพื่อนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ และขณะเดียวกันก็เพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของผู้ที่ถูกกล่าวหาให้ต้องถูกลงโทษ ซึ่งต้องพิสูจน์องค์ประกอบเรียงตามลำดับความสำคัญในการพิสูจน์ความผิด ดังต่อไปนี้

3.1 พิสูจน์มีผู้ถูกระทำให้ตาย

องค์ประกอบแรกในการพิสูจน์ความผิดฐานฆ่าผู้อื่น คือต้องมีการยืนยันว่าคุณคือคนผู้ที่มีชื่อดังกล่าวและมีรูปพรรณสัณฐานดังที่ปรากฏได้ถึงแก่ความตาย เพื่อเป็นการสนับสนุนข้อหาอาญาจะต้องมีการยืนยันว่าคุณคนนั้นๆ ได้เสียชีวิตแล้ว และจะต้องพยายามหาแนวทางสืบสวนว่าผู้ตายเป็นใคร เพื่อประโยชน์แก่การสืบสวนสอบสวนหาตัวผู้กระทำผิดต่อไป ซึ่งองค์ประกอบในเรื่องของผู้ถูกระทำคือผู้ตายนี้มีประเด็นที่จะต้องพิสูจน์ดังนี้

3.1.1 พิสูจน์ว่าสิ่งที่พบนั้นเป็นมนุษย์

การพิสูจน์ในกรณีนี้ หมายถึง กรณีที่พบเพียงสิ่งที่คาดว่าเป็นส่วนหนึ่งส่วนใดของร่างกาย ซึ่งการพิสูจน์บุคคลจากเศษของศพ (Identification of Human Remains) เป็นเรื่องที่ยากยิ่ง แต่อย่างไรก็ดี ในปัจจุบันนี้วิทยาการสมัยใหม่ได้เอื้ออำนวยให้การตรวจเช่นนี้เป็นไปได้ วิทยาศาสตร์แขนงต่างๆ จะช่วยตรวจสอบเศษของศพ เช่น เศษเนื้อ เศษผม เศษกระดูก คราบโลหิต ซึ่งในขั้นต้นจะต้องทำการพิสูจน์และวินิจฉัยก่อนว่า เป็นของมนุษย์จริงหรือไม่ แล้วจึงเสาะแสวงหารายละเอียดอื่นๆ ต่อไป

ดังนั้น ในกรณีที่พบเศษของศพหรือชิ้นส่วนอวัยวะ จึงต้องมีการพิสูจน์ว่าสิ่งที่พบนี้นั้นเป็นของมนุษย์หรือไม่ ซึ่งการพิสูจน์นี้คนธรรมดาทั่วไปไม่อาจพิสูจน์ได้ ต้องอาศัยผู้ที่มีความรู้ความชำนาญเฉพาะในการตรวจพิสูจน์ เช่น นักมานุษยวิทยาที่ศึกษาโครงกระดูกในเชิงนิติเวช ผู้ที่มีความรู้ทางด้านนิติซีโรโลยี การตรวจพิสูจน์เลือด เป็นต้น ซึ่งมีหลักการพิสูจน์ ดังนี้

1) การตรวจพิสูจน์กระดูก ประการแรกต้องมีการพิสูจน์ว่าชิ้นส่วนนั้นใช่กระดูกหรือไม่ (ARE THEY BONES) กรณีที่เจ้าหน้าที่ตำรวจนำวัตถุที่เหมือนกระดูกมาให้โดยสงสัยว่าอาจมีคนตายเกิดขึ้น ซึ่งวัตถุที่มีรูปร่างและสีคล้ายกับกระดูกที่พบได้ คือ หิน พลาสติก และไม้ บางครั้งเป็นปะการังที่มีลักษณะเหมือนกระดูก หลักในการตรวจสอบผู้ชำนาญการจะศึกษาจากลักษณะภายนอกและการตรวจเนื้อเยื่อจากกล้องจุลทรรศน์จากโครงสร้าง (TEXTURE) และน้ำหนัก กรณีที่มีเศษชิ้นส่วนปะปนกันมาหลายชนิด จะใช้วิธีการวิเคราะห์ด้วยแสงอุลตราไวโอเล็ตเพื่อแยกว่าชิ้นไหนเป็นกระดูก เพราะกระดูกจะเรืองแสงในแสงอุลตราไวโอเล็ต

ประการต่อมาเมื่อทราบว่าเป็นกระดูกแน่นอน ผู้ชำนาญการต้องมาแยกว่าเป็นของมนุษย์หรือสัตว์ ซึ่งการตรวจดูลักษณะของกระดูกตามหลังวิทยาการวิทยาศาสตร์ ผู้ที่เป็นแพทย์

และได้ศึกษาวิชากายวิภาคศาสตร์มาแล้ว สามารถที่จะบอกได้ว่ากระดูกชิ้นที่พบนั้นเป็นของมนุษย์หรือไม่ โดยมีหลักการดูจากขนาด ดู "GROSS ANATOMY" กระดูกใหญ่ๆ จะแยกได้ง่าย ถ้าชิ้นส่วนของกระดูกประกอบเป็นชิ้นที่สมบูรณ์ การตรวจดูลักษณะรูปร่างของกระดูก แพทย์ก็สามารถบอกได้ว่าเป็นชิ้นส่วนของกระดูกชิ้นไหนของร่างกายได้ แต่ในบางครั้งชิ้นส่วนของกระดูกสัตว์บางชนิดอาจมีความคล้ายคลึงกับของมนุษย์เราได้มาก เช่น ลิง เป็นต้น¹ แต่ถ้าเป็นกระดูกชิ้นเล็ก เช่น นิ้วมือหรือเท้าจะตรวจได้ยากขึ้น และที่มีปัญหาคือกระดูกที่หักหรือบิ่นหรือกระดูกที่โดนไฟไหม้ ไม่สามารถดูจากลักษณะทั่วไปได้ ต้องใช้วิธีตามหลักเซโรวิทยา โดยใช้ Precipitin Test โดยผู้ที่มีพื้นฐานวิชาเซโรวิทยา และอิมมูโนวิทยาจะสามารถตรวจพิสูจน์ได้² หรือใช้วิธีอื่นที่จะวิเคราะห์ได้คือ ดู DNA ซึ่งจะคงอยู่กว่าสิบปี แต่การตรวจพิสูจน์นี้ในทางกรณีก็ยังมีปัญหาคือ เศษกระดูกที่แห้งละเอียด ถูกไฟไหม้เสียหายมากจะไม่สามารถตรวจหา DNA ได้ ผู้ชำนาญการจึงสามารถวิเคราะห์ได้แต่เพียงว่าเป็นกระดูกมนุษย์หรือไม่ โดยใช้หลักการตรวจโครงสร้างจากกล้องจุลทรรศน์ เพื่อดูโครงสร้างลักษณะกระดูกซึ่งหากเป็นของมนุษย์จะมีลักษณะทรงกลม ส่วนกระดูกสัตว์จะมีลักษณะเป็นชิ้นเรียงกัน

2) การตรวจพิสูจน์ชิ้นส่วนอื่นๆ เช่น ชิ้นเนื้ออวัยวะ ต้องอาศัยความรู้ความชำนาญเกี่ยวกับกายวิภาค ซึ่งแพทย์ที่ศึกษามาทางนิติพยาธิวิทยา (Forensic Pathology) จะเป็นผู้ที่สามารถตรวจวิเคราะห์ได้ว่าชิ้นเนื้อชิ้นส่วนนั้นเป็นของมนุษย์หรือสัตว์ โดยตรวจดูจากโครงสร้างเนื้อเยื่อด้วยกล้องจุลทรรศน์ หรือในปัจจุบันวิธีการที่ถือว่าแม่นยำได้ผลดีคือการตรวจ DNA

3.1.2 พิสูจน์ว่ามีความตายเกิดขึ้น

เมื่อมีการตรวจพิสูจน์วิเคราะห์ได้แล้วว่าเศษชิ้นส่วนนั้นเป็นของมนุษย์ ก็มีประเด็นที่จะต้องพิสูจน์ต่อไปว่า บุคคลซึ่งเป็นเจ้าของชิ้นส่วนนั้นได้ถึงแก่ความตายหรือไม่ กรณีที่พบศพก็สามารถตรวจสอบได้จากลักษณะทั่วไปว่าตายหรือไม่ แต่หากเพียงพบแต่เศษชิ้นส่วนของมนุษย์

¹ สมชาย ผลเยี่ยมเอก, "การพิสูจน์ชิ้นส่วนของศพ", วารสารนิติวิทยาศาสตร์ 15 (มิถุนายน 2529) : 50.

² ถวัลย์ อาสนะเสน, นิติเวชศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2520), หน้า 71.

ต้องมีการพิสูจน์ยืนยันว่ามีความตายเกิดขึ้น เพราะในองค์ประกอบความผิดฐานฆ่าผู้อื่น ผลของการกระทำก็คือต้องมีความตาย

การตาย ตามกฎหมายไทยได้ให้คำจำกัดความของการตายว่าเป็นการสิ้นสภาพบุคคล ซึ่งแบ่งเป็น 3 ประเภท คือ การตายตามธรรมชาติ (Natural death) การตายผิดธรรมชาติ (Unnatural death) และการตายโดยผลของกฎหมาย คือ การหายสาบสูญ

สำหรับความตายในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นนั้น คือการตายผิดธรรมชาติซึ่งกฎหมายก็มิได้มีคำจำกัดความไว้โดยเฉพาะว่าหมายความว่าอย่างไร โดยทั่วไปจึงอาศัยการวินิจฉัยในทางการแพทย์ว่าบุคคลใดตายในแง่ของทางการแพทย์บุคคลที่เสียชีวิตนั้น เป็นสภาวะที่ระบบการทำงานของอวัยวะที่สำคัญ (Vital organ) ได้หยุดลง โดยทั่วไปหมายถึง การหายใจหยุด หัวใจหยุดเต้น สมองไม่ทำงาน ส่วนใหญ่เน้นที่การหายใจหยุดกับหัวใจหยุดเต้น ซึ่งแพทย์มีวิธีตรวจที่เฉพาะเจาะจง เช่น การเต้นของหัวใจดูจากการเต้นของชีพจร การเต้นของหัวใจ ความดันของเลือด ซึ่งวิธีวัดคือ การจับชีพจร การวัดความดันเลือด การใช้อุปกรณ์ฟังการเต้นของหัวใจและการตรวจคลื่นหัวใจ ส่วนการหายใจนั้นไม่มีวิธีตรวจเฉพาะ อาจสังเกตจากการเคลื่อนไหวของหน้าอก หรือเอาสำลีมาอังที่ลมหายใจที่จมูก หรือเอากระจกมาอังที่จมูกหากมีลมหายใจจะพบฝ้าไอน้ำที่กระจก เนื่องจากลมหายใจจะมีไอน้ำ เมื่อกระทบกับความเย็นของกระจก จะควบแน่นกลายเป็นหยดน้ำจับที่กระจก โดยปกติการวินิจฉัยตายนั้นหัวใจต้องหยุดเต้น รวมทั้งคลื่นสมองเป็นเส้นตรงสืบห้านาทีเป็นอย่างน้อย จึงจะวินิจฉัยว่าตาย แต่ในทางปฏิบัติการตรวจสอบคลื่นสมองไม่อาจทำได้ อีกทั้งการตรวจคลื่นหัวใจก็ไม่สามารถดำเนินการได้ต่อเนื่องยาวสืบห้านาที โดยทั่วไปแพทย์จึงวินิจฉัยการตายโดยบันทึกคลื่นหัวใจในเวลาทีวินิจฉัยว่าตาย และอีกสืบห้านาทีบันทึกอีกครั้ง กราฟคลื่นหัวใจควรเป็นเส้นตรง

ประเด็นปัญหาในเรื่องคำจำกัดความในเรื่องการตายมีมากขึ้น เนื่องจากกระบวนการทางการแพทย์ได้มีเทคโนโลยีช่วยชีวิตที่ดีขึ้นมาก เริ่มตั้งแต่เป่าปากช่วยชีวิต ใช้คลื่นไฟฟ้ากระตุ้น (Electrical shock) การปั๊มหัวใจและการผายปอด (Cardiopulmonary resuscitation) การผ่าตัดช่องอก เข้าไปนวดหัวใจ (Heart massage) รวมถึงการใช้อาหารกระตุ้นให้หัวใจเต้น การใช้เครื่องมือช่วยหายใจ ทำให้คนไข้ที่มีการบาดเจ็บทางสมองรุนแรงซึ่งควรเสียชีวิตแล้ว แต่ยังหายใจได้โดยเครื่อง และมีความดันเลือด หัวใจเต้นจากยาที่ให้ ประกอบกับแพทย์ได้พยายามหาวิธีการรักษาผู้ป่วยที่อวัยวะของร่างกายเป็นโรคเสียไป เช่น ตับปอดไตหัวใจ โดยการผ่าตัดเอาอวัยวะของผู้อื่นมาทดแทน จึงเกิดปัญหาขึ้น ทำให้ต้องมีการกำหนดภาวะสมองตาย

3.1.2.1 การวินิจฉัยการตาย ปัจจุบันการแพทย์เราแบ่งการตายเป็น 2 ชนิด ดังนี้

1) SOMATIC DEATH การตายของร่างกายซึ่งหมายถึงภาวะที่ผู้ป่วยไม่รู้สึกรู้ตัวไม่สามารถตอบสนองต่อการกระตุ้นใดๆ ทั้งนี้ผู้ป่วยจะไม่สามารถกระทำการเคลื่อนไหวใดๆ โดยตั้งใจได้ (Voluntary Movement) ซึ่งการหายใจหรือการเต้นของหัวใจ ดำเนินไปภายใต้การใช้เครื่องมือช่วย หรือใช้ยากระตุ้น ผู้ป่วยจะไม่สามารถฟื้นกลับคืนมาได้อีก การตายชนิดนี้แบ่งย่อยเป็น 2 ชนิด

(1) ภาวะสมองตาย (Brain Death)

สำหรับประเทศไทยได้มีประกาศของแพทยสภากำหนดเกณฑ์การวินิจฉัยเรื่อง "สมองตาย" ลงวันที่ 30 มิถุนายน 2532 และแก้ไขเพิ่มเติมเป็นประกาศฉบับที่ 2 ลงวันที่ 3 มีนาคม 2539 เปลี่ยนแปลงระยะเวลาในการประเมินให้สั้นลงเหลือเพียง 6 ชั่วโมง รายละเอียดของแพทยสภามีดังนี้ คือ

ก. การวินิจฉัยสมองตายจะทำได้ในสภาวะและเงื่อนไข ดังต่อไปนี้

1. ผู้ป่วยต้องไม่รู้สึกรู้ตัว (Deeply comatose) โดยจะต้องแน่ใจว่าเหตุของการไม่รู้สึกรู้ตัวนี้ไม่ได้เกิดจาก

1.1 พิษยา (Drug intoxication) เช่น ยาเสพติด ยานอนหลับ หรือยากล่อมประสาท ฯลฯ

1.2 สภาวะอุณหภูมิในร่างกายต่ำ (Primary hypo-thermia)

1.3 สภาวะผิดปกติของระบบต่อมไร้ท่อและเมตาโบลิค (Metabolic and endocrine disturbances)

1.4 สภาวะ Shock

2. ผู้ป่วยที่不知สึกรู้ตัวนั้นอยู่ในเครื่องช่วยหายใจ (Comatose patient on ventilator) เนื่องจากไม่หายใจ โดยจะต้องแน่ใจว่าเหตุของการไม่หายใจไม่ได้เกิดจากยาคลายกล้ามเนื้อ (Muscle relaxants) หรือยาอื่นๆ

3. จะต้องมียาหรือวินิจฉัยถึงสาเหตุของการไม่รู้สึกรู้ตัว และไม่หายใจในผู้ป่วยนั้นโดยที่ให้ผู้รู้แน่ชัดโดยปราศจากข้อสงสัยเลยว่า สภาวะของผู้ป่วยนี้เกิดขึ้นจากการที่สมองเสียหายโดยไม่มีหนทางเยียวยาได้อีกแล้ว (Irreversible structural brain damage)

4. ถ้าผู้ป่วยอยู่ในสภาวะครบตามเงื่อนไขที่กำหนดแล้ว จะต้องทำการตรวจสอบเพื่อยืนยันสมองตาย คือ

4.1 ต้องไม่มีการเคลื่อนไหวใดๆ ได้เอง (No spontaneous movement) ไม่มีอาการชัก (No epileptic jerking) ไม่มี decorticate หรือ decerebrate rigidity)

4.2 ต้องไม่มีรีเฟล็กซ์ของแกนสมอง (Absence of brainstem reflexes) ทั้ง 6 ประการ ต่อไปนี้ คือ

(1) รูม่านตาจะไม่เคลื่อนไหวหรือเปลี่ยนขนาด (Dilated and fixed pupils) ตรวจสอบได้โดยใช้ไฟฉายส่องเข้าไปที่ลูกตา

(2) ตาดำจะไม่กะพริบ (Absence of corneal reflex) ตรวจสอบได้โดยใช้สำลีเช็ดที่ตาดำ

(3) ไม่ปรากฏการหดตัวของกล้ามเนื้อที่ใบหน้า อันแสดงอาการเจ็บปวดเกิดขึ้นเมื่อมีสิ่งใดมากด (No motor response within the cranial nerve distribution) ตรวจสอบได้ โดยการใช้มือกดตรงหน้าผากหรือหยิกบริเวณแขนหรือขา

(4) เมื่อจับศีรษะหันไปข้างใดข้างหนึ่งลูกตาทั้งสองข้าง จะไม่เคลื่อนไหว Absence of oculoccephalic reflex (Doll's head phenomena)

(5) ลูกตาจะไม่เคลื่อนไหว แม้มีการกระตุ้นโดยใช้น้ำเย็นกรอกเข้าในหูข้างใดข้างหนึ่ง (Absence of vestibular response to caloric stimulation)

(6) จะไม่ปรากฏอาการไอหรืออาเจียน (Absence of gag and cough reflex) ตรวจสอบได้โดยใช้สายยางแยงเข้าไปในหลอดลม

4.3 ไม่สามารถหายใจได้เอง (No spontaneous res-piration) ซึ่งทดสอบได้โดยการหยุดเครื่องช่วยหายใจ (ให้ออกซิเจนทางสายยางเข้าไปในหลอดลม) เป็นเวลาอย่างน้อย 10 นาที และคอยดูว่ามีการหายใจหรือไม่ ขณะที่ทดสอบควรมีค่าความดันของคาร์บอนไดออกไซด์ในกระแสเลือด ($p\text{CO}_2$) ไม่ต่ำกว่า 60 มม.ปรอท (ถ้าสามารถวัดได้)

4.4 สภาวะการตรวจสอบในข้อ 4.1, 4.2 หรือ 4.3 นี้ จะต้องไม่มีการเปลี่ยนแปลงเป็นเวลาอย่างน้อย 6 ชั่วโมง จึงจะถือได้ว่าสมองตาย

ข. วิธีการปฏิบัติในการวินิจฉัยการตาย

1. การวินิจฉัยสมองตายต้องกระทำโดยองค์คณะของแพทย์ไม่น้อยกว่า 3 คน โดยคนหนึ่งเป็นแพทย์เจ้าของผู้ป่วย และอีก 1 ใน 2 คนที่เหลือควรเป็นแพทย์สาขาประสาทวิทยาหรือแพทย์สาขาประสาทศัลยศาสตร์ (ถ้ามี)

2. องค์คณะของแพทย์ผู้วินิจฉัยสมองตาย ต้องไม่ประกอบด้วยแพทย์ผู้กระทำการผ่าตัดปลูกถ่ายอวัยวะรายนั้น

3. ผู้อำนวยการโรงพยาบาล หรือผู้ได้รับมอบหมายเป็นลายลักษณ์อักษรจะต้องร่วมเป็นผู้รับรองการวินิจฉัยการตายและเป็นผู้ลงนามรับรองการตาย

ค. ให้ใช้บันทึกการตรวจวินิจฉัยสมองตายท้ายประกาศนี้ควบคู่ไปกับประกาศแพทยสภา เรื่องเกณฑ์การวินิจฉัยการตาย

พยาธิสภาพของสมองในสภาวะ brain death นี้มีชื่อเรียกอีกอย่างว่า "Respirator Brain" ซึ่งสมองจะมีสีเทา บวม ซึ่งจะพบสมองบวมเคลื่อนในลักษณะต่างๆ เช่น transtentorial hypocalcampa และ tonsillar herniation เนื้อสมองจะมีลักษณะนุ่มและที่เรียกว่า "Encephalomalacia" โดยเฉพาะบริเวณ brainstem การเปลี่ยนแปลงของสมองจะเริ่มเห็นชัดหลังจากสมองขาดเลือดไปเลี้ยงเป็นระยะเวลา 12 ถึง 24 ชม. การเปลี่ยนแปลงทางกล้องจุลทรรศน์ จะไม่ correlate กับลักษณะภายนอกที่พบ

(2) Persistent Vegetative State (PVS)

เป็น somatic death ที่มีการทำลายการทำงานของสมองกลีบหน้า (Frontal Lobe) เช่น นักมวยถูกชกเลือดออกในสมองกลีบหน้า ผู้ป่วยจะไม่รู้สึกรู้ตัว ไม่มีปฏิกิริยาใดๆ นอกเป็นเจ้าชายนิทราตลอดไป ซึ่งเป็นลักษณะที่สูญเสียความรู้สึกนึกคิดและความจำไม่สามารถควบคุมการเคลื่อนไหวของร่างกาย แต่ยังมีชีวิตอยู่ บางครั้งเรียกสภาวะนี้ว่า เหมือนผัก (Vegetable)

2) CELLULAR DEATH เป็นการตายของเซลล์และเนื้อเยื่อต่างๆ ซึ่งเกิดจากสภาวะขาดออกซิเจนไปเลี้ยง ทั้งนี้เมื่อเกิด somatic death อาจจะยังไม่เกิด cellular death ทันที ต้องใช้เวลาลักษณะหนึ่ง ภาวะนี้จัดเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นหลังจากไม่มีเลือดไปเลี้ยง ซึ่งเนื้อเยื่อของอวัยวะแต่ละชนิดมีอัตราการตายไม่เท่ากัน เซลล์สมองเป็นเนื้อเยื่อที่ทนต่อการขาดออกซิเจนได้น้อยที่สุด คือการ

ขาดออกซิเจนไม่กี่นาทีก็ตาย ส่วนกล้ามเนื้อพังผืดหรือกระดูกจะใช้เวลาเป็นชั่วโมง หรือเป็นวันเป็นปีๆ หลังจากการขาดเลือดไปเลี้ยง³

ฉะนั้น ประเด็นในการพิสูจน์ว่ามีความตายเกิดขึ้น จึงต้องมีการพิสูจน์ด้วย พยานหลักฐานดังต่อไปนี้

3.1.2.2 การพิสูจน์ด้วยศพ ต้องพบศพเพื่อยืนยันว่ามีความตายแต่ไม่จำเป็นต้องมีศพเป็น พยานหลักฐานเสมอไป หากมีประจักษ์พยานยืนยันให้แน่ชัดว่าตายจริง หรือถึงแม้ศพสูญหายไปเลย เช่นฝังไว้ในปากห้วย น้ำท่วมถึงจึงสูญหายไปเสียก่อน ถ้ามีพยานเห็นศพและมีพยานแวดล้อมกรณี อื่น ๆ มาเบิกความประกอบก็ฟังลงโทษจำเลยฐานฆ่าผู้อื่นได้ (ฎีกาที่ 1174/ 2467) แต่ถ้าไม่ได้ พบศพและประจักษ์พยานเป็นที่น่าสงสัยด้วยแล้ว ก็ลงโทษจำเลยไม่ได้ ดังในคำพิพากษาฎีกาที่ 599 / 2471 คดีนี้ จ. และ พ. ประจักษ์พยาน เบิกความบ่งชี้ว่า จำเลยได้ช่วยกันฆ่าผู้ตาย แต่ มีข้อนำพิรุธสงสัย คือ พ. ให้การกลับไปกลับมา ชันตันเบิกความต่อศาลว่าเห็นจำเลยกับ ส. เอา ศพคนๆ หนึ่งใส่กระสอบ แต่จะเป็นศพใครไม่รู้จัก ครั้นเมื่อเบิกความแล้วกลับมาขอถอนถ้อยคำที่ว่าที่ เบิกความนั้นไม่จริง จึงฟังเป็นหลักฐานไม่ได้ ส่วน จ. พยานอีกปากหนึ่งนั้น เป็นผู้ที่อยู่ในฐานะ ต้องหาเป็นพวกของจำเลยด้วยกัน โจทก์กันไว้เป็นพยานจึงมีน้ำหนักน้อย เพียงแต่นำพยานพฤติ เหตุมาสืบเท่านั้น หาเป็นการเพียงพอไม่ คดีนี้ค้นหาศพผู้ตายไม่ได้ แต่จำเลยนำเจ้าพนักงานชุด ค้นหาศพผู้ตาย ได้นำไปขุดได้พินกรรมชิ้นหนึ่งในบ่อร้างแห่งหนึ่ง กับได้กะโหลกศีรษะและขากรรไกร ในร่องน้ำป่าช้าจีนแห่งหนึ่ง แต่ไม่มีพยานคนใดเบิกความยืนยันว่า กระดูกและกะโหลกศีรษะนั้น เป็นของผู้ตาย คงมีแต่ภรรยาผู้ตายเบิกความยืนยันว่าพินหน้าชิ้นหนึ่งเป็นพินตัดเหมือนพินของผู้ตายจึง เป็นการเลื่อนลอย โจทก์สืบพยานฟังได้เพียงว่าผู้ตายได้ไปกับพวกจำเลยแล้วก็หายไป ไม่มีพยานเห็น จำเลยเป็นผู้ฆ่าตาย จึงพิพากษายกฟ้อง⁴

³ พรทิพย์ โรจนสุนันท์, นิติเวชศาสตร์ การชันสูตรศพ, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เดือนตุลา จำกัด, 2544), หน้า 76 – 77.

⁴ สุวัฒน์ชัย ใจหาญ, คู่มือพนักงานสอบสวนว่าด้วยพยานหลักฐานและการสอบสวน คดีอาญา, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มิตรสยาม, 2536), หน้า 296-297.

จากตัวอย่างคำพิพากษานี้ ศาลยกฟ้องเพราะไม่มีพยานหลักฐานพิสูจน์ว่า กระจกและศิระระนั้นเป็นของผู้ตาย ซึ่งหากเป็นคดีที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ย่อมสามารถช่วยพิสูจน์ได้ แพทย์ผู้ชำนาญการในการตรวจพิสูจน์หลักฐานย่อมสามารถชี้ได้ว่ากระจกและกะโหลกศิระระนั้นเป็นของผู้ตายจริงหรือไม่ ผลคดีก็คงไม่ใช่การยกฟ้องเช่นนี้

เมื่อมีการพบศพ โดยเฉพาะกรณีที่มีการตายใหม่ๆ จะต้องมีการพิสูจน์ให้แน่ชัดว่า ผู้นั้นได้ถึงแก่ความตายจริงหรือไม่ เพราะบางครั้งอาการที่คล้ายกับว่าร่างกายได้ตายไปแล้ว สามารถเกิดขึ้นได้ ระบบการเต้นของหัวใจ การหายใจและการทำงานของสมอง อาจจะทำงานในระดับต่ำที่สุด จนทำให้คนอื่นเข้าใจผิดไปว่าผู้นั้นได้ตายไปแล้ว ซึ่งอาการที่อาจทำให้ดูเหมือนว่าร่างกายได้ตายไปแล้วมาจากสาเหตุต่างๆ อาทิ การถูกกระแสไฟฟ้าช็อต การจมน้ำนานๆ การได้รับสารพิษจากยาเสพติดประเภทบาบิทูเรต อาการใช้สูงต่อเนื่องกันเป็นเวลานาน เช่น ไข้ไทฟอยด์ เป็นต้น

3.1.2.3 การพิสูจน์ด้วยชิ้นส่วนของศพ การพิสูจน์หลักฐานจากเศษของศพเป็นเรื่องที่ยากแต่อย่างไรก็ตามวิทยาการสมัยใหม่ก็ได้พัฒนาจนถึงขั้นที่สามารถพิสูจน์ได้ว่าชิ้นส่วนนั้นเป็นของมนุษย์หรือไม่ เมื่อเป็นของมนุษย์ ปัญหาหรือประเด็นที่ต้องพิสูจน์คือ ผู้เป็นเจ้าของชิ้นส่วนนั้นได้ถึงแก่ความตายหรือไม่ การพิสูจน์เช่นนี้โดยผู้ที่มีความรู้ความชำนาญในทางกายวิภาค และวิทยาศาสตร์แขนงต่างๆ ย่อมสามารถวิเคราะห์ได้ โดยการตรวจสอบว่าชิ้นส่วนอวัยวะดังกล่าวเป็นชิ้นส่วนที่สำคัญ ซึ่งหากมนุษย์เราสูญเสียไปแล้วย่อมไม่สามารถมีชีวิตอยู่ได้ ซึ่งอวัยวะสำคัญก็ได้แก่ อวัยวะที่เกี่ยวข้องกับระบบการทำงานของอวัยวะต่างๆ ได้แก่ สมอง หัวใจ และอวัยวะที่เกี่ยวข้องกับระบบการหายใจ เช่น ปอด กระบังลม แต่ถ้ามีอวัยวะส่วนที่สำคัญก็มีประเด็นที่ต้องพิสูจน์ต่อไปว่าอวัยวะเหล่านั้นมาจากไหน เพื่อเป็นแนวทางในการสืบสวนสอบสวนว่าเจ้าของชิ้นส่วนดังกล่าวยังมีชีวิตหรือไม่ การประกาศว่าบุคคลคนหนึ่งตายไปแล้วโดยอาศัยสิ่งๆ แม้จะเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวอย่างเช่น ฟัน เป็นเรื่องยาก เพราะบางครั้งคนเราก็สูญเสียฟันไปได้ เช่นเดียวกับนิ้วมือกระทั่งมือทั้งมือ

การที่พบเพียงชิ้นส่วนของศพที่จะยืนยันว่าบุคคลนั้นตายหรือไม่ ในทางการแพทย์ระบุว่าจะต้องเป็นชิ้นเนื้อส่วนที่สำคัญซึ่งถ้าคนเราไม่มีอวัยวะส่วนดังกล่าวจะไม่สามารถมีชีวิตอยู่ได้ ดังเช่นกรณีข่าวของคดีฆาตกรรมแพทย์หญิงท่านหนึ่งที่เจ้าหน้าที่พบเพียงชิ้นเนื้อในบ่อพักสิ่งปฏิกูล โดยที่ไม่มีผู้ใดรู้เห็นว่ามีอาการหรือไม่ การที่แพทย์หญิงนั้นหายตัวไป จะยืนยันได้หรือไม่ว่าเธอ

เสียชีวิตไปแล้ว ปรากฏว่าจากการตรวจดีเอ็นเอชิ้นเนื้อนั้นเปรียบเทียบกับของบิดาแพทย์หญิงดังกล่าว ยืนยันว่าชิ้นเนื้อที่พบเป็นของแพทย์หญิงนั้นจริง และแพทย์ที่ทำการตรวจชิ้นเนื้อยืนยันว่ามีชิ้นเนื้อส่วนที่สำคัญ คือส่วนของกระบังลม ซึ่งบุคคลใดสูญเสียอวัยวะในส่วนนี้ก็ไม่สามารถมีชีวิตอยู่ได้ จึงได้ยืนยันว่าเจ้าของชิ้นเนื้อนั้นตายแล้ว

ในบางกรณีพบเพียงชิ้นส่วนเล็กๆ ชิ้นหนึ่งเป็นเศษกระดูก แพทย์ผู้ชำนาญการในด้านการตรวจสามารถพิสูจน์ได้ว่า กระดูกนั้นเป็นชิ้นส่วนของร่างกาย ในคดีดังที่เกิดขึ้นรัฐคอนเนคติกัต ประเทศสหรัฐอเมริกา ในปี 1986 คือคดีที่รู้จักกันในชื่อว่า “ฆาตกรเครื่องบดไม้” (Woodchipper murder) เป็นคดีที่ไม่มีศพให้เห็น แต่นิติเวชศาสตร์แขนงต่างๆ ก็สามารถที่จะพิสูจน์ให้เห็นได้ว่าการฆาตกรรมเกิดขึ้น โดยฆาตกรได้เอาชิ้นส่วนต่างๆ ของศพบดไปกับเครื่องบดไม้ ผู้เชี่ยวชาญด้านนิติเวชศาสตร์ได้แยกเส้นผม ชิ้นส่วนเนื้อเยื่อ กระดูก เส้นขน เล็บมือ เล็บเท้า ฟันที่ครอบฟัน จากเศษสิ่งต่างๆ ที่มีทั้งเศษไม้และสิ่งๆ ที่ดูเหมือนเนื้อเยื่อต่างๆ และแยกเอาชิ้นส่วนต่างๆ อาทิเช่น เศษกระดูกไปให้นิติพยาธิแพทย์ชื่อดังผู้คร่ำหวอดในแวดวงนิติเวชมานานกว่า 40 ปี ช่วยตรวจสอบเศษกระดูก ซึ่งก็สามารถระบุได้ว่าชิ้นส่วนเล็กๆ ชิ้นหนึ่ง มาจากกระดูกส่วนที่เป็นกะโหลกศีรษะ และเศษกระดูกจากกะโหลกศีรษะนั้นมีความหมายว่าบุคคลนั้นตายแล้ว⁵ ในกรณีนี้ก็เป็นการอาศัยการตรวจพิสูจน์ทางนิติเวชมาช่วยพิสูจน์ถึงความตาย

แต่อย่างไรก็ตาม แม้หลักวิทยาศาสตร์จะมีอยู่ว่าการที่คนเราสูญเสียอวัยวะที่สำคัญ ย่อมทำให้ผู้นั้นไม่สามารถมีชีวิตอยู่ได้ แต่ข้อเท็จจริงก็มีปัญหาที่ต้องพิสูจน์ต่อไปว่า บุคคลที่เป็นเจ้าของอวัยวะนั้นได้มีการเปลี่ยนอวัยวะหรือไม่ ซึ่งการพัฒนาทางการแพทย์ในปัจจุบันได้มีความก้าวหน้ามากในการเปลี่ยนอวัยวะให้แก่มนุษย์เรา ฉะนั้น ในการตรวจพิสูจน์ก็ต้องพิสูจน์ให้ได้ถึงที่มาของชิ้นส่วนอวัยวะเหล่านั้น เพราะในบางครั้งชิ้นส่วนอวัยวะอาจมาจากความบกพร่องของการทำลายชิ้นส่วนของอวัยวะที่นักศึกษาแพทย์ใช้ในการศึกษา หรือมาจากสถานที่ฝังศพซึ่งอาจประสพอุทกภัยทำให้ศพที่ฝังไว้กระจัดกระจายไปได้เป็นต้น

⁵ ไมเคิล บาเดน และมาเรียน โรซ, พลิกศพ พลิกคดี, แปลโดย มัทนี เกษกมล, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ บริษัท เวิร์ล พับลิชชิง จำกัด, 2545) , หน้า 157.

3.1.2.4 การพิสูจน์ด้วยรอยเลือด เลือดนั้นเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของมนุษย์เรา ซึ่งการที่คนเราจะสูญเสียเลือดออกจากร่างกายนั้นก็อาจมีได้ เช่น เลือดประจำเดือนในสตรี เลือดกำเดา หรือจากการเกิดบาดแผลทำให้มีเลือดออก แต่ถ้ามนุษย์เราต้องสูญเสียเลือดไปในปริมาณมากๆ โดยอัตราการเสียเลือด หากมีการเสียเลือดเร็วปริมาณ 1 ใน 3 ของปริมาณเลือดในร่างกายทั้งหมด จะเริ่มช็อค และถ้าเสียเลือดถึงครึ่งก็จะทำให้ผู้นั้นเสียชีวิต ซึ่งเลือดในตัวคนเรามีประมาณ 5 ลิตร⁶ ฉะนั้น การที่พบคราบเลือดในปริมาณมากๆ ก็เพียงพอที่จะประเมินได้ว่าเจ้าของคราบเลือดนั้นปราศจากชีวิต

โดยปกติแล้วเป็นที่ทราบกันอย่างแน่นอนว่า โลหิตหรือเลือดมีคุณสมบัติเป็นสีแดง แต่ข้อเท็จจริงแล้ว เมื่อเลือดออกจากร่างกายแล้วในระยะหนึ่งจะไม่คงสภาพเดิมอยู่ต่อไปอีก ผู้ที่ไม่มีความรู้ก็ไม่สามารถทราบได้ว่าสีนั้นคือคราบเลือด เพราะไม่มีสีแดงหรือร่องรอยสีแดงอยู่เลย ตัวอย่างเช่น เลือดที่ผนังอาจเป็นสีดำ เขียว ฟ้ำ หรือแม้แต่สีเทาขาว เหตุที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจากกระดาษที่ประดับผนัง หรือสีที่ทาผนังไว้นั้นเองเป็นตัวละลายดูดซับคราบเลือด หรือทำปฏิกิริยากับเลือดที่เปื้อนนั่นเอง

ดังนั้น การตรวจหาคราบเลือดจึงจำเป็นต้องอาศัยความรู้ความชำนาญ และใช้วิธีการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ในการตรวจวิเคราะห์ เมื่อการพบคราบเลือดหรือสิ่งที่สงสัยว่าจะเป็นคราบเลือด จึงมีประเด็นที่ต้องพิสูจน์ดังนี้

1) รอยคราบที่ปรากฏเป็นคราบเลือดหรือไม่ การตรวจสอบนี้มีอยู่ 2 ระดับ คือ การตรวจสอบขั้นต้นในงานสนาม และการตรวจสอบขั้นสุดท้ายในห้องทดลอง

(1) การตรวจสอบขั้นต้นในงานสนาม เพื่อให้แน่ใจว่า รอยนั้นเป็นคราบเลือดหรือไม่ สามารถตรวจสอบด้วยวิธีการดังนี้ คือ

ก. เบนซิดีน (Benzidine Test) เป็นตัวที่ใช้ตรวจสอบขั้นต้นได้ดีมาก เนื่องจากมีปฏิกิริยาไว และยังสามารถตรวจได้แม้จากเลือดที่ละลายอยู่ในน้ำถึง 300,000 หยด

⁶ พรทิพย์ โรจนสุนันท์, นิติเวชศาสตร์ การชันสูตรศพ, พิมพ์ครั้งที่ 2, หน้า 138.

สามารถทำปฏิกิริยาได้ทั้งเลือดเก่าและเลือดใหม่ โดยมีคุณลักษณะเป็นสีเขียวฟ้า แต่อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบัน ในบางประเทศได้มีการประกาศให้เลิกใช้วิธีการตรวจด้วยเบนซิดีน เพราะมีอันตรายสูงกับสุขภาพของผู้ใช้ ถึงกระนั้น ในประเทศไทยก็ยังใช้กันอยู่

ข. ลูโคมาลาไซท์ กรีน (Leucomalachite green) สามารถตรวจได้จากเลือดหยดเดียวที่ละลายอยู่ในน้ำได้ถึง 100,000 หยด น้ำยาเป็นสีเขียวอ่อนๆ แต่เมื่อเกิดปฏิกิริยา จะกลายเป็นสีฟ้าเข้มปนเขียวภายในระยะเวลาไม่ถึงหนึ่งนาที

ค. ฟีนอล์ฟธาเลอิน (Phenolphthalein) สามารถตรวจเลือดสดหนึ่งหยดที่ละลายในน้ำถึง 10,000,000 หยด

(2) การตรวจขั้นสุดท้ายในห้องทดลอง เป็นการทำการทดลองเพื่อตรวจสอบถึงผลเด็ดขาดว่า คราบรอยนั้นๆ เป็นคราบเลือดหรือไม่ วิธีการที่นิยมมี 2 วิธี คือ

ก. ไทคมันน์ (Teichmann Test) หรือเฮมิน เทสจ์ (Hemin Test) เป็นการตรวจหาพิกเมนต์ (pigment) ของเลือด และการตกผลึกของเฮมิน (hemin crystals)

ข. ไมโครสเปคโตรสโคป (Microspectroscopic Test) เป็นการใช้อุปกรณ์ดังกล่าวในห้องทดลอง เพื่อตรวจด้วยเครื่องซึ่งมีความละเอียด และทั้งยังสามารถใช้ประโยชน์กับคราบรอยที่มีอยู่เพียงเล็กน้อยได้ด้วย

2) คราบเลือดนั้นเป็นของมนุษย์หรือไม่ การตรวจสอบกรณีนี้ สามารถตรวจดูจากปฏิกิริยาของเพรซิพิทิน (precipitin) ได้ ทั้งของมนุษย์และสัตว์ตามแต่ละชนิด นอกจากประเภทที่ใกล้เคียงกันมาก เช่น ม้ากับลา แพะกับแกะ เป็นต้น ปฏิกิริยาของเพรซิพิทินอาจให้ผลในทางบวกทั้งคู่ได้ แต่อย่างไรก็ดี สำหรับมนุษย์ จะไม่ให้ผลทำนองเดียวกันกับชิมแปนซีหรือลิง ปฏิกิริยาที่เกิดขึ้นว่าให้ผลในทางบวกนั้น หมายความว่า จากคราบที่ได้เอาไปละลายกับน้ำเกลือ (normal saline) ใส่แอนตี้ ฮิวแมน เซรัม (anti human serum) ลงไป ถ้าเลือดที่ละลายอยู่ในน้ำเกลือนี้เป็นเลือดของมนุษย์จะปรากฏเป็นรูปร่างแหวนสีขาว แยกของเหลวทั้งสองชนิดออกจากกัน

การพบคราบเลือดนั้น ในบางกรณีบุคคลธรรมดาไม่อาจมองเห็นได้ เพราะในคดีฆาตกรรมนั้น ผู้กระทำผิดมักจะมีการทำลายร่องรอยหลักฐาน ด้วยการชำระล้างคราบเลือดนั้นไปเสีย แต่การชำระล้างด้วยน้ำ ผงซักฟอก หรือน้ำยาฟอกสี ก็ไม่สามารถกลบเกลื่อนร่องรอยให้หมดสิ้นไป เพราะมีวิธีการทางวิทยาศาสตร์ในการตรวจสอบได้ คือ ใช้สารลูมินอล (Luminol) ซึ่งเป็นสารที่ให้ปฏิกิริยาละเอียดเพียงพอในการตรวจสอบคราบเลือดได้ แม้ว่าได้มีการทำความสะอาดบริเวณนั้น

หลังจากเกิดเหตุแล้วก็ตาม เมื่อมีการฉีดลูมินอลเป็นละอองลงไปตรงจุดนั้นจะทำให้เกิดสีสะท้อนแสง ออกสีขาว – ฟ้ำ แต่มีข้อจำกัดตรงที่ว่าต้องทำในที่มืด หรือนำวัตถุที่ต้องการทดสอบไปอยู่ใน บริเวณที่ไม่มีแสงสว่าง เพื่อที่จะมองเห็นแสงสะท้อนได้ชัดเจน นอกจากนี้ การตรวจสอบคราบ เลือดยังมีประโยชน์อีกหลายประการ เช่น เป็นเลือดหมูเ็ด เป็นเลือดของใคร มาจากส่วนใดของ ร่างกาย และบ่งบอกสถานที่ตายได้ด้วยซึ่งจะได้กล่าวต่อไป ฉะนั้น เมื่อพบคราบเลือดและเป็นเลือด ของมนุษย์ ก็สามารถพิสูจน์ว่าร่องรอยคราบเลือดนั้น ควรจะเกิดจากปริมาณเลือดเท่าใด เจ้าของรอย เลือดนั้นจะถึงแก่ความตายหรือไม่เพื่อที่เจ้าพนักงานสืบสวนสอบสวนจะได้พิจารณาว่าจะกำหนด ทิศทางของการสืบสวนสอบสวนต่อไปอย่างไร

ตัวอย่าง คดีฆาตกรรมนองเลือด (THE HOUSE THAT ROARED) เหตุเกิดที่เมือง โกลาโฮมา ประเทศสหรัฐอเมริกา⁷

หลังจากที่ คริส แคมปานโน (Chris Campano) ทะเลาะกับนางแคเรน แคม ปานโน (Caren Campano) ภรรยาของเขาต่อมาคริสอ้างว่าออกจากบ้านไปเพื่อสงบสติอารมณ์ และ หลังจากนั้นก็ไม่ใครพบเห็น แคเรน อีกเลย คริสแจ้งตำรวจเรื่องคนหาย เมื่อตำรวจมาสอบปากคำ และสำรวจไปรอบๆ บ้านแล้ว รายงานว่าไม่พบว่ามีกรฆ่าตกรรมหรือมีสิ่งผิดปกติ คริสระบุว่า มี ขโมยขึ้นบ้านในคืนก่อนขณะที่เขาออกจากบ้าน ตำรวจให้คริสเซ็นไบยินยอมให้ตรวจค้น ซึ่งเขาก็ให้ ความร่วมมือด้วยดี จากการตรวจค้นในบ้าน ตำรวจพบเตียงนอนอยู่ติดกับผนังด้านใต้ ข้างเตียงมี ฤชขยะสีขาวโบใหญ่ ได้ดูเห็นรอยเปื้อนสีน้ำตาลขนาดใหญ่มาก ตำรวจจึงได้เอา ฮีโมสติก มา ตรวจสอบซึ่งผลตรวจออกมาพบว่าเป็นรอยเลือด

รอยเปื้อนที่พบยังคงเปียกชื้น พรหมและชั้นรองซุ่มโซกไปด้วยเลือด พรหม ดังกล่าวถูกรื้อและส่งไปยังห้องทดลองที่โกลาโฮมา จากการตรวจสอบเป็นเลือดคน ในตอนนี้ ตำรวจสงสัยว่ารอยเลือดเป็นของแคเรน และคริส คือผู้ต้องสงสัย แต่คริสยืนยันว่าเขาไม่รู้ว่าแคเรน อยู่ที่ไหน บาร์เทนเดอร์จำไม่ได้ว่า คริสได้ไปที่บาร์ในวันเกิดเหตุหรือไม่ และพบว่าคริสนำ

⁷ อรรถพล แซ่มสุวรรณวงศ์ และคณะ, นิติวิทยาศาสตร์ 4 เพื่อการสืบสวนสอบสวน (กรุงเทพมหานคร : บริษัท ทีซีจี พรินติ้ง จำกัด, 2545), หน้า 268 – 270.

เครื่องประดับของแคเรนไปจําหน่ายในวันรุ่งขึ้นหลังจากแคเรนหายตัวไป ตำรวจมองหารอยเลือดที่อาจถูกชำระล้างหรือมองไม่เห็นด้วยตาเปล่า พนักงานสอบสวนใช้สารละลายพิเศษที่เรียกว่า Luminol ซึ่งสามารถตรวจสอบจํารอยเลือดที่ถูกชำระล้างด้วยน้ำ ผงซักฟอก หรือน้ำยาฟอกสีได้ ตอนแรกตำรวจได้ถ่ายภาพ หลังจากนั้นจึงฉีด Luminol ผลที่ได้มีบางจุดส่องแสงสว่างออกมาจนเห็นคนที่ยืนอยู่ใกล้ๆ แสดงว่ามีเลือดอยู่มากมาย แม้ตำรวจจะรู้ว่ามีคนถูกทำร้ายร่างกายในบ้าน ปริมาณเลือดจะบอกได้หรือไม่ว่าผู้ถูกทำร้ายจะถึงแก่ความตาย พนักงานสอบสวนทำให้แน่ใจว่าการทดสอบถูกต้อง โดยใช้พรมแบบเดียวกันและใช้ตุ่มน้ำหนักแทนศีรษะคนวางลงบนพรม แล้วเทเลือดคนลงรอบๆ ตุ่มน้ำหนักคนเกิดรอยเลือด 887 ตารางนิ้ว ซึ่งจากสถิติเลือด 1,300-1,400 ซีซี สามารถก่อให้เกิดรอยเปื้อนขนาดดังกล่าวและคิดเป็นร้อยละ 40 ของเลือดในตัวผู้หญิงที่มีขนาดร่างกายเท่ากับแคเรน ซึ่งหากมีเลือดออกจากร่างกายในปริมาณดังกล่าวแล้ว เชื่อว่าไม่น่าจะรอดชีวิตและเหยื่อต้องถูกฆ่าที่นี้อย่างแน่นอน

จากตัวอย่างคดีดังกล่าวนี้เห็นได้ว่ากระบวนการตรวจสอบทางวิทยาศาสตร์สามารถพิสูจน์ได้ว่ามีผลของการกระทำ คือความตายเกิดขึ้นแม้จะไม่พบศพก็ตาม ซึ่งจะเป็นแนวทางในการสืบสวนสอบสวนต่อไปในประเด็นอื่น ๆ นั่นก็คือ ผู้ถูกกระทำเป็นใคร และใครเป็นผู้กระทำ

3.2 พิสูจน์ว่าผู้ตายเป็นใคร

การระบุตัวบุคคลว่าผู้ตายเป็นใครนั้น แม้มีข้อองค์ประกอบโดยตรงของความผิดพลาดจากผู้อื่นแต่การที่สามารถระบุตัวบุคคลหรือรูปพรรณสัณฐานของผู้ตายได้ เป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งของการสืบสวนสอบสวน หากไม่สามารถระบุตัวได้ว่าผู้ตายเป็นใครแล้วจะทำให้การสืบสวนมีความยุ่งยากซับซ้อน ปัญหาที่สำคัญที่เกิดจากการไม่สามารถระบุตัวผู้ตายได้นั้นคือ ความยากลำบากในการมุ่งประเด็นการสืบสวนว่าไปในทิศทางใด ตัวอย่างเช่น ไปยังศัตรูของผู้ตาย หรือบุคคลที่จะได้รับประโยชน์มากที่สุดจากการตายของบุคคลนั้น เราไม่อาจตอบปัญหาเหล่านี้และปัญหาสำคัญอื่นๆ หากยังไม่สามารถระบุได้ว่าผู้ตายคือใคร การได้รูปพรรณสัณฐานของผู้ตายอาจนำไปสู่การกระตุ้นข้อสงสัยในความตายประเภทลึกลับ เพราะผู้ตายอาจเป็นบุคคลที่ถูกขู่เข็ญจะเอาชีวิตหรือเป็นแนวทางในการสืบสวน เนื่องจากพนักงานสืบสวนสามารถมุ่งความสนใจไปที่บุคคลใกล้ชิดและสถานที่ต่างๆ ที่มีผู้พบเห็นผู้ตาย นอกจากนั้น ทางกรรมการตรวจยังมีแฟ้มของบุคคลที่สูญหายและการหารูปพรรณสัณฐานอาจสามารถเชื่อมโยงไปสู่คำพิพากษาลงโทษครั้งก่อน การเรียกร้องสิทธิทางทรัพย์สิน การเรียกค่าทดแทน การเอาประกัน และเรื่องอื่นๆ ซึ่งจะต้องพิจารณาประกอบ ซึ่งการพิสูจน์ตัวบุคคลนี้ขึ้นอยู่กับสภาพที่พบศพ หากสามารถพบศพทันทีหลังจากเสียชีวิตจะไม่ค่อยมีปัญหา

ยุ่งยาก แต่การจมน้ำตายการถูกหั่นแขนขา การเผาร่างกาย เป็นกรณีที่ต้องให้ผู้ชำนาญการตรวจสอบอย่างละเอียด

3.2.1 ลักษณะสภาพศพ

การบอกว่าผู้ตายเป็นใคร ความยากง่ายอยู่ที่สภาพของศพ ซึ่งมี 4 ลักษณะดังนี้⁸

1) Intact fresh corpses ศพที่ยังมีสภาพสมบูรณ์ ไม่เน่า มีชิ้นส่วนครบ ศพประเภทนี้ อาจใช้การดูภายนอกว่าเป็นใคร (Visual recognition) หรือการเปรียบเทียบกับรูปถ่าย โดยดู สีม สีส้ม สีผิว แผลเป็น หรือรอยสักการพิสูจน์บุคคลในกรณีนี้ไม่ยาก

2) Decomposed corpses ศพที่มีสภาพเน่า ซึ่งภาพลักษณะภายนอกจะเปลี่ยนไปเริ่มประหมื่นยาก ตัวบวมจุ ตาถลน เนื้อหลุดลุ่ย มีหนองขึ้น เป็นต้น ข้อมูลจากลักษณะภายนอกจึงไม่เหลือให้นำมาใช้ได้ ต้องศึกษาหาข้อมูลจากโครงกระดูกเพียงอย่างเดียว

3) Mutilated Dismembered corpses ศพที่มีสภาพถูกหั่นเป็นท่อนหรือเป็นชิ้นแยกทิ้งตามที่ต่างๆ หรือกรณีอุบัติเหตุหุ้ม เช่น เครื่องบินตก ตึกถล่ม โดยชิ้นส่วนอาจเน่าหรือไม่ก็ได้ ส่วนมากมักจะยังมีชิ้นเนื้อติดอยู่ ความยากในการพิสูจน์บุคคลขึ้นอยู่กับสภาพของการทำลายศพ และการรวบรวมชิ้นส่วนของศพให้ได้มากที่สุด ชิ้นส่วนจากร่างกายมนุษย์แต่ละส่วนให้ข้อมูลได้ไม่เท่ากัน กะโหลกศีรษะจะให้ข้อมูลดีที่สุด ถ้าศพเหลือเป็นชิ้นเนื้อ โอกาสที่จะพิสูจน์ความสูง น้ำหนัก หรืออายุอาจจะทำไม่ได้ ตัวอย่างของศพประเภทนี้ในไทยคือ ศพ น.ส.เจนจิราฯ ที่ถูกนักศึกษาแพทย์ เสริม สาครราชบุรีฆ่า ซึ่งเหยื่อถูกทำลายหลักฐานในการพิสูจน์บุคคลทั้งหมด เช่น ศพเหลือเป็นชิ้นๆ ในลักษณะของผิวหนังพร้อมไขมันจำนวน 160 ชิ้น ถูกฉีกจนลายนิ้วมือ ถูกถลกศีรษะ ทรัพย์สินสมบัติถูกแยกทิ้งตามที่ต่างๆ ชิ้นส่วนกระดูกถูกนำไปแยกทิ้งทำให้ยากต่อการพิสูจน์บุคคลว่าเป็นใคร

4) Skeletalised material ศพที่เหลือเพียงโครงกระดูก หรือชิ้นส่วนกระดูก ซึ่งเป็นสภาพศพที่ยากที่สุดในบรรดาศพ 4 ลักษณะ บางครั้งเหลือเพียงเก้าอี้ เช่น ถูกเผาในถังยาง หรือตายในกองเพลิง การพิสูจน์บุคคลจึงใช้ได้เฉพาะการศึกษากระดูก โดยดูเชื้อชาติ อายุ ส่วนสูงจากการวัด หรือ

⁸ พรทิพย์ โรจนสุนันท์, นิเวศศาสตร์ การชันสูตรศพ, พิมพ์ครั้งที่ 2, หน้า 248.

ดูพยาธิสภาพที่กระดูก เช่น กระดูกหัก กระดูกผุ หรือความผิดปกติที่มี แต่บางครั้งศพถูกเผาโดยใช้เชื้อเพลิงช่วย ก็อาจเหลือเพียงเถ้าถ่าน ซึ่งไม่อาจพิสูจน์อะไรได้เลย⁹

ในกรณีที่ความตายเกิดขึ้นนานจนสภาพศพยากแก่การจดจำ หรือพบเพียงชิ้นส่วนโครงกระดูก ถูกเผาจนไหม้เกรียม เหล่านี้คนธรรมดาทั่วไปคงไม่สามารถระบุได้ว่าศพนั้นเป็นใคร ในคดีฆาตกรรมบางราย คนร้ายจะพยายามตัดคอศพและนำไปทิ้งลงในสถานที่ที่ต่างกันเพื่ออำพรางคดี บางกรณีศพปลอมมีการอำพรางโดยใช้ศพอื่นมาเพื่อเอาเงินประกัน ดังที่เป็นข่าวอยู่เสมอ ดังนั้น เมื่อมีความตายจึงต้องมีการพิสูจน์ว่าศพนั้นเป็นใคร อีกทั้งในคดีฆาตกรรมใดๆ ตามหลักของการสืบสวนสอบสวน “ถ้าได้รู้ว่าศพนั้นเป็นใคร ก็เท่ากับการสืบสวนสอบสวนสำเร็จไปแล้วเกินครึ่ง” เพราะมันเป็นความจริงที่แท้ว่า เมื่อรู้ว่าใครเป็นใครแล้ว การที่จะได้รู้เกี่ยวกับบุคคลนั้นจะง่ายขึ้น สำหรับการสืบสวนสอบสวน และเป็นแนวทางที่จะนำไปสู่การคลี่คลายคดีได้¹⁰

การพิสูจน์ว่าศพที่พบหรือผู้ตายคือใครนั้น ถ้าสภาพศพเป็นสภาพที่สมบูรณ์ดังที่กล่าวมาคือในลักษณะที่ 1 นั้น ก็จะไม่ค่อยมีปัญหาในการตรวจพิสูจน์เพราะอาจอาศัยเพียงการจดจำจากญาติใกล้ชิด แต่อย่างไรก็ตาม การระบุตัวผู้ตายโดยผู้ใกล้ชิดก็อาจไม่เหมาะสมได้ด้วยเหตุผล 2 ประการคือ หากผู้ตายถูกทำร้ายอย่างสาหัสบริเวณใบหน้า อาจทำให้บริเวณดังกล่าวผิดรูปไปอย่างมาก หรือหากศพเริ่มเน่า ใบหน้าจะบวมผิดรูปจากเดิม ประการที่สองการระบุตัวผู้ตายก่อให้เกิดความสะเทือนใจอย่างยิ่งต่อญาติหรือเพื่อนผู้ใกล้ชิดผู้ได้รับเชิญให้มาเป็นผู้ระบุตัวผู้ตาย ซึ่งบางกรณีบุคคลที่กำลังอยู่ในภาวะเช่นนี้ก็ส่งผลกระทบต่อกรจดจำได้ในขณะนั้น อาจมีผลให้เกิดข้อผิดพลาดได้ในการระบุตัวผู้ตาย

ศูนย์วิทยุตำรวจ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁹ พรทิพย์ โรจนสุนันท์, ไขคดีดั่งเบื้องหลังศพ (กรุงเทพมหานคร : ซีเอ็ดยูเคชั่น จำกัด มหาชน, 2545), หน้า 38.

¹⁰ ไทพีศรีนิติ ภัคดีกุล , ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับงานสืบสวนสอบสวนและนิติวิทยาศาสตร์, 2534 , หน้า 2.

3.2.2 การพิสูจน์บุคคลจากลายพิมพ์นิ้วมือ

ร่างกายของมนุษย์เรานั้นจะมีบางส่วนที่ปราศจากขนนั่นก็คือ ฝ่ามือ นิ้วมือนิ้วเท้า และฝ่าเท้า ซึ่งบริเวณส่วนต่างๆ ดังกล่าวนี้นี้ จะมีรอยเนินย่น (ridge) เป็นทิวแถว ปรากฏเป็นรูปแบบขึ้น รอยเนินย่นแต่ละเนินจะมีแนวรูเหงื่อ (pore) ซึ่งเป็นปากของต่อมเหงื่อที่มีความห่างต่อกัน เป็นระยะเท่าๆ กัน มีคุณลักษณะบางประการแตกต่างกันไปตามแต่ละบุคคล และสามารถใช้เป็นหลักฐานในการพิสูจน์ปัจเจกบุคคลได้ด้วยวิธีการตรวจหารายละเอียดที่เป็นคุณสมบัติจำเพาะบางประการ ซึ่งการศึกษาในวิทยาการด้านนี้เรียกว่า "Poroscopy"

วัตถุประสงค์หลักของลายนิ้วมือและรวมไปถึงลายฝ่ามือ ฝ่าเท้าของมนุษย์ใช้ประโยชน์ในการตรวจพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล (Personal Identification) ได้ดีที่สุดแขนงหนึ่งในบรรดาวิทยาการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล ซึ่งการตรวจเก็บรอยลายนิ้วมือ ฝ่ามือ ฝ่าเท้าแฝง ด้วยวิธีการต่างๆ นั้นขึ้นอยู่กับประเภทของรอยลายนิ้วมือ ฝ่ามือ ฝ่าเท้าแฝง ที่ติดอยู่บนวัตถุประเภทต่างๆ ที่พบในสถานที่เกิดเหตุ อาจมองเห็นได้ด้วยตาเปล่า ได้แก่ รอยลายนิ้วมือที่เปื้อนเลือด, สี, น้ำมันเครื่อง, ลายเส้นที่ประกอบด้วยฝุ่น เป็นต้น หรืออาจเห็นทั้งส่วนกว้างยาว และลึก ได้แก่ รอยลายนิ้วมือที่กดบนครั่ง รอยเท้าที่เหยียบบนดินเหนียว เป็นต้น ส่วนรอยลายนิ้วมือ ฝ่ามือ ฝ่าเท้า ที่มองไม่ชัดหรือมองไม่เห็นด้วยตาเปล่า ต้องทำให้มองเห็นด้วยตาเปล่าโดยการให้สีด้วยการใช้ผงฝุ่น หรือโดยการทำให้เกิดสีของสิ่งของที่ขยับถ่ายออกมาทางนิ้วมือด้วยการใช้สารเคมี ใช้แสงช่วยในการตรวจหา ด้วยการปรับความสว่าง และการให้แสงเฉียง แสงส่องผ่าน และแสงสะท้อน ได้แก่ รอยลายนิ้วมือ ฝ่ามือ ฝ่าเท้า ที่ติดอยู่ที่วัตถุพื้นผิวเรียบ เช่น อวูธปิ่น กระดาษ ผ้า ไม้ เป็นต้น

การตรวจพิสูจน์ลายนิ้วมือ ฝ่ามือ ฝ่าเท้า ด้วยรูปลักษณะของผิวหนังตรงบริเวณ ฝ่ามือ ฝ่าเท้า ของมนุษย์ประกอบด้วยลายเส้น 2 ชนิด คือ เส้นนูน และเส้นร่อง (RIDGES – FURROWS) ทำให้เกิดลายเส้นบนนิ้วมือ ฝ่ามือ ฝ่าเท้า โดยที่ลายเส้นอาจปรากฏจุดดำหนึ่หรือที่เรียกว่า "จุดลักษณะสำคัญพิเศษ" (SPECIAL CHARACTERISTIC) ซึ่งมีลักษณะเป็นเส้นแตก เส้นขาด เส้นทะเลสาป จุด และเส้นสั้นๆ จุดดำหนึ่เหล่านี้จะใช้ในการตรวจพิสูจน์เพื่อยืนยันว่าลายนิ้วมือนั้นเป็นของบุคคลเดียวกัน ซึ่งการกำหนดจำนวนจุดดำหนึ่พิเศษเพื่อยืนยันตัวบุคคลนี้ จะแตกต่างกันในแต่ละ

ประเทศ ในบางประเทศกำหนดให้ตั้งแต่ 7 จุดขึ้นไป แต่สำหรับประเทศไทยที่กองพิสูจน์หลักฐานนั้น กำหนดไว้ตั้งแต่ 10 จุดขึ้นไป ซึ่งทำให้การลงความเห็นในการตรวจพิสูจน์มีความถูกต้องสูงมาก หรือกล่าวได้ว่าไม่มีความผิดพลาดเกิดขึ้นเลย¹¹

ความสำคัญของลายนิ้วมือ¹²

1. เป็นสากลทุกคนต้องมีลายพิมพ์นิ้วมือ แม้จากข้อเท็จจริงจะปรากฏว่านิ้วขาดหายไปก็ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงรอยลายนั้นได้ และถึงจะมีนิ้วเดียว ก็สามารถใช้ในการพิสูจน์ตัวบุคคลได้
2. เป็นเอกลักษณ์ไม่เคยเป็นที่ปรากฏว่านิ้วใดนิ้วหนึ่งจะมีลายพิมพ์ที่เหมือนกันได้ และยิ่งเป็นไปไม่ได้ที่คนเราจะมือนิ้วทั้งสิบเหมือนกับบุคคลอีกคนหนึ่ง มันเป็นข้อเท็จจริงทางวิทยาศาสตร์ ที่ว่าเป็นไปไม่ได้ที่จะพบว่า ลายพิมพ์นิ้วมือสองนิ้วจะเหมือนกันอย่างแท้จริง
3. เปลี่ยนแปลงไม่ได้ ลายพิมพ์นิ้วมือของมนุษย์จะปรากฏขึ้นตั้งแต่วัยยังไม่ได้เกิดเป็นบุคคลออกมา คือ ในช่วงของการปฏิสนธิในครรภ์มารดา ระหว่าง 100-120 วัน เด็กในท้องจะเริ่มมีลายนิ้วมือปรากฏขึ้น และจะปรากฏชัดเจนขึ้นเรื่อยๆ แต่ไม่มีวันเปลี่ยนแปลงแม้ภายหลังการเกิดและการเจริญเติบโต หรือการเสื่อมสภาพทางร่างกายโดยอายุขัย ไม่มีหนทางใดๆ จะทำให้เปลี่ยนลายนิ้วมือนั้นๆ ได้ ไม่ว่าจะ เป็นโรคภัยไข้เจ็บใดๆ (ยกเว้นโรคเรื้อน หรือปรากฏเป็นแผลขึ้นอย่างสาหัส) สิ่งที่เพิ่มให้กับลายนิ้วมือเช่นนั้นก็คือแผลเป็น แต่ตัวลายนิ้วมือจะไม่เปลี่ยนแปลง มันจะหายไปได้ทั้งหมด เมื่อร่างกายส่วนนั้นเน่าเปื่อยหมดไปเท่านั้น
4. สามารถพบเห็นได้ง่ายและไม่สิ้นเปลือง การเก็บบันทึกลายพิมพ์นิ้วมือ เป็นเรื่องไม่ยาก และสามารถพบได้จากที่เกิดเหตุหรือสถานที่ต่างๆ มากมาย ใช้เวลาเพียงไม่กี่นาที ค่าใช้จ่ายก็เล็กน้อยมาก จึงเป็นทั้งประหยัดเวลาและงบประมาณของการทำงานแต่มีผลอย่างมหาศาลและแน่ชัดกว่าการพิสูจน์ตัวบุคคลทุกประเภท

¹¹ อรรถพล แซ่มสุวรรณวงศ์และคณะ, นิติวิทยาศาสตร์ 2 เพื่อการสืบสวนสอบสวน, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร : บริษัท ทีซีจี พรินติ้ง จำกัด, 2545), หน้า 12.

¹² ไทพีศรีนวัต ภัคดีกุล, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับงานสืบสวนสอบสวนและนิติวิทยาศาสตร์, หน้า

5. จัดเก็บเป็นหมวดหมู่ได้ง่าย ถึงแม้ระบบการจัดหมวดหมู่ลายพิมพ์นิ้วมือจะมีอยู่หลายรูปแบบแตกต่างกัน แต่ต่างก็ล้วนมีพื้นฐานเดียวกันว่า นิ้วของคนทุกคนสามารถถูกจัดจำแนกไปเป็นหมวดหมู่ได้อย่างแน่ชัด และถึงจะเป็นระบบจำแนกที่ยุ่งยาก แต่ถ้าจำแนกได้แล้ว การจัดกลุ่มหรือดึงออกมาหียบใช้ก็สามารถทำได้ง่ายดาย

ดังนั้นปัจจุบันการใช้ลายนิ้วมือ ฝ่ามือและฝ่าเท้าในการตรวจพิสูจน์เพื่อยืนยันบุคคลจึงเป็นที่ยอมรับและนิยมใช้อยู่ในประเทศต่างๆ ทั่วโลก ซึ่งการตรวจพิสูจน์ลายพิมพ์นิ้วมือสามารถยืนยันได้ว่าผู้ตายคือใคร แต่ทั้งนี้ย่อมหมายความว่าถึงเฉพาะกรณีที่มีฐานข้อมูลลายพิมพ์นิ้วมือ ฝ่ามือ หรือรอยฝ่าเท้าของบุคคลนั้นอยู่ให้เปรียบเทียบ ซึ่งในปัจจุบันสามารถนำไปตรวจสอบกับลายพิมพ์นิ้วมือในสารบบคอมพิวเตอร์ตรวจสอบลายพิมพ์นิ้วมืออัตโนมัติ (AFIS) เพื่อตรวจสอบกับประวัติลายพิมพ์นิ้วมือของบุคคลต่างๆ ที่มีการจัดเก็บเอาไว้ เช่น ในการทำบัตรประจำตัวประชาชน ประวัติของข้าราชการ พนักงาน รวมตลอดถึงผู้ต้องหา นักโทษ เป็นต้น

3.2.3 การพิสูจน์บุคคลจากโครงกระดูก (Anthropology) เมื่อมีการตรวจพิสูจน์ได้แล้วว่าเป็นกระดูกของมนุษย์ ก็มีประเด็นที่ต้องพิสูจน์ต่อไปว่า เป็นกระดูกของผู้ใด ซึ่งนักมานุษยวิทยาหรือผู้ชำนาญการในเรื่องกระดูก สามารถใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์พิสูจน์ประเด็นต่างๆ เกี่ยวกับผู้ตายได้ดังนี้

1) การแยกเพศ การแยกเพศต้องดูตามอายุ กระดูกที่นิยมใช้ในการวิเคราะห์เพศ คือ กะโหลกศีรษะ และกระดูกเชิงกราน โดยดูภายนอก รวมถึงการวัดลักษณะภายนอก (MORPHOMETRY) บางอย่าง การแยกเพศจะทำได้ชัดเจนเมื่ออายุ 15 ถึง 18 ปี โดยดูจากกระดูกส่วนต่างๆ เช่น กะโหลกศีรษะผู้หญิงจะมีลักษณะเนียนเรียบ มีหน้าผากนูน ในขณะที่กะโหลกของผู้ชายจะมีสันยัดของกล้ามเนื้อเห็นชัด (Muscle ridge) จะมีกระบอกตาเป็นเหลี่ยมและมีสันเหนือตาชัด (Supraorbital ridge) กระดูกบริเวณท้ายทอยได้กนุเป็นแท่งยาวเรียกว่า "Mastoid process" โฟรงจมูกของผู้ชายจะแคบและโค้งกว่าของผู้หญิง

ส่วนกระดูกเชิงกราน (PELVES) ช่องตรงกลางเชิงกราน (Pelvic inlet) ของผู้หญิงจะมีลักษณะกลม ในขณะที่ของผู้ชายจะมีลักษณะเป็นรูปหัวใจ มุมที่ได้รอยต่อตรงหัวหน้า (Suprapubic angle) ของผู้ชายจะมีมุมแคบกว่าของผู้หญิง นอกจากนั้นยังมีรายละเอียดอีกหลายอย่าง ซึ่งนักมานุษยวิทยา (ANTHROPOLOGIST) จะสามารถบอกได้ว่าอายุเท่าใด มีลูกกี่คน เป็นต้น

กระดูกแขนขา (LONG BONES) กระดูกที่ดีที่สุดคือ กระดูกต้นขา "FEMUR" โดยดูจาก ความยาว ผู้ชายมักยาวกว่าผู้หญิง แนวสันที่กล้ามเนื้อจะซัดในผู้ชาย

2) การคำนวณหาส่วนสูง เรามีวิธีวัดด้วยเครื่องมือที่เรียกว่า "OSTEOMETRIC BOARD" และมีตารางวัดแยกเพศและเชื้อชาติ โดยจะวัดจากกระดูกแขน ขา เป็นหลัก บางคนคำนวณจากกระดูกสันหลัง (VERTEBRAL BONES)

3) การแยกเชื้อชาติ กลุ่มเชื้อชาติหลักในโลกมี 3 กลุ่ม คือ CAUCASOID MONGOLOID และ NEGROID โดยเปรียบเทียบจากลักษณะภายนอกของกะโหลกศีรษะ รวมถึงลักษณะฟันหน้า ซึ่งคนเอเชียมักมีฟันจอบ (Shovel shape) นอกจากนี้อาจดูจากความโค้งของสันจมูกได้ ในปัจจุบันมีการแต่งงานระหว่างเชื้อชาติต่างๆ กันมากขึ้น จนอาจจะไม่มีความแตกต่างในลักษณะดังกล่าวมาก็เป็นได้

4) การประมาณอายุ ในช่วงอายุต่างกันก็จะมีวิธีเทียบต่างกัน รวมทั้งความละเอียดแม่นยำด้วย โดยแบ่งช่วงอายุ คือ

(1) เด็กแรกเกิด จะบอกอายุได้ต้องดูศัพที่สมบูรณ์ ไม่สามารถบอกจากกระดูกได้

(2) เด็กเล็กและเด็กโต ดูจากฟันน้ำนม ฟันแท้ที่ขึ้นแล้ว เนื่องจากจะมีการคำนวณช่วงอายุที่ฟันจะขึ้นได้คร่าวๆ แต่หากโตขึ้นมาอีกจนถึงช่วงวัยรุ่น การบอกอายุจะต้องทำการเอ็กซเรย์ดู Ossification center ซึ่งเป็นจุดการเจริญเติบโตของกระดูกต่างๆ โดยได้มีการศึกษาเอาไว้ชัดเจน ว่าอายุเท่าใด จะดูที่กระดูกชิ้นใด ซึ่งผู้เชี่ยวชาญเรื่องนี้ต้องเป็นรังสีแพทย์

(3) ผู้ใหญ่ ดูได้จากฟันกรามที่ยังไม่ขึ้นและดูจากรอยต่อของกระดูกหัวเหน่า (PUBLIC SYMPHYSIS) ซึ่งจะมีความขรุขระแตกต่างกันแต่ละช่วงอายุ ดูจากรอยต่อกระดูกซี่โครงกับกระดูกหน้าอก ซึ่งจะมีรอยโค้งงอ เรียบและขรุขระแตกต่างกันในแต่ละช่วงอายุ นอกจากนี้อาจศึกษาดูรอยเชื่อมปิด (fusion) ของรอยต่อ (suture) ต่างๆ บนกะโหลกศีรษะ ซึ่งได้มีการศึกษาว่าช่วงอายุเท่าใด รอยต่อใดจะเชื่อมปิด สำหรับรอยต่อด้านในจะมีอายุที่ประสานกัน คือ ลบหายไปเมื่อถึงอายุนั้นๆ เช่น Sagittal Suture จะหายไปเมื่ออายุประมาณ 35 ปี Coronal Suture หายไปเมื่ออายุประมาณ 40 ปี และ Lambdoid Suture หายไปเมื่ออายุ 45 ปีขึ้นไป นอกจากนี้อาจดูจากพยาธิสภาพของกระดูก เช่น ความเสื่อมของข้อหรือกระดูกผุ

5) การประมาณระยะเวลาตาย กระดูกบางชิ้นถูกฝังมานานอาจมีการผุกร่อน การกลายเป็นหิน มีรากไม้เซาะเข้ามา ซึ่งบางครั้งอาจพบออกได้ว่ากระดูกถูกฝังมานานเท่าใด ซึ่งต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะ

6) การหาสาเหตุการตาย การศึกษาหาสาเหตุการตายจากกระดูก ต้องใช้ความรู้ความสามารถเฉพาะทาง ต้องมีความละเอียดรอบคอบ ซึ่งวิชาที่นำมาศึกษาเรื่องนี้เป็นวิชาใหญ่ เรียกว่า “FORENSIC TAPHONOMY” วิเคราะห์หาสาเหตุให้ชัดเจนว่ามีประเด็นทางคดีหรือไม่ เช่น อาจพบรอยแตก รูกระสุน สามารถวิเคราะห์ได้ว่าวัตถุที่กระทบน่าจะเป็นอย่างไร จากแนวการแตกของกะโหลกศีรษะ

อนึ่งการตรวจพิสูจน์ลักษณะของกระดูกที่กล่าวมานั้นบ่งบอกได้ถึงลักษณะรูปพรรณของบุคคลได้อย่างกว้างๆ เท่านั้น แต่ถ้าหากต้องการระบุว่าเป็นกระดูกของใครนั้นต้องใช้อการตรวจหาหมู่เลือดและชนิดของ DNA จากกระดูกดังกล่าวเปรียบเทียบกับซึ่งสภาพของกระดูกที่พบจะต้องไม่เสียหายจนเกินกว่าที่จะสามารถสกัด DNA มาตรวจพิสูจน์ได้ และการใช้เทคนิคทางวิทยาศาสตร์เพื่อพิสูจน์บุคคลด้วยการตรวจลายพิมพ์ DNA ในปัจจุบันนี้เป็นที่ยอมรับกันว่าน่าเชื่อถือที่สุด

ตัวอย่าง การพิสูจน์บุคคลในคดีฆ่าและเผาอำพรางศพเพื่อเอาเงินประกันชีวิต¹³

เมื่อวันที่ 26 มิ.ย. 2543 เวลาประมาณ 23.30 น. พนักงานสอบสวน สภ.อ.บ้านตาขุน จ.สุราษฎร์ธานี ได้รับแจ้งเหตุมีรถยนต์เก๋งประสบอุบัติเหตุและถูกเพลิงไหม้เสียหาย จึงได้ติดต่อเจ้าพนักงานดับเพลิงเพื่อทำการดับเพลิง หลังจากเพลิงที่ลุกไหม้ได้สงบลงแล้ว ก็ทำการตรวจที่เกิดเหตุ ผลการตรวจเบื้องต้นพบโครงกระดูกมนุษย์ไม่ทราบเพศอยู่ที่เบาะนั่งด้านหน้าข้างซ้าย ยังไม่ทราบว่าผู้ตายเป็นใครและยังพบกระป๋องน้ำมันห่างจากรถยนต์คันเกิดเหตุประมาณ 20 เมตร จากรอยหลักฐานบางอย่างน่าเชื่อว่าเหตุที่เกิดขึ้นน่าจะไม่ใช่เป็นอุบัติเหตุ แต่อาจเป็นเหตุฆาตกรรม เมื่อเจ้าหน้าที่ตรวจพบเศษซากโครงกระดูกมนุษย์อยู่บนซากเบาะนั่งด้านหน้าข้างซ้าย สภาพโครงกระดูก

¹³ อรรถพล แซ่มสุวรรณวงศ์ และคณะ , นิติวิทยาศาสตร์ 4 เพื่อการสืบสวนสอบสวน , หน้า 237 – 246.

ไหม้เหลือแต่ส่วนของกะโหลก ซึ่งมีรอยหยัก (รอยต่อ) ของกะโหลกมองเห็นชัดเจน กระดูกหน้าแข้ง และลำตัว นอกจากนี้พบเศษเนื้อบริเวณหน้าท้องถูกเพลิงไหม้เป็นก้อนสีดำอยู่ใกล้เคียงกัน เมื่อร้อยคู้ยตรงบริเวณที่วางเท้า พบเศษชิ้นส่วนคล้ายกระดูกนิ้วเท้าและกระดูกขา เชื่อว่าขณะเกิดเหตุผู้ตายน่าจะอยู่ด้านซ้าย ไม่น่าจะกระเด็นมาจากตรงที่นั่งคนขับ คดีนี้เจ้าหน้าที่ตำรวจได้พบเงื่อนงำหลายจุดที่เป็นประเด็นสำคัญ และนำมาสู่เบาะแสในการสืบสวน คือ

ผลพิสูจน์กะโหลกศีรษะที่พบในรถเบื้องต้น พบว่าศพน่าจะมีอายุระหว่าง 20-25 ปี เนื่องจากรอยต่อบนกะโหลกมีจำนวนมาก ซึ่งแสดงว่าผู้ตายอายุไม่เกิน 50 ปี ส่วนสูงประมาณ 150-160 ซม. ขณะที่นางเพ็ญพร ไชยยะ ที่ต้องสงสัยว่าจะจะเป็นเจ้าของโครงกระดูกเป็นเพศหญิง มีอายุ 51 ปี สูงประมาณ 165 ซม. ซึ่งตามลักษณะธรรมชาติของผู้สูงวัยทุกคน รอยหยักบนกะโหลกจะเชื่อมติดเป็นชิ้นเดียวกัน ทำให้ชุดสืบสวนมั่นใจว่าศพดังกล่าวไม่ใช่นางเพ็ญพรฯ อย่างที่นางพิกุลฯ แจ้งต่อพนักงานสอบสวน เจ้าหน้าที่ตำรวจ สภ.อ.บ้านตาขุน ได้ประสานงานกับ กก.สส.ภ.8 เพื่อสืบสวนติดตามหาตัวคนร้าย ทางกรสืบสวนเชื่อได้ว่า นางพิกุล ไชยยะ และนางเพ็ญพร ไชยยะ ซึ่งเป็นพี่น้องกัน ได้ร่วมกันวางแผนโดยเตรียมรถยนต์เก๋งคันเกิดเหตุมาจัดฉากพร้อมทั้งจัดหาหญิงสาวชาวพมานำมาฆ่าแล้วจุดไฟเผาโดยทำที่ว่าเป็นลักษณะของการเกิดอุบัติเหตุ และต่อมาทางการสืบสวนทราบว่านางพิกุลฯ ได้ว่าจ้างนายวินิต ชูวารี และนายสำราญ รัชทรัพย์พงษ์ เป็นผู้ลงมือ ภายหลังบุคคลทั้งสี่ได้ถูกจับกุมดำเนินคดี

ความรู้ทางนิติเวชที่ถูกใช้ในคดีนี้ก็คือ รอยต่อของกระดูก (suture) กะโหลกศีรษะ ซึ่งสามารถบอกอายุของกะโหลกที่พบได้ ในคดีนี้ทำให้ตำรวจทราบว่ากะโหลกศีรษะดังกล่าวไม่น่าจะเป็นของนางเพ็ญพรฯ ที่มีอายุถึง 51 ปี

3.2.4 การพิสูจน์บุคคลโดยลายพิมพ์ดีเอ็นเอ (DNA fingerprint)

DNA (Deoxyribonucleic acid) คือสารพันธุกรรมที่อยู่ภายในเซลล์ต่างๆ ของสิ่งมีชีวิต สำหรับมนุษย์นั้นมีดีเอ็นเออยู่ในสองส่วนคือ ในแกนกลางหรือนิวเคลียส (Nucleus) และภายในไซโตพลาสซึม (Cytoplasm) ซึ่งอยู่ในโครงสร้างที่เรียกว่าไมโทคอนเดรีย (Mitochondria) ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบเรื่องการสร้างพลังงานของเซลล์

ดีเอ็นเอที่พบในนิวเคลียสและไมโทคอนเดรียมีการถ่ายทอดที่ไม่เหมือนกัน โดยดีเอ็นเอในนิวเคลียสจะได้รับมาจากมารดาและบิดาอย่างละห้าสิบเปอร์เซ็นต์ แต่ที่อยู่ในไมโทคอนเดรียจะถ่ายทอดมาจากมารดาร้อยเปอร์เซ็นต์ เนื่องจากในการปฏิสนธิของไข่มารดากับเชื้ออสุจิจากบิดานั้นเกิดจากไข่ซึ่งมีไมโทพลาสซึมมารวมกับเชื้ออสุจิซึ่งมีแต่ส่วนของนิวเคลียสหรือส่วนหัวไม่มีไมโทพลาสซึม เมื่อมารวมกับไข่เกิดเป็นตัวอ่อนก็ได้อาศัยไมโทพลาสซึมของไข่เพียงอย่างเดียวเป็นแหล่งสร้างพลังงาน

โครงสร้างของดีเอ็นเอประกอบด้วยการจับตัวของเบส (Base) 4 ชนิด เรียงตัวกันเป็นเส้นคู่ขนานบิดเป็นเกลียว (Double Helix) ซึ่งการเรียงตัวของเบสเหล่านี้ เปรียบเสมือนเป็นรหัสข้อมูลภายในเซลล์ ซึ่งดีเอ็นเอในนิวเคลียสอยู่ในโครงสร้างที่เรียกว่าโครโมโซม ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วน โดยส่วนแรกจะทำหน้าที่ควบคุมการทำงานในการสร้างโปรตีนต่างๆ เพื่อนำไปใช้ในการทำงานของเซลล์ต่างๆ ในอวัยวะของร่างกาย ส่วนนี้เรียกว่า "ยีน (Gene)" ซึ่งมีเพียง 10 เปอร์เซ็นต์ที่เหลือ 90 เปอร์เซ็นต์เป็นส่วนที่ธรรมชาติไม่ได้มอบหมายหน้าที่ให้เรียกว่า "Stutters" ซึ่งดีเอ็นเอในส่วนนี้มีความหลากหลายในการเรียงตัวของเบส โดยไม่ซ้ำกันในคนแต่ละคน แต่ในเซลล์ของคนเดียวกันจะเหมือนกัน จึงมีการนำคุณสมบัติข้อนี้มาใช้ในการพิสูจน์บุคคล ซึ่งนักวิทยาศาสตร์ที่ค้นพบคุณสมบัติเฉพาะนี้ ได้ทำการทดลองและยืนยันได้ว่า โอกาสที่การเรียงตัวของเบสในดีเอ็นเอส่วนนี้จะมีโอกาสซ้ำกันระหว่างคนสองคนซึ่งไม่มีความเกี่ยวข้องทางพันธุกรรมกันเลย มีเพียงหนึ่งในหนึ่งล้านพันล้านคน (million-billion) โอกาสที่จะซ้ำกันได้มีเฉพาะในฝาแฝดชนิด Identical Twin หรือแฝดเหมือนหรือแฝดแท้ ซึ่งเป็นฝาแฝดที่มาจากไข่หนึ่งใบและเชื้อหนึ่งตัว ฉะนั้น จากคุณสมบัติของสารพันธุกรรมหรือดีเอ็นเอในโครโมโซมส่วนที่เป็น "Stutter" จึงได้รับการยอมรับว่ามีคุณสมบัติเฉพาะบุคคลซึ่งใช้ในการพิสูจน์บุคคลได้แม่นยำที่สุด

การตรวจพิสูจน์ลายพิมพ์ดีเอ็นเอ เพื่อพิสูจน์ว่าผู้ตายเป็นใครนั้น สามารถตรวจสอบได้จากเนื้อเยื่อต่างๆ ของร่างกาย เพราะดีเอ็นเออยู่ในโครโมโซมของเซลล์ทุกเซลล์ที่มีนิวเคลียส รวมถึงเลือด น้ำอสุจิ รากผม เซลล์ผิวหนัง เนื้อเยื่อ กระดูก ฟัน น้ำลาย และปัสสาวะ ในเลือดจะมีเซลล์เม็ดเลือดขาวเท่านั้นที่มีนิวเคลียส เม็ดเลือดแดงนั้นไม่สามารถใช้วิเคราะห์ได้เนื่องจากไม่มีนิวเคลียส ดังนั้นจึงไม่มีดีเอ็นเอ น้ำอสุจิที่มีเซลล์สเปิร์มเท่านั้น จึงจะมีดีเอ็นเอ สภาพ "ไร้สเปิร์ม" จะทำให้ไม่สามารถทำการวิเคราะห์หาดีเอ็นเอได้ เส้นผมก็ต้องเป็นเส้นผมที่ติดรากผมเท่านั้นจึงจะเหมาะที่จะทำการทดสอบได้ การพิสูจน์ดีเอ็นเอในมนุษย์ช่วยพิสูจน์บุคคลในกรณีที่มีการพบศพที่มีสภาพเน่ามากหรือพบบางชิ้นส่วนของศพ ชิ้นส่วนอวัยวะนั้นสามารถนำมาสกัดดีเอ็นเอเพื่อพิสูจน์บุคคลได้ทั้งสิ้น

แม้ว่าวัตถุพยานดังกล่าวที่ได้มานั้นจะมีปริมาณน้อยมากหรืออยู่ในสภาพที่ไม่สามารถตรวจพิสูจน์โดยวิธีอื่นใดได้ แต่ผู้เชี่ยวชาญจะอาศัยเทคนิค พีซีอาร์ (Polymerase Chain Reaction) ซึ่งสามารถเพิ่มขยายปริมาณขึ้นเป็นแสนเป็นล้านเท่า ภายในระยะเวลาเพียง 2 – 3 ชั่วโมง¹⁴ ทำให้ผู้เชี่ยวชาญสามารถสกัดลายพิมพ์ดีเอ็นเอ จากวัตถุดังกล่าวออกมาได้ เพียงแต่จะใช้เวลาต่างกับการสกัดดีเอ็นเอจากเลือดจะดีที่สุดเพราะเซลล์เม็ดเลือดเป็นเซลล์เดี่ยวๆ สกัดดีเอ็นเอออกมาได้ง่าย ส่วนการสกัดดีเอ็นเอจากกระดูกจะใช้เวลาานมากที่สุด โดยผู้ที่ทำการตรวจวิเคราะห์ต้องมีความรู้ความชำนาญ และเป็นการตรวจที่ได้มาตรฐานทุกขั้นตอน ทุกกระบวนการ ตั้งแต่การเก็บวัตถุพยาน การส่งตรวจวัตถุพยาน การสกัดดีเอ็นเอ การตรวจสอบลายพิมพ์ดีเอ็นเอ และการแปลผล หลักข้อสำคัญคือต้องมีดีเอ็นเอต้นแบบของบุคคลที่ต้องสงสัยว่าจะเป็นผู้ตายนั้นมาเปรียบเทียบด้วย

3.2.5 การพิสูจน์บุคคลจากลักษณะฟัน (Forensic Odontology)

ในการตรวจพิสูจน์ว่าฟันนั้นเป็นของใคร เพื่อพิสูจน์ว่าผู้ตายเป็นใครนั้น ผู้เชี่ยวชาญสามารถตรวจสอบได้โดยต้องมีการเปรียบเทียบจากประวัติการทำฟันก่อนตายของบุคคลนั้นมาเปรียบเทียบ เช่น การอุดฟัน การถอนฟัน การเอกซเรย์ฟันในการรักษารากฟัน แม้แบบปูนพลาสติกเตอร์ในการทำฟันปลอม เป็นบันทึกที่แม่นยำเกี่ยวกับทันตกายวิภาค อีกทั้งฟันจะมีลักษณะพิเศษเฉพาะในแต่ละบุคคล เช่น ลักษณะของสี ความกว้างของฟัน ช่องว่างและการเรียงตัวของฟันแต่ละซี่ ประวัติการรักษาฟัน และนอกจากนี้ภายในฟันจะประกอบด้วยเนื้อเยื่อเส้นเลือด เส้นประสาท สามารถนำมาตรวจหาหมู่เลือดและชนิดของลายพิมพ์ดีเอ็นเอได้

ฉะนั้นแม้ในการตายที่พบแต่เพียงชิ้นส่วนซากมนุษย์ แม้จะเป็นส่วนที่เล็กจิ๋วของฟันและกระดูกนั้น หากพบหลักฐานเกี่ยวกับการครอบฟันลิ้มของทองที่อุดฟัน เศษพอร์ซเลน ฟันกรามหรืออะไรก็ตามที่สามารถสร้างรอยพิมพ์และนำมาเปรียบเทียบก็สามารถระบุตัวผู้เป็นเจ้าของชิ้นส่วนฟันได้

¹⁴ กรมตำรวจ, กองพิสูจน์หลักฐาน, การพิสูจน์หลักฐาน, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมตำรวจ, 2537), หน้า 99.

3.2.6 การพิสูจน์บุคคลด้วยภาพเชิงซ้อน (Radiology)

การตรวจพิสูจน์ตัวบุคคลด้วยภาพเชิงซ้อน เป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะช่วยในการยืนยันตัวบุคคลว่าศพหรือเศษชิ้นส่วนของศพ เป็นบุคคลคนเดียวกับที่ญาติหรือผู้ที่เกี่ยวข้องสงสัยว่าจะเป็นบุคคลนั้นหรือไม่ หลักการของวิธีการนี้อยู่ที่ว่าหน้าตาของบุคคลใดก็ตาม ย่อมเหมาะสมกับกะโหลกศีรษะของบุคคลนั้น โดยเฉพาะบริเวณส่วนของด้านหน้าและด้านข้างที่สำคัญคือ จะต้องมีการดูขากรรไกรล่าง (Mandible) หรือส่วนของกระดูกขากรรไกรล่าง ซึ่งสามารถจะเห็นแนวขอบคางได้ชัดเจนพอสมควร เพราะหากขาดส่วนของกระดูกขากรรไกรล่างไปแล้ว การจัดสัดส่วนเพื่อเปรียบเทียบกับกะโหลกศีรษะที่ตรงการตรวจพิสูจน์กับภาพถ่ายของผู้ที่สงสัยด้วยวิธีการทางภาพเชิงซ้อนจะทำได้ยากมากหรือทำไม่ได้เลย

วิธีการถ่ายภาพเชิงซ้อนในประเทศไทย แต่เดิมใช้วิธีการถ่ายภาพกะโหลกศีรษะแล้วนำมาอัดซ้อนกับภาพถ่ายของบุคคลซึ่งควรเป็นภาพถ่ายที่ไม่นานเกินไปหรือใกล้เคียงกับวันที่ตายหรือถ่ายภาพเอกซเรย์ของกะโหลกศีรษะแล้วนำมาอัดซ้อนกับภาพถ่าย ซึ่งขั้นตอนการปฏิบัติค่อนข้างยุ่งยาก สิ้นเปลืองวัสดุและเวลา แต่ในปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ได้นำมาใช้ในกระบวนการตรวจพิสูจน์บุคคลด้วยภาพเชิงซ้อน ด้วยการใช้อีไอ/คอมพิวเตอร์เทคนิค แต่ยังคงรูปแบบของการตรวจพิสูจน์แบบเดิมไว้ โดยอาศัยการเปรียบเทียบรูปทรง โครงสร้างทางกายภาพของใบหน้ากับกะโหลกศีรษะ ซึ่งต้องดูตำแหน่งที่สำคัญ (Anatomical Landmarks) ดังนี้ คือ ตั้งจมูก โพรงอากาศ (sinus) โหนกแก้ม คาง ไรมมระดับหู อยู่ตรงตำแหน่งทั้งหมด

อย่างไรก็ตาม การตรวจพิสูจน์บุคคลด้วยวิธีการทางภาพเชิงซ้อนนี้ จะสามารถยืนยันได้ อย่างแน่ชัดลงไปก็เฉพาะในทางลบหรือทางปฏิเสธเท่านั้น เมื่อผลการตรวจกะโหลกศีรษะไม่สามารถเข้ากันได้กับภาพถ่ายของบุคคลผู้ต้องสงสัย จะสามารถยืนยันได้แน่นอนว่ากะโหลกศีรษะนั้นมิใช่เป็นบุคคลคนเดียวกันกับผู้ต้องสงสัยที่ส่งภาพมาตรวจพิสูจน์ ในทางตรงกันข้ามถ้าภาพถ่ายกับกะโหลกศีรษะมีสัดส่วนเข้ากันได้ จำเป็นต้องอาศัยข้อมูลอื่น เช่น ลักษณะของฟัน การอุด การถอนฟัน หรือใส่ฟันปลอมบริเวณที่ใดด้วยวัสดุอะไร เพื่อนำมาประกอบการตรวจพิสูจน์เพื่อความแน่ชัดด้วย เพราะลักษณะเค้าโครงและสัดส่วนต่างๆ ของใบหน้าอาจมีความคล้ายคลึงกันโดยบังเอิญได้

นอกจากนี้ในการหาทางพิสูจน์ว่าผู้ตายคือใคร ในกรณีที่พบแต่เพียงกะโหลกศีรษะซึ่งจะสามารถใช้วิธีการถ่ายภาพเชิงซ้อน ซึ่งหมายความว่าต้องมีข้อมูลเบื้องต้นคือภาพถ่ายของบุคคลที่

สงสัยมาเปรียบเทียบ แต่ปัญหาคือจะมุ่งประเด็นในการตรวจเปรียบเทียบกับบุคคลใด จึงต้องมีการหารูปพรรณสัณฐานของใบหน้าจากกะโหลกศีรษะนั้นในเบื้องต้นเสียก่อน ก็จะทำให้การสืบสวนว่าผู้ตายคือกะโหลกศีรษะนั้นเป็นของผู้ใด ในเรื่องนี้นักมานุษยวิทยาสามารถใช้ความรู้ความสามารถในการร่างสเกทช์ภาพของผู้ตายหรือประกอบใบหน้าขึ้นจากกะโหลกศีรษะเพื่อให้ได้รูปถ่ายของใบหน้าจากกะโหลกศีรษะ ซึ่งจะช่วยให้บุคคลที่พบเห็นใบหน้านั้น มาให้ข้อมูลว่าน่าจะเป็นใครที่ตนเคยพบเห็นก็จะทำให้การสืบพิสูจน์ตัวผู้ตายแคบเข้าและประสบผลสำเร็จได้

ตัวอย่าง คดีประกอบใบหน้าจากชิ้นส่วนของกะโหลกศพที่ตรวจพบ เหตุเกิดที่เมืองเซนต์หลุยส์ รัฐมิสซูรี ประเทศสหรัฐอเมริกา¹⁵

คดีนี้ เจ้าหน้าที่ตำรวจให้เจ้าหน้าที่ด้านนิติเวชที่มีพรสวรรค์ด้านการชี้ตัวคนจากกะโหลกที่ไม่สมบูรณ์ร่วมในการระบุตัวเหยื่อ ทางวิชาการถ้าเป็นคนผิวขาว หรือดำ ใบหน้าจะแคบยาวแต่ถ้าเป็นคนเอเชียใบหน้าจะกว้างกว่า ซึ่งจากโครงกระดูกนี้เชื่อว่าเป็นคนเอเชีย เชื้อสายมองโกลอยด์ ต่อมาความสนใจจึงพุ่งไปที่ กระดาษพิมพ์ TEXTWOOD เจ้าหน้าที่ตำรวจได้พยายามโทรศัพท์ไปที่เท็กซัส โรงงานผลิตที่ชื่อว่า TEX ทั้งหมด แต่ในที่สุดก็ได้รับความช่วยเหลือจากบุคลากรสหรัฐที่ช่วยติดต่อกับตัวแทนของ TEXTWOOD ที่ผลิตยีนส์ในฮ่องกง ซึ่งได้ ความว่า TEXTWOOD จะขายยีนส์เฉพาะเอเชียตะวันออกไกล การสืบสวนจึงจำกัดวงแคบขึ้นว่าเหยื่อน่าจะเป็นผู้หญิงเอเชีย และเจ้าหน้าที่ได้ใช้วิธีถ่ายรูปกะโหลกแล้วซ้อนกับภาพถ่าย ซึ่งหากเป็นบุคคลเดียวกันกับรูปต้องเข้ากันได้พอดี แต่เมื่อถึงตอนนี้พบว่าความพยายามทุกอย่างล้มเหลว นักเชี่ยวชาญด้านนิติเวชศาสตร์ มีข้อเสนอสุดท้ายให้สร้างหน้าผู้หญิงขึ้นมาใหม่ โดยวิธีการประกอบใบหน้าขึ้นจากกะโหลกศีรษะซึ่งเป็นฝีมือของนักมานุษยวิทยาทางนิติเวช ซึ่งใช้ความชำนาญเฉพาะและฝีมืออันน่าทึ่ง ประกอบกับใช้ความแม่นยำทางคณิตศาสตร์ในการประกอบหมุดยางเข้ากับแถบดินเหนียว ผู้เชี่ยวชาญบอกว่า การใช้วิธีนี้ไม่สำคัญว่าใบหน้าที่ประกอบขึ้นจะถูกต้อง ไม่ผิดเพี้ยน แต่ขอให้ผู้มีมุมมองแวบหนึ่งแล้วจำหน้าได้ว่าเป็นใบหน้าที่ประกอบขึ้นจากผู้ใดก็เพียงพอแล้ว

¹⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 286-289.

24 ส.ค. 1988 รูปถ่ายของใบหน้าที่ถูกประกอบขึ้นก็ปรากฏในหนังสือพิมพ์ 3 วัน ต่อมาผู้แจ้งว่าใบหน้าคล้ายกับเพื่อนของเขา ชื่อนางบัญญัติ ซึ่งเป็นคนไทย เป็นแม่ลูก 2 ที่ไม่เคยพบเห็นมาตั้งแต่ปี 1983 บัญญัติ มีสามีชื่อ ไนเฮาส์ เป็นอดีต จี.ไอ. ที่พบกันที่กรุงเทพฯ ซึ่งเมื่อเจ้าหน้าที่พบไนเฮาส์ ก็เห็นว่าเป็นพลเมืองที่ซื้อตรง มีงานทำประจำ นิสัยดี เพื่อนบ้านรักใคร่ ไนเฮาส์ ให้การว่า เมื่อเดือนธ.ค. 1983 เขาและบัญญัติมีปากเสียงกันรุนแรง จนกระทั่งบัญญัติบอกว่าจะทิ้งเขาและเดินทางกลับกรุงเทพฯ แต่เจ้าหน้าที่ยังไม่เชื่อคำให้การนี้เท่าใดนัก อย่างไรก็ตาม ไนเฮาส์ ได้มอบรูปถ่ายของภรรยาให้หลายรูป ซึ่งรูปถ่ายได้ส่งให้ผู้เชี่ยวชาญที่ได้ลงมือถ่ายรูปกะโหลกศีรษะเกือบหมดม้วน แล้วพยายามเทียบรูปกะโหลกกับใบหน้า ในที่สุดก็สิ้นสงสัยว่ากะโหลกดังกล่าวคือ บัญญัติ

ในที่สุดเขาก็ได้ยอมรับขึ้นส่วนศพเป็นของภรรยา เขาได้โต้เถียงกับภรรยาตลอดสัปดาห์ และทุบตีกันในวันอาทิตย์ และรับสารภาพว่าได้ฝังภรรยาล้มลงจนได้รับบาดเจ็บที่ศีรษะ จากนั้นได้ก้มลงปิดปากปิดจมูกจนภรรยาตาย แล้วซ่อนศพไว้ในตู้แช่แข็งนาน 3 เดือน ก่อนจะเอาไปฝังไว้ในค่ายลูกเสือ สาเหตุที่คดีนี้ไม่ปรากฏข้อมูลของบุคคลที่สูญหายเนื่องจาก ไนเฮาส์ ไม่เคยแจ้งความว่าภรรยาหายตัวไปเลย แต่เขาจะบอกคนอื่นว่าภรรยาเดินทางกลับประเทศไทยไปแล้ว ในที่สุดไนเฮาส์ถูกตัดสินว่ามีความผิดข้อหาฆาตกรรม รับโทษจำคุกตลอดชีวิตโดยไม่มีทัณฑ์บน

กล่าวโดยสรุป การที่วิทยาศาสตร์จะสามารถช่วยพิสูจน์ว่าผู้ตายเป็นใครหรือช่วยยืนยันตัวบุคคลได้ แม้จะเป็นที่ยอมรับกันว่าบุคคลแต่ละคนต่างก็มีลักษณะเฉพาะของตนเองในอวัยวะต่างๆ เช่น กระดูก กะโหลกศีรษะ ฟัน เส้นผม เส้นขน แต่ศาสตร์เหล่านี้ก็จะช่วยพิสูจน์ได้ในเชิงเปรียบเทียบ คือต้องมีฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับบุคคลนั้นๆ อยู่ให้เปรียบเทียบจึงจะสามารถระบุได้ว่าผู้ตายเป็นใคร การพิสูจน์บุคคลที่ตายแล้วโดยใช้ฟัน ไข้กันแพร่หลายและเป็นประโยชน์อย่างมากในประเทศที่เจริญแล้ว เช่น ประเทศแถบยุโรป และสหรัฐอเมริกา อาศัยหลักที่ว่า เมื่อประชาชนโดยทั่วไป ไปหาทันตแพทย์ ทันตแพทย์จะต้องบันทึกลักษณะของฟันทั้ง 32 ซี่ ไว้ในแบบฟอร์มตามกฎหมาย เช่น ในประเทศอังกฤษ ตามกฎกระทรวงสาธารณสุขแห่งชาติ ปี 1954 ตลอดจนฉายรังสีไว้ในบางราย เมื่อทางราชการขอความร่วมมือมาทางโทรทัศน์หรือโดยทางหนังสือพิมพ์ ทันตแพทย์

เหล่านี้จะให้ความร่วมมือแก่ทางราชการในการพิสูจน์บุคคลเป็นอย่างดี เพียงดูจากแบบฟอร์มหรือ Chart ที่ตนเก็บไว้เท่านั้น¹⁶

3.3 การพิสูจน์ว่าตายเวลาใด

เมื่อพิสูจน์ได้ว่าผู้ตายเป็นใครแล้ว ประเด็นที่สำคัญในการพิสูจน์ต่อไปก็คือ ผู้ตายเสียชีวิตมานานเท่าใด ตายมานานเท่าใดเป็นสิ่งที่จำเป็นต้องทราบ เพราะอาจบ่งถึงเวลาที่เกิดเหตุแล้วย้อนไปหาข้อมูลในช่วงเวลาใกล้เคียงกันนั้น เพื่อเป็นแนวทางในการสืบสวนหาพยานผู้รู้เห็นหรือคนทำผิด หรือเพื่อพิสูจน์ยืนยันว่าผู้ต้องสงสัยได้อยู่ในที่เกิดเหตุในช่วงระยะเวลาดังกล่าว ในกรณีที่จำเลยอ้างฐานที่อยู่ขณะเกิดเหตุเป็นข้อต่อสู้ซึ่งโดยปกติแล้วไม่มีวิธีการใดๆ ทางวิทยาศาสตร์ที่สามารถระบุเวลาตายได้ละเอียดแน่นอนชัดเจน แต่จากการสังเกตการเปลี่ยนแปลงหลายประการบนร่างกายของผู้เสียชีวิต สามารถประเมินช่วงเวลาตายได้อย่างใกล้เคียง

ในเรื่องการประเมินระยะเวลาการเสียชีวิตนั้นมิได้สามวิธีหลักๆ คือ¹⁷

3.3.1 การพิสูจน์จากการเปลี่ยนแปลงภายหลังตายในศพ

1) การเปลี่ยนแปลงของอุณหภูมิและอัตราการลดลงของอุณหภูมิของศพ การเปลี่ยนแปลงชนิดแรกเริ่มตั้งแต่อุณหภูมิของร่างกายจะเย็นลงเรื่อยๆ โดยเฉลี่ยชั่วโมงละหนึ่งองศาเซลเซียส การเปลี่ยนแปลงอุณหภูมินี้เรียกอีกอย่างว่า "Algor Mortis" ซึ่งตามปกติแพทย์ผู้ตรวจศพจะวัดอุณหภูมิของศพโดยการสอดปรอทวัดทางทวารหนัก (inner core) มากกว่าการวัดที่ผิวหนัง (periphery) อย่างไรก็ตามการสูญเสียความร้อนของร่างกายหรือการลดลงของอุณหภูมิของศพ จะลดลงรวดเร็วเพียงใดขึ้นอยู่กับตัวแปรหลายตัว เช่นอุณหภูมิของอากาศ กระแสลม ขนาดของร่างกาย ความหนาของเสื้อผ้าที่สวมใส่อยู่ พื้นผิวที่ศพวางอยู่ เป็นต้น ดังนั้นในต่างประเทศการวัดอุณหภูมิจึงประเมินระยะเวลา ใช้วัดได้ค่อนข้างแม่นยำเพราะมีอุณหภูมิต่ำ

¹⁶ อรรถพล แซ่มสุวรรณวงศ์ และคณะ, นิติวิทยาศาสตร์ 3 เพื่อการสืบสวนสอบสวน (นิติเวชศาสตร์) , (กรุงเทพมหานคร : บริษัท ทีซีจี พรินติ้ง จำกัด , 2544) , หน้า 15.

¹⁷ พรทิพย์ โรจนสุนันท์ , ไขคดีดังเบื้องหลังศพ , หน้า 98 – 110.

แต่ประเทศไทยนั้นมีอุณหภูมิเฉลี่ยค่อนข้างสูง บางครั้งเสียชีวิตแล้วอุณหภูมิภายนอกสูงกว่าศพเสียอีกทำให้อุณหภูมิของศพสูงตามไปด้วย ตามหลักวิทยาศาสตร์ก็คงใช้การวัดอุณหภูมิคำนวณเวลาการตาย ในกรณีที่สภาพอากาศไม่ร้อนมากนัก โดยให้เอามือจับบริเวณที่ไม่เปิดเผยมาก เช่น ซอกรักแร้ เป็นต้น ถ้าอุณหภูมิยังอุ่นๆ ก็แสดงว่าเพิ่งเสียชีวิตใหม่ๆ

2) ภาวะเลือดตกกลงสู่ที่ต่ำ (Livor Mortis) เมื่อหัวใจหยุดเต้น เลือดจะไหลไปกองด้านล่างของลำตัวตามแรงโน้มถ่วงของโลก ซึ่งช่วงแรกเลือดจะยังอยู่ในเส้นเลือด เวลาที่เอานิ้วกดลงไปไปยังบริเวณที่มีสีแดงแล้วปล่อยนิ้ว สีจะซีดลง เพราะการกดทำให้มีการรีดเลือดในเส้นเลือดออกไป ซึ่งแสดงว่าเสียชีวิตมาไม่เกิน 6-8 ชั่วโมง

ถ้ามีการเคลื่อนย้ายศพในช่วงที่เลือดยังกองอยู่ในเส้นเลือดก็จะทำให้มีการเคลื่อนย้ายการตกเลือดได้บ้าง บางศพมีเลือดตกกลงที่ต่ำ ชัดกับท่าของศพเองหรือชัดกับสภาพที่พบเป็นข้อบ่งชี้ว่าศพถูกเคลื่อนย้าย

นอกจากนี้ประเด็นเรื่องการตกของเลือดยังมีข้อน่าสนใจสำหรับศพในน้ำ เพราะศพในน้ำมักจะกลิ้งไปกลิ้งมาเกือบตลอดเวลา ทำให้เวลาเลือดตกกลงที่ต่ำ ก็จะตกกระจายไปทั่วตัว ไม่มีตำแหน่งเฉพาะ ดังนั้นถ้าพบศพในน้ำแล้วมี Livor ชัดเจนครึ่งตัวด้านไหนก็ได้ แสดงว่าเขาตายที่อื่นแล้วเอามาโยนน้ำอำพรางคดี

ประเด็นสุดท้ายของ Livor คือ สืบออกเรื่องราวได้ โดยเฉพาะถ้าเลือดเป็นสีแดงสด จะทำให้นึกถึงการได้รับสารพิษไซยาไนด์หรือสูดดมก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์

3) การแข็งตัวของกล้ามเนื้อ เรียกว่า "Rigor Mortis" คือ การตกตะกอนของโปรตีนในกล้ามเนื้อทำให้กล้ามเนื้อแข็งตัว หลังจากที่ศพอ่อนตัวอยู่ชั่วระยะเวลาหนึ่งหลังตาย ประมาณ 2-4 ชั่วโมงต่อๆ มา การเปลี่ยนแปลงเริ่มเกิดขึ้นที่กล้ามเนื้อโดยกล้ามเนื้อเริ่มแข็งตัวขึ้นทีละน้อยๆ กล้ามเนื้อมัดไหนเล็กก็จะเห็นการแข็งตัวก่อน ซึ่งจะเห็นที่บริเวณใบหน้าได้ชัดเจนเป็นแห่งแรก กรามจะอ้าไม่ขึ้นก่อน การแข็งตัวจะครบสมบูรณ์ทั้งตัวใช้เวลาประมาณ 10-12 ชั่วโมง การแข็งตัวของกล้ามเนื้อดังกล่าวตรวจได้โดยจับแขน ขา หรือคางให้เคลื่อนไหว ส่วนนั้นๆ จะแข็งเคลื่อนไหวได้ยาก การแข็งตัวของกล้ามเนื้อนี้มีได้เกิดขึ้นเฉพาะกล้ามเนื้อของร่างกายภายนอกเท่านั้น กล้ามเนื้อ

กระบังลมและกล้ามเนื้อหัวใจก็เกิดแข็งตัวขึ้นเช่นกันและเกิดขึ้นเร็ว พบได้ระหว่าง 30 นาทีถึง 2 ชั่วโมงหลังตาย¹⁸

ข้อพิจารณาประการหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงหลังการตายอีกชนิดที่ต้องแยกจากการเกิด rigor mortis คือ "Cadaveric Spasm" ซึ่งเป็นการเกร็งของกล้ามเนื้อที่เกิดขึ้นทันทีหลังตาย โดยจะไม่พบสภาวะกล้ามเนื้ออ่อนปวกเปียกนำมามาก่อน โดยสภาวะนี้มักจะพบในกรณีที่ผู้ตายอยู่ในสภาวะตกใจสุดขีด มีการเกร็งของกล้ามเนื้อขณะเสียชีวิต เช่น มือกำอาวุธแน่นในการจมน้ำตาย มือกำปืนในคนที่ยิงตัวตาย ซึ่งหลักในการยืนยันที่แน่นอนว่าผู้ตายใช้อาวุธกระทำตัวเองคือ การพบมือกำอาวุธแน่นหรือ Cadaveric spasm นั้นเอง

4) การเน่า (Decomposition) เป็นการเปลี่ยนแปลงลำดับท้าย ซึ่งประกอบไปด้วยกระบวนการที่สำคัญ 2 ชนิด คือ (1) การย่อยสลายตัวเอง เรียกว่า "Autolysis" เป็นกระบวนการที่เซลล์และเนื้อเยื่อของร่างกายถูกย่อยทำลายจากน้ำย่อยภายในเซลล์ของตนเองโดยไม่ได้เกิดจากเชื้อโรค อวัยวะส่วนใดเน่าช้าเร็วกว่าขึ้นอยู่กับว่าภายในเซลล์มีน้ำย่อยมากก็จะเกิดการย่อยสลายเร็ว เช่น ตับอ่อน กระเพาะอาหาร ตับเน่าเร็วกว่าเนื้อทั้งหลาย เพราะภายในเซลล์ของมันมีน้ำย่อยมาก (2) การเน่าที่มีแบคทีเรียมาช่วย เรียกกระบวนการเน่าแบบนี้ว่า "Putrefaction" เป็นกระบวนการย่อยสลายของเนื้อเยื่อจาก enzyme ภายในเซลล์ เช่น จากเชื้อแบคทีเรีย แบคทีเรียที่ช่วยทำให้เน่ามี 2 กลุ่ม กลุ่มแรกใช้ออกซิเจนเรียกว่า "Aerobic Bacteria" พวกนี้พบอยู่ในภาวะปกติ ดังนั้น ที่ใดมีออกซิเจนมากก็จะเน่าเร็ว ที่ใดมีน้อยก็จะเน่าช้า

การเน่าในอากาศจึงเร็วกว่าในน้ำ ซึ่งการเน่าในดินจะช้าที่สุดเพราะมีออกซิเจนน้อย แต่การเน่าที่มีแบคทีเรียกลุ่มที่สองเรียกว่า "Anaerobic Bacteria" ซึ่งไม่ใช้ออกซิเจนนั้น จะทำให้เน่าเร็วกว่าแบบมีออกซิเจนแต่ไม่ใช่ภาวะที่พบบ่อย

¹⁸ วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์, ชวนชันสูตร, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เซเลียงลม, 2545), หน้า

การเนาแบบปกติซึ่งมีทั้งสองกระบวนการช่วยกันนั้น ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงบนศพ เริ่มตั้งแต่ท้องน้อยด้านขวาจะเริ่มมีสีเขียวคล้ำ เพราะแบคทีเรียในลำไส้ใหญ่ ส่วนด้านที่อยู่บริเวณนั้นอยู่ใกล้ผนังหน้าท้องมากที่สุด ทำให้เห็นได้ชัดเจนก่อนบริเวณอื่น

การประเมินระยะเวลาจากการเนาจึงอาจประเมินจากลักษณะต่างๆที่กล่าวมาแล้วได้ และนอกจากนี้เรื่องราวของแมลงที่วางไข่ ก็สามารถเอามาได้เรียงหาเวลาได้เช่นกัน นักกีฏวิทยาสามารถประมาณเวลาตั้งแต่เริ่มเสียชีวิตโดยการตรวจสอบจากแมลงที่ตอมบนซากศพ โดยประเมินจากสภาพของแมลงที่กำลังอยู่ในช่วงไหนของวงจรชีวิต ซึ่งแมลงต่างชนิดกันก็จะมีระยะเวลาของวงจรชีวิตต่างกัน

เวลาพบศพเนา หนอนขึ้นยั้วเยี้ยก็สามารถประเมินระยะเวลาการเสียชีวิตได้ โดยใช้ผู้เชี่ยวชาญเรื่องแมลงซึ่งอยู่ในสาขา "Forensic Entomology" อายุของหนอนแมลงวันแมลงวันอาจเริ่มวางไข่ระหว่างบริเวณริมฝีปากและหน้าตาของผู้ตายภายใน 2-3 นาที หลังจากที่เขาเสียชีวิต หนอนแมลงก็จะเกิดขึ้นมาภายใน 24 ชั่วโมง นักกีฏวิทยาสามารถคะเนอายุของหนอนแมลงนั้นได้ นอกจากนี้ชนิดของแมลงที่มาตอมศพจะเปลี่ยนไปตามลำดับของการเนาเปื่อยของร่างกาย นักกีฏวิทยาสามารถประมาณเวลาได้ว่าผู้ตายเสียชีวิตมานานแค่ไหน ยิ่งไปกว่านั้นชนิดของแมลงที่แปลกถิ่น อาจบ่งชี้ได้ว่าศพนั้นถูกเคลื่อนย้ายมาจากที่อื่นและยังอาจจะบอกสถานที่ผู้ตายเสียชีวิตด้วย

3.3.2 การตรวจดูลักษณะของอาหารในกระเพาะอาหาร จากการตรวจสอบสิ่งที่พบในกระเพาะอาหารในระหว่างการชันสูตรพลิกศพ บางครั้งแพทย์ผู้ตรวจสามารถประมาณเวลาของการเสียชีวิตโดยอาศัยข้อมูลจากกิจวัตรประจำวันของผู้ตายมีความจำเป็นที่จะทราบว่าเวลาที่เขารับประทานอาหารครั้งสุดท้ายนั้นและปริมาณของอาหารที่รับประทาน หากจะทราบด้วยว่าเป็นอาหารชนิดใด ช่วงห่างระหว่างมื้ออาหาร 2 มื้อสุดท้ายเป็นเท่าใด ก็จะเป็นประโยชน์มาก

1) ตำแหน่งอาหารในกระเพาะ

อาหารเดินทางผ่านกระเพาะไปสู่ลำไส้เล็ก เมื่อรับประทานอาหารเสร็จแล้วประมาณ 10 นาที กระเพาะก็จะเริ่มว่างอีก บางครั้งอาจใช้เวลา 2 ชั่วโมงที่จะให้อาหารมือเบาๆ ผ่านกระเพาะไปยังลำไส้เล็ก อาหารมือใหญ่ๆ อาจใช้เวลาถึง 6 ชั่วโมง เมื่อเสียชีวิต กระเพาะอาหารจะหยุดทำงาน ถ้าเราทราบปริมาณของอาหารที่รับประทานและสังเกตว่า ตำแหน่งของอาหารอยู่ส่วน

โตของกระเพาะ แพทย์ผู้ตรวจจะสามารถประมาณจำนวนชั่วโมงที่เกิดขึ้นระหว่าง อาหารมื้อสุดท้ายและเวลาที่ผู้นั้นเสียชีวิต

2) ระดับการย่อย

การย่อยอาหารคือ กระบวนการทางกายภาพและทางเคมีที่ทำการแตกเซลล์อาหารลงเป็นรูปแบบที่ร่างกายจะดูดซึมไปเลี้ยงร่างกาย มีปัจจัยหลายประการที่มีผลกระทบต่อ การย่อยอาหาร เช่น ประเภทของอาหารที่รับประทานขนาดของชิ้นอาหาร ปริมาณเครื่องดื่มน้ำที่รับเข้าไป และกำลังของกรดน้ำย่อย อย่างไรก็ตามหลักพื้นฐานนั้นอัตราการย่อยจะขึ้นอยู่กับระยะเวลาที่อาหารอยู่ในกระเพาะและลำไส้ จากการสังเกตระดับของการย่อยอาหาร ว่าอยู่ในสภาพผ่านการย่อยมากน้อยเท่าใด อาหารแต่ละชนิดจะใช้เวลาย่อยไม่เหมือนกัน พวกแป้งย่อยเร็ว พวกเนื้อย่อยช้า ดังนั้นถ้าสภาพอาหารยังอยู่ในสภาพไม่ย่อย ย่อมบ่งบอกว่าเสียชีวิตหลังรับประทานอาหารมื่อนั้นไม่นานนัก ถ้ารู้เวลาที่รับประทานอาหารมื่อนั้นก็จะบอกเวลาการเสียชีวิตได้ แพทย์ผู้ชันสูตรจะสามารถประมาณเวลาคร่าวๆ ระหว่างช่วงอาหารมื้อสุดท้ายของผู้ตายและเวลาที่เขาเสียชีวิต แต่การประเมินระยะเวลาจากสภาพของเศษอาหารนั้นมีข้อจำกัด เพราะถ้าย่อยไปแล้วคงบอกอะไรไม่ได้แน่นอน

3.3.3 การพิสูจน์โดยการประเมินสภาพแวดล้อม กิจกรรมประจำวันต่างๆ เช่น แปรงฟัน ทำอาหาร รับประทานอาหาร หนังสือพิมพ์ในตู้หน้าบ้าน เช่น พบผู้เสียชีวิตอยู่ในบ้านในตอนค่ำ ช่วงเวลา 20.00 น. ตรวจสอบในห้องครัวพบว่าไถ่ถูกหั่นทิ้งอยู่บนเตียง สภาพไถ่ยังคงสดอยู่ ดังนั้นสันนิษฐานได้ว่าผู้ตายน่าจะตายในช่วงเวลาที่กำลังทำอาหารเย็น หรือน่าจะหลังจากเวลา 17.00 น. เป็นต้นไป หรือถ้าตกน้ำตาย นาฬิกาที่ข้อมือผู้ตายหยุดที่เลขแปด ก็อาจจะเป็นแปดโมงหรือสองทุ่ม ยังมีวันที่ก็จะยืนยันได้ วิธีการประเมินสภาพแวดล้อมค่อนข้างกว้าง และมีความหลากหลาย ผู้ประเมินต้องระมัดระวัง

3.4 การพิสูจน์ว่าตายที่ใดหรือเหตุเกิดที่ใด

กรณีที่มีการพบศพหรือชิ้นส่วนของศพ ต้องมีการพิสูจน์ว่าศพอยู่ตรงนั้นมาตั้งแต่แรกหรือถูกนำมาจากที่อื่น บ่อยครั้งที่ฆาตกรมีการปกปิดความผิดด้วยการเคลื่อนย้ายศพไปที่อื่น เพื่อทำลายพยานหลักฐาน อีกทั้งยังใช้เป็นประเด็นต่อสู้ในเรื่องฐานที่อยู่ ดังนั้นในทางสืบสวน

สอบสวนเบื้องต้น เจ้าพนักงานตำรวจจึงต้องพยายามหาสถานที่ที่เกิดการกระทำผิดให้ได้ เพื่อเป็นแนวทางเชื่อมโยงไปถึงผู้ที่เกี่ยวข้องกับการตายนั้น ตามหลักที่ว่าฆาตกรย่อมทิ้งร่องรอย

การพิสูจน์สถานที่ตาย ในกรณีที่มีการพบศพแต่ไม่มีประจักษ์พยานรู้เห็นว่ามีใครฆ่า จะแน่ใจได้อย่างไรว่าสถานที่ที่พบศพนั้นคือที่เกิดเหตุจริง การพิสูจน์ข้อเท็จจริงดังกล่าวนี้จึงต้องอาศัยการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์แต่ละแขนง ทั้งทางเคมี ฟิสิกส์ ด้านนิติเวชสาขาต่างๆ ซึ่งการตรวจพิสูจน์สามารถกระทำดังนี้

3.4.1 พิสูจน์จากร่องรอยในสถานที่ที่พบศพ เมื่อมีการพบศพจะต้องมีการตรวจดูร่องรอยต่างๆในบริเวณดังกล่าว เช่นร่องรอยการต่อสู้ ร่องรอยอาวุธ เช่น รอยมีด รอยขวาน ปลายกระสุนปืน รอยเลือดจำนวนมาก ก็บ่งชี้ได้ว่าสถานที่นั้นเป็นที่เกิดเหตุ แต่ถ้าตรวจสอบพบรอยลากเปื้อนเลือด หรือศพที่ถูกทำร้ายมีบาดแผลแต่กลับไม่พบเลือดในที่เกิดเหตุ หรือเลือดมีปริมาณน้อยกว่าที่ควรเป็น ก็บ่งชี้ได้ว่าผู้ตายไม่ได้เสียชีวิตในบริเวณที่พบศพ ทำให้สันนิษฐานได้ว่าอาจมีการฆาตกรรมในสถานที่อื่น จึงต้องมุ่งค้นหาสถานที่เกิดเหตุต่อไปโดยดูรอบบริเวณที่พบศพ อาจพบรอยลาก คราบเลือดที่ติดอยู่ตามผนัง หรือต้นไม้ใบหญ้า รอยรอยย่น ลักษณะของดินก็จะช่วยให้ทราบว่าการหาหลักฐานใดบ้าง เช่น รอยยางรอยย่น พุ่มไม้ที่มีรอยลู่เป็นทางหรือมีกิ่งหัก หรือรอยที่คล้ายกับมีของหนักถูกลากมาบนสนามหญ้าหรือพื้นดิน รอยหยดเลือดที่หยดอยู่ตามทางที่ศพถูกเคลื่อนไป เป็นต้น ซึ่งร่องรอยเหล่านี้ การพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์สามารถที่จะระบุลักษณะชี้เฉพาะได้ เช่น รอยยางรอยย่นมาจากล้อรถคันไหน ทิศทางของคราบเลือดมาจากทิศทางใด และหากมีการพิสูจน์ได้ว่าผู้ตายเป็นใครและเชื่อมโยงไปยังผู้ต้องสงสัยคนใดแล้ว การพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ย่อมสามารถพิสูจน์ได้ว่าบุคคลนั้นเกี่ยวข้องหรือไปยังที่เกิดเหตุหรือสถานที่ที่พบศพนั้นหรือไม่ โดยอาศัยร่องรอยที่ผู้นั้นทิ้งไว้ในที่เกิดเหตุหรือที่ติดตัวผู้นั้นไปจากที่เกิดเหตุ เช่น เศษดิน ทราวดันหญ้า ละอองเกสรดอกไม้ที่ติดอยู่ที่รอยย่น รองเท้า เสื้อผ้า สามารถตรวจพิสูจน์ได้ว่าเป็นชนิดเดียวกับที่พบในที่เกิดเหตุหรือไม่ เพื่อเป็นพยานแวดล้อมที่บ่งชี้ถึงข้อเท็จจริงที่ว่าผู้ต้องสงสัยได้ไปยังสถานที่ที่พบศพนั้นหรือไม่ อันจะนำไปสู่การพิสูจน์ข้อเท็จจริงว่าผู้ต้องสงสัยนั้นเกี่ยวข้องกับการตายดังกล่าวหรือไม่อย่างไร

3.4.2 พิสูจน์สภาพการเปลี่ยนแปลงของศพ ตามที่ได้กล่าวมาถึงลักษณะของการเปลี่ยนแปลงของร่างกายภายหลังเสียชีวิตมาแล้ว ย่อมเป็นสิ่งที่พิสูจน์ได้ว่าลักษณะของสิ่งที่เปลี่ยนแปลงบนศพนั้นสอดคล้องกับท่าทางของศพหรือไม่ หากลักษณะของ Livor Mortis และ

Rigor Mortis ชัดกับท่าทางของศพที่พบ อาจช่วยบ่งชี้ว่าศพที่พบถูกขยับหรือมีการอำพรางคดีที่เกิดขึ้นหลังการเสียชีวิตไประยะหนึ่ง โดยการพบตำแหน่งของ Livor Mortis และ Rigor Mortis ไม่เข้ากับสภาพศพในที่เกิดเหตุ

3.4.3 พิสูจน์จากร่องรอยที่ติดอยู่กับตัวศพ เช่น เศษดิน ทราาย ต้นหญ้าที่ติดอยู่กับตัวศพ น้ำในปอดของผู้ที่พบศพอยู่ในน้ำ สามารถตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ได้ว่าเป็นชนิดเดียวกับในสถานที่ที่พบศพหรือไม่ หรือขัดกับลักษณะของสถานที่ที่พบศพหรือไม่ โดยอาศัยความเชี่ยวชาญในการตรวจพิสูจน์ดิน นักพฤกษศาสตร์ นอกจากนี้ ถ้ามีการพบศพที่เริ่มเน่ามีแมลงตอมศพ บางครั้งลักษณะของแมลงที่แตกต่างหรือมีลักษณะเฉพาะถิ่นที่แปลกออกไป นักกฎหมายสามารถบ่งชี้ได้ว่าศพนั้นถูกฆ่ามาจากที่อื่นหรือจากสถานที่ที่แมลงชนิดนั้นมีถิ่นที่อยู่

3.4.4 พิสูจน์จากร่องรอยคราบเลือด ในกรณีที่ไม่พบศพ หรือพบศพแล้วแต่ทางพิจารณาเห็นว่าศพนั้นน่าจะถูกฆ่ามาจากที่อื่น การตรวจค้นบริเวณที่เกิดเหตุในถิ่นแถวใกล้เคียง หรือที่สงสัยว่าน่าจะเกิดเหตุ อาจมีการพบคราบเลือดของผู้ตาย ซึ่งในปัจจุบันความก้าวหน้าและการพัฒนาทางวิทยาศาสตร์ในการตรวจพิสูจน์คราบเลือดได้มีความเจริญรุดหน้า สามารถตรวจพิสูจน์ตัวบุคคลได้อย่างแม่นยำ ได้แก่ การตรวจลายพิมพ์ ดีเอ็นเอ ซึ่งแม้คราบเลือดนั้นจะมีขนาดเล็กมากหรือเกิดขึ้นนานแล้วก็ยังสามารถตรวจสอบได้ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในเรื่องการนำลายพิมพ์ดีเอ็นเอมาพิสูจน์ว่าผู้ตายเป็นใคร หรือในกรณีที่มีการตรวจพบคราบเลือดจำนวนมากในสถานที่ใด ก็น่าเชื่อได้ว่าเกิดเหตุร้ายขึ้น ซึ่งการตรวจคราบเลือดนี้แม้จะได้มีการชำระล้างไปแล้ว ก็ยังหลงเหลือคราบให้ตรวจพิสูจน์ทางเคมีได้เช่นกันด้วยวิธีการทดสอบต่างๆ ดังที่ได้กล่าวไว้ในตอนต้นในการตรวจพิสูจน์ว่ามีความตายเกิดขึ้นจากร่องรอยคราบเลือด

ฉะนั้นการพิสูจน์ว่าผู้ตายถูกกระทำที่ไหนหรือสถานที่ที่เกิดเหตุคือที่ใดนั้น พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ย่อมสามารถช่วยในการตรวจพิสูจน์หาข้อเท็จจริงดังกล่าวได้ค่อนข้างแน่นอน ซึ่งประเด็นในการพิสูจน์นี้ ย่อมเป็นข้อเท็จจริงที่บ่งชี้ถึงตัวผู้กระทำผิดได้ต่อไป

3.5 เหตุแห่งการตาย

เนื่องจากในคดีอาญานั้นในการฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล โจทก์จะต้องบรรยายฟ้องให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดี ตามหลักประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158 ซึ่งเนื้อหาที่สำคัญที่สุดของฟ้องคือที่กฎหมายบัญญัติว่า “การกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าจำเลยได้กระทำความผิด ข้อเท็จจริงและ

รายละเอียดเกี่ยวกับเวลา และสถานที่ซึ่งเกิดการกระทำนั้นๆ อีกทั้งบุคคล หรือสิ่งของที่เกี่ยวข้อง ด้วยพอสมควรเท่าที่จะให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดี” จากหลักกฎหมายดังกล่าวนี้จึงมีข้อพิจารณาว่า ในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นนั้น เมื่อทราบว่ามี การตาย ผู้ตายเป็นใคร วันเวลาและสถานที่ตายแล้ว ก็ จะต้องพิสูจน์ข้อเท็จจริงให้ได้ว่าผู้ตายตายเพราะเหตุใด เพราะวิธีการที่ทำให้ตายนั้นมีได้หลาย วิธีการ และเกิดขึ้นจากการกระทำของผู้อื่นหรือไม่

อะไรทำให้ตายมีความสำคัญมาก ทั้งนี้เพื่อที่พนักงานสอบสวนจะได้ตัดสินใจได้ว่าจะต้อง ดำเนินการสอบสวนต่อไปหรือไม่ ในกรณีที่มีการตายนั้นบางครั้งก็มีการปกปิดอำพรางซึ่งอาจเป็น การอำพรางว่าเป็นการกระทำของผู้อื่นหรือเป็นการฆ่าตัวตาย หรือมีการปกปิด ซ่อนเร้น ทำลาย ศพ เช่นนี้ จะพิสูจน์ได้อย่างไรว่า การกระทำที่ทำให้ตายนั้นใช้วิธีการใด ผู้ตายตายเพราะถูก ประทุษร้ายจากอาวุธปืน หรือถูกยาพิษ หรือถูกบีบคอจนขาดอากาศหายใจ หรือถูกมอมยานอน หลับแล้วใช้อาวุธใดอาวุธหนึ่งซึ่งไม่ปรากฏชัด ประทุษร้ายจนถึงตาย หรือสาเหตุใดกันแน่

เมื่อมีความตายเกิดขึ้น โดยปกติแพทย์จะทำการตรวจศพ ซึ่งหากเป็นการตายตามธรรมชาติ ก็อาจมีการตรวจหาสาเหตุ สมมุติฐานของโรคในกรณีที่น่าตาย แต่ถ้าเป็นการตายที่ผิดธรรมชาติ ซึ่งเป็นการตายในลักษณะต่างๆ คือ กะทันหัน (Sudden) ไม่คาดคิดมาก่อน (Unexpected) มีข้อ สงสัย (Suspicious) มีเงื่อนงำ (Obsecure) ถูกฆาตกรรม (Criminal) หรืออาจมีการฟ้องร้อง (Litigious) เป็นต้น ก็ต้องมีการชันสูตรศพ

สำหรับศพที่เสียชีวิตผิดธรรมชาติอาจแบ่งอีกตามเนื้อหาของคดี คือ

1. Non – criminal death เป็นการตายผิดธรรมชาติที่ไม่ใช่การฆาตกรรม เช่น อุบัติเหตุ การ ฆ่าตัวตาย การตายกะทันหันจากสาเหตุทางธรรมชาติ เช่น แก่ตาย หรือหัวใจวายตาย การเสียชีวิต จากโรงงานอุตสาหกรรม เช่น พิษจากสารตะกั่ว เป็นต้น
2. Criminal death เป็นการตายผิดธรรมชาติที่เป็นคดีจริงๆ คือ คดีฆาตกรรมต่างๆ ซึ่งมักมี เงื่อนงำหรือประเด็นที่ต้องพิสูจน์ความจริงโดยละเอียดรอบคอบ โดยเฉพาะคดีฆาตกรรมอำพราง เช่น ศพตกจากที่สูง อาจเกิดจากอุบัติเหตุ การฆ่าตัวตาย หรือการถูกฆ่ามาก่อนแล้วจึงโยนศพลง มา เป็นต้น

เมื่อมีการพบศพและแพทย์ได้ทำการตรวจพิสูจน์ถึงสาเหตุการตายได้แล้วว่าผู้ตาย ตาย เพราะเหตุใด ก็มีประเด็นที่ต้องพิสูจน์ต่อไปว่าพฤติการณ์ของการตายนั้นเป็นอย่างไร ผู้ที่กระทำ ตนเอง หรือเป็นอุบัติเหตุ หรือถูกผู้อื่นกระทำให้ตายเพราะในการพิสูจน์องค์ประกอบความผิดฐานฆ่าผู้อื่นนั้นต้องเป็นกรณีที่มีการกระทำของมนุษย์ที่กระทำให้มนุษย์อีกผู้หนึ่งตาย ในกรณีที่ไม่มี ประจักษ์ผู้รู้เห็นการกระทำ เราจะต้องใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์เข้าช่วยในการพิสูจน์ บางครั้ง ผู้ต้องหาอาจจะรับสารภาพแต่พฤติการณ์มิได้เป็นไปดังที่ผู้ต้องหารับสารภาพก็ได้ เมื่อมีการตาย โดยผิดธรรมชาติจึงมีการชันสูตรศพโดยผู้ชำนาญการทางด้านนิติเวช เพื่อหาสาเหตุการตาย ฉะนั้น เมื่อมีการพบศพ จึงมีประเด็นที่จะต้องพิสูจน์ถึงสาเหตุการตายและพฤติกรรมการตายว่าเป็นการ ฆ่าหรือไม่ ด้วยการพิสูจน์ดังนี้

3.5.1 การพิสูจน์จากลักษณะของบาดแผล โดยปกติการฆ่ามักจะต้องมีการทำร้ายร่างกาย มีการต่อสู้ดิ้นรนของผู้ถูกกระทำ ทำให้เกิดร่องรอยบาดแผลตามเนื้อตัว การชันสูตรของแพทย์จะ ช่วยให้ทราบว่ามีสาเหตุใด ซึ่งการตรวจบาดแผลของแพทย์มีข้อที่ต้องพิจารณาดังนี้

1) ชนิด แพทย์ต้องตรวจพิสูจน์ว่าบาดแผลนั้นเป็นบาดแผลชนิดใด เช่น ศีรษะ, ถลอก, ฟกช้ำ, แผลแตก ลักษณะฉีกขาดขอบไม่เรียบ กลมจากกระสุนปืนหรือแผลกลมรีขอบไม่เรียบอยู่ เป็นกลุ่มจากสะเก็ดระเบิด

2) จำนวนของบาดแผล บาดแผลตามร่างกายจำนวนมาก ไม่ถูกอวัยวะที่สำคัญไม่ทำให้ถึงแก่ความตายได้ ในทางตรงกันข้ามบาดแผลเพียงบาดแผลเดียวเท่านั้นถูกอวัยวะที่สำคัญ เช่น หัวใจทำให้ถึงแก่ความตายได้โดยง่าย

3) ตำแหน่ง ตำแหน่งบาดแผลมีความสำคัญมากกว่าจำนวนดังได้กล่าวแล้ว เพราะ แสดงถึงเจตนาของคนร้าย เช่น บาดแผลถูกแทง 2 แห่ง ตรงตำแหน่งหัวใจแสดงถึงเจตนาฆ่าของคนร้าย ส่วนบาดแผลแถวหัวนมและอวัยวะสืบพันธุ์ในเพศหญิง ย่อมแสดงถึงอารมณ์แห่งความวิปริตทางเพศในคนร้าย ส่วนบาดแผลหลายแผลบริเวณใบหน้าของหญิงสาวอาจแสดงถึงเจตนาของคนร้ายเพื่อให้เสียโฉมติดตัวตลอดชีวิต

4) รูปร่างของบาดแผลมีความสำคัญแก่งานทางนิติเวชศาสตร์ไม่น้อย เพราะมาสามารถทำให้ทราบถึงชนิดของอาวุธที่ใช้

5) ขนาด ของบาดแผลจะทำให้ทราบถึงขนาดอาวุธ บาดแผลที่พบมักจะมีขนาดกว้างกว่าอาวุธจริงๆ ทั้งนี้เพราะทั้งอาวุธ เช่น มีด และผู้ถูกทำร้าย ไม่ได้อยู่กับที่เสมอไป มีการเคลื่อนไหวของร่างกายและมีดร่วมไปด้วย

6) ความลึกและทิศทางของบาดแผล ได้แก่บาดแผลที่ผ่านเข้าไปในผิวหนังทั้งจากบาดแผลที่ถูกแทง ถูกฟันและถูกยิง จะมีความสำคัญเป็นอย่างมากในงานนิติเวชศาสตร์ นิติเวชแพทย์จะต้องตรวจและพิจารณาความลึกของบาดแผล เพื่อประโยชน์ของผู้เสียหายหรือผู้ตาย เพราะจากความลึกของบาดแผล อาจนำมาประมวลความยาวของใบมีดได้ ถ้าความลึกถึงกระดูก เช่น กระดูกไขสันหลังซึ่งถือเป็นส่วนที่ลึกที่สุดที่ความยาวของอาวุธจะเข้าไปถึงได้ จะทำให้แพทย์คาดคะเนความยาวของอาวุธได้ถูกต้องมากยิ่งขึ้น

7) สิ่งที่ติดมากับแผล นับว่ามีความสำคัญไม่น้อย เช่น ในรายที่ถูกฟันหรือถูกยิงผ่านเนื้อผ้าเข้าไปในอวัยวะภายในอาจพบใยด้ายหรือใยไหมของเสื้อผ้านั้นจากบาดแผลได้ บางครั้งสภาพศพเปลือยไม่พบเสื้อผ้าแต่อย่างใด แต่ผลจากการตรวจบาดแผลภายในอย่างละเอียดพบใยผ้าก็ทำให้ทราบชุดแต่งกายของผู้ตายก่อนจะตายได้ อันเป็นประโยชน์ต่อการสืบหาคนร้ายต่อไปได้เป็นอย่างมาก

การพิสูจน์สาเหตุการตายในกรณีที่มีการฆาตกรรมแต่ผู้กระทำความผิดจัดจกอำพรางว่าเป็นการฆ่าตัวตาย หรือกรณีที่เป็นความตายจากอุบัติเหตุ ลักษณะบาดแผลจากสาเหตุต่างๆ จะบ่งชี้ให้ทราบได้ ดังนี้

3.5.1.1 บาดแผลเกิดจากร่องรอยการต่อสู้ ตราบใดที่มีการทะเลาะวิวาท จะด้วยสาเหตุใดก็ตาม และมีการทำร้ายร่างกายกัน ย่อมจะต้องมีบาดแผลตามร่างกายปรากฏให้เห็นตามมาทั้งบาดแผลจากของแข็งมีคมและไม่มีคมดังต่อไปนี้

- ช้ำแดง เกิดจากเส้นเลือดฝอยเล็กๆ แตกและคั่งเลือดเนื่องมาจากถูกบีบคอ ถูกตี และอื่นๆ

- ขอบตาเขียวช้ำ ตั้งจมูกบวม ริมฝีปากเฝ่อหรือช้ำ พบได้บ่อยในรายที่ถูกตอย ถูกของแข็งไม่มีคมอื่นๆ

- คอ พบรอยของเล็บซึ่งมีลักษณะเฉพาะแผลจะเป็นลักษณะช้ำแนวโค้งอยู่บริเวณคอด้านหน้า เกิดขึ้นจากการต่อสู้ดิ้นรนเพื่อให้มีชีวิตอยู่รอดเนื่องมาจากการถูกรัดคอ

- แขนบวมและหัก พบได้บ่อยในรายที่ถูกตีอย่างแรงโดยยกเอาแขนรับ คนถนัดขวา มักจะใช้แขนซ้ายยกรับ อาจถูกรถชน หกล้ม และถูกของแข็งอื่นๆ ทั้งมีคมและไม่มีคม ถ้ามีคมจะปรากฏแผลฉีกขาดขอปรียบร่วมด้วย

- แขน ฝ่ามือ นิ้วมือ เป็นอวัยวะในร่างกายที่พบร่องรอยการต่อสู้ป้องกันตัวบ่อยเป็นพิเศษ โดยเฉพาะที่เนื่องมาจากบาดแผลถูกของมีคม เช่น มีด

3.5.1.2 แผลเกิดจากทำตัวเอง ผู้อื่นทำ หรืออุบัติเหตุ ถือเป็นหัวใจที่สำคัญของงานทางนิติเวชศาสตร์บาดแผลที่ทำตนเองจะเป็นบาดแผลที่ทำในท่าถนัดและกระทำตรงตำแหน่งที่สำคัญ เช่น แผลเข็มนคอตนเอง หรือเข็มนข้อมือก็ตามจะพบแผลตื้นๆ ซึ่งอยู่ในแนวเดียวกันด้วยแสดงถึงการทดลองเข็มนดูก่อนที่จะฆ่าตัวตายจริงๆ มักจะพบแผลฉกรรจ์แผลเดียวตรวจดูเสื้อผ้าจะเป็นระเบียบเรียบร้อย ถ้าเป็นการตายเนื่องจากอาวุธปืนหากเป็นการฆ่าตัวตาย ก็มักจะพบบาดแผลที่ขมับหรือปาก ทิศทางของบาดแผลจะเฉียงขึ้น มักจะพบอาวุธตกอยู่ในที่ที่พบศพ ไม่พบร่องรอยการต่อสู้ อีกทั้งอาจพบจดหมายลาตายในที่เกิดเหตุด้วย

แต่ถ้าเป็นการฆาตกรรมจะพบบาดแผลได้ทั่วร่างกาย จำนวนบาดแผลไม่จำกัด เป็นแผลหลายแผลไม่เป็นระเบียบ ไม่พบบาดแผลทดลองทำ พบร่องรอยการต่อสู้หรืออาจจะไม่พบก็ได้ตามร่างกายและเสื้อผ้า ส่วนอุบัติเหตุจะเป็นแบบไหนก็ได้แล้วแต่ต้นเหตุ จะไม่พบร่องรอยการต่อสู้ตามร่างกาย ส่วนเสื้อผ้านั้นอาจเปรอะเปื้อนได้ในรายหล่ม ตกบันไดถูกตะปูตำ เป็นต้น¹⁹

3.5.2. การพิสูจน์เหตุแห่งการตาย โดยพิจารณาจากทฤษฎีพื้นฐานเฉพาะด้าน²⁰

1) โดยการยิง (Shooting) การศึกษาถึงสภาพศพจากการถูกยิงด้วยอาวุธปืน จำเป็นจะต้องศึกษาถึง 2 ด้าน คือ ทางเข้าและทางออกของวิถีกระสุน ซึ่งอาจกล่าวไว้เป็นกฎเกณฑ์ได้เลยว่า ในบาดแผลกระสุนปืน ขนาดทางเข้าเล็กกว่า หรือเท่ากับ ขนาดของลูกกระสุน แต่จะไม่ใหญ่กว่าขนาดกระสุนปืน ส่วนบาดแผลทางออก มีขนาดใหญ่กว่าหรือเท่ากับขนาดกระสุนแต่จะไม่เล็กกว่า ถ้าจะพูดง่าย ๆ ก็คือทางเข้าเล็ก ทางออกใหญ่ ทั้งนี้ มีข้อยกเว้นในเรื่องขนาดของบาดแผล

¹⁹ทัศนะ สุวรรณจุฑะ และสมชาย ผลเอี่ยมเอก, “บาดแผล” ใน นิติวิทยาศาสตร์ 3 เพื่อการสืบสวนสอบสวน (นิติเวชศาสตร์) ส่วนที่ 2 (กรุงเทพมหานคร : บริษัท ทีซีซี พรินติ้ง จำกัด, 2544), หน้า 38 – 44.

²⁰ไทพีศรีนิวัติ ภักดีกุล, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับงานสืบสวนสอบสวนและนิติวิทยาศาสตร์, หน้า 191 – 196.

ทางเข้าอยู่ประการหนึ่ง คือ ในการยิงในระยะกระชั้นชิดมาก ไม่ไกลกว่า 5 เมตร หรือที่เรียกว่า ยิงเผาชน หรือยิงจ่อ ผีวหนังสือทางเข้า จะฉีกขาดออกเป็นหลายแฉกซึ่งเป็นกรณีจ่อยิงศีรษะที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากแรงดันของแก๊ส แต่ถ้าเป็นบริเวณหน้าอกอาจมองดูเหมือนยิงมาจากระยะไกล ในที่นี้จะกล่าวถึงว่า การตายที่เกิดขึ้นเนื่องมาจากการฆาตกรรม หรือ อหิวาตกกรรม อาจต้องพิจารณาสิ่งต่อไปนี้ด้วย คือ

- (1) คนเราโดยปกติ ไม่สามารถยิงตัวเองได้ในระยะไกลเกินกว่าประมาณ 20 นิ้ว เนื่องจากไกลเกินเอื้อมของตน
- (2) ในการยิงตัวตาย มักจ่อปากกระบอกปืนตรงส่วนที่เป็นผีวหนังสือของตนเอง โดยตรง หรืออย่างน้อยที่สุด ก็จ่อใกล้ตัวมากเท่าที่จะทำได้ เนื่องจากจะให้ได้ผล (ตาย) แน่ชอน
- (3) บาดแผลทางเข้าของวิถีกระสุนในกรณีฆ่าตัวตายนั้น จะต้องใหญ่กว่าลูกกระสุนเสมอในกรณีจ่อยิง
- (4) เส้นผม หรือเส้นขนโดยรอบบริเวณรูของแผลปรากฏการถูกเผา เมื่อมีการยิงใกล้ตัวหรือยิงจ่อ
- (5) ผีวหนังสือรอบบริเวณรูของแผลถูกเผาไหม้ และปรากฏเป็นสีน้ำตาลแดง หรือสีเทาแดง เมื่อมีการจ่อยิงเช่นกัน
- (6) ผีวหนังสือโดยรอบบริเวณรูของแผล จะถูกปกคลุมด้วยดินปืนที่ยังไม่ได้มีการเผาไหม้ และถ้าเป็นการยิงจากระยะทางต่ำกว่า 8 นิ้ว จะปรากฏพบผงสีดำๆ ที่เลอะอยู่ได้ (แต่ถ้ามีการใช้ดินปืนที่มีส่วนผสมจากดินควันน้อย (smokeless powder) ก็จะมีสีดำที่เลอะอยู่นั้นน้อยไปด้วย)

สิ่งที่กล่าวมาข้างต้นทั้ง 6 ประการนี้ จะไม่สามารถปรากฏขึ้นได้ ถ้ายิงจากระยะไกล แม้ว่าอาจมีผงดินปืนที่ยังไม่ถูกเผาไหม้ปรากฏอยู่ได้บ้างก็ตาม

สำหรับการทำงานของตำรวจ ไม่ควรรีบด่วนสรุปว่า เป็นผลจากการกระทำ อหิวาตกกรรมของบุคคลนั้น จำเป็นที่จะต้องให้ความสนใจ และตรวจหาร่องรอยลายนิ้วมือ รอยเท้า การต่อสู้อุบลฯ ซึ่งชี้ให้เห็นถึงการมุ่งคดีสู่ฆาตกรรมมากกว่า ถ้ามีหลายบาดแผลเกิดขึ้น ก็ไม่น่าเชื่อว่าจะฆ่าตัวตายเอง แต่อย่างไรก็ดี มันมีความเป็นไปได้ไม่น้อยเลยว่า คนเราอาจยิงตัวเองหลายครั้งก่อนที่จะตาย กรณีเช่นนี้ก็ใช่อหิวาตกกรรมได้

2) โดยการใช้อะไหล่ระเบิด (Explosives) การฆ่าตัวตาย อาจใช้ดินระเบิดที่ทำด้วยไนโตรกิลีเซอริน (dynamite) หรือวัตถุระเบิดอย่างอื่นซึ่งอาจพบได้ในหมู่ผู้ทำงานเหมืองแร่หรือคนงานสร้างทาง ฯลฯ แต่การใช้น้ำใส่ไว้เต็มลากล่องปืนลูกซองแล้วยิงกระสุนเปล่าออกไป จะให้ผลทำนองเดียวกับการถูกระเบิดอื่น นั่นคือ ถ้าวางระเบิดใส่หัวตัวเอง หัว หรือส่วนหัวของตนจะหลุดขาดออกไป หรือถ้ากรอกระเบิดใส่ปาก ส่วนของลำคอทั้งหมด และทรวงอก จะถูกปะทะ และมีลักษณะถูกทำลายมาก

3) โดยการผูกคอตาย (Hanging) การฆ่าตัวตายด้วยวิธีการผูกคอตายดูจะเป็นสิ่งที่ง่ายที่สุดทีเดียว เพราะอาจใช้เชือกแบบใดก็ได้ หรือเศษผ้า เข็มขัด ผ้าพันแผล ผ้าเช็ดหน้าต่อกัน สายไฟ ฯลฯ สิ่งที่เกิดขึ้นเมื่อผูกคอก็คือ การทำให้เส้นโลหิตใหญ่ที่จะไปเลี้ยงสมองถูกกด และตัดเส้นทาง การไหลเวียนสู่สมอง ทำให้หมดสติได้ และผลยิ่งร้ายแรงต่อไปอีก เมื่อเลือดที่อยู่ในสมองจะไหลกลับสู่หัวใจก็ไม่สามารถ การรัดคอกนี้ไม่จำเป็นต้องรัดแน่นก็อาจถึงแก่ความตายได้ เนื่องจากเลือดหยุดหมุนเวียน ขณะสิ้นสติอยู่นั่นเอง ดังนั้นไม่จำเป็นว่าบุคคลที่ผูกคอตายจะต้องทำให้ตัวพ้นจากพื้นเสมอไป อาจพบศพในสภาพนั่ง นอน หรือยืนก็ได้เหมือนกัน

คดีของการตายจากการผูกคอก ไม่ว่าจะผูกเอง หรือโดยผู้อื่นจะช่วยผูกให้ก็ตาม จะพบว่ามีร่องรอยของเชือก หรือวัตถุที่ใช้ผูกอยู่รอบลำคอ และจะต้องมีรอยตรงจุดที่เป็นปมเงื่อนด้วย ซึ่งเงื่อนปมนี้เป็นสิ่งสำคัญที่ใช้เป็นหลักในการพิจารณาประกอบได้ว่า น่าจะเป็นการฆ่าตัวตาย หรือเป็นการที่บุคคลอื่นทำให้ถึงแก่ความตาย คือ ถ้าปรากฏเงื่อนปมด้านหลังของลำคอ (ด้านหลังของส่วนที่เป็นใบหน้า) ก็น่าจะเป็นการฆาตกรรม เพราะผู้จะฆ่าตัวตายเองน่าจะมีความสะดวกกว่าที่ผูกปมไว้ด้านหลังของตนและมักพบว่าจะอยู่ตรงบริเวณต้นคอเป็นส่วนใหญ่ซึ่งจะทำให้ศพมีสภาพใบหน้าขาวซีด แต่ถ้าทำปมด้านข้าง ด้านใดก็ตาม ใบหน้าจะเป็นสีแดง เนื่องจากเส้นเลือดใหญ่ทั้งดำและแดงถูกกดอยู่ด้านนั้นข้างเดียว แต่ทั้งนี้ก็ยังมิตีที่น่าสงสัยว่าจะเป็นการฆาตกรรมอยู่ไม่น้อยเหมือนกันที่ใบหน้าศพขาวซีดและขณะเดียวกันก็มีปมอยู่ทางด้านข้าง

4) โดยการบีบคอ (Choking) การบีบคอ หรือรัดคอกจนตายด้วยมือ เป็นสิ่งที่ไม่อาจเกิดขึ้นได้ในกรณีการฆ่าตัวตาย เพราะกำลังของคนเราจะอ่อนลงเมื่อสติค่อยๆ ขาดสัมปชัญญะ โดยทั่วไป มักปรากฏมีรอยแตกต่างไปจากรอยผูกคอก หรือแขวนคอ คือจะดูมีความลึกมากกว่าการผูกคอกและไม่จำเป็นต้องมีรอยเงื่อนปม ซึ่งก็มักจะเป็นเช่นนั้น บางทีผู้ที่เป็นคนร้าย ก็อาจบีบทับลงไปกับคอเสื้อ เพื่อเลี้ยงรอยบีบ และให้มองดูเหมือนกับการแขวนคอตายก็ได้ แต่อย่างไรก็ตาม ในเมื่อ

ไม่อาจเป็นการฆ่าตัวตายได้ ก็คงไม่มีใครยอมให้อีกฝ่ายหนึ่งบีบคอตนให้ตายโดยปราศจากการต่อสู้เสียเลย ด้วยเหตุนี้ เราจึงต้องตรวจดูร่องรอย ความกระจุกกระจายภายในบริเวณเป็นตัวประกอบด้วย ในการสืบคดีประเภทนี้

5) โดยการแทง (Stabbing) การฉีก (Slitting) และการสับ (Chopping) เหตุแห่งการตายโดยวิธีการใช้ของมีคมเป็นตัวก่อให้ถึงแก่ชีวิตนั้น โดยแท้ที่จริงแล้ว ไม่ว่าจะเกิดขึ้นโดยการแทง การฉีก หรือการสับ (หรือฟัน) ก็ล้วนแล้วแต่ด้วยเหตุผลที่เลือดออกไม่หยุดเป็นส่วนทำให้ตายเป็นสำคัญ ความแตกต่างอยู่ที่ว่าถ้าเป็นการแทง บาดแผลจะต้องลึกพอสมควรที่จะเข้าไปกระทบกระเทือนต่ออวัยวะส่วนอื่นของร่างกาย ปากฉีกบาดแผลจะดูเรียบ เลือดอาจออกมาภายนอกหรือคั่งตกอยู่ภายในก็ได้ ส่วนบาดแผลจากการฉีก จะมีการกระทบกระเทือนอยู่บริเวณพื้นผิวที่อวัยวะภายนอกซึ่งเห็นได้ชัดมากกว่า และเลือดจะออกมาภายนอกไม่หยุด อันเป็นเหตุให้อาจถึงแก่ความตายได้

สำหรับวิธีการดูว่าบาดแผลที่เกิดขึ้นจนเป็นเหตุทำให้ถึงแก่ชีวิตนั้น จะเป็นอุบัติเหตุ หรือการฆ่าตัวตาย หรือฆาตกรรม ย่อมพิจารณาได้กว้างๆ ดังนี้ คือ

- 1) ถ้าเป็นอุบัติเหตุ โดยทั่วไป จะเป็นด้วยโดนกระจกตกใส่ หรือที่ถูกเครื่องมือเครื่องใช้ปักตกใส่โดยบังเอิญ การสูญเสียโลหิตอย่างมาก ทำให้ตาย
- 2) ถ้าเป็นการฆ่าตัวตาย จะพบบาดแผลได้บริเวณศีรษะ คอ ข้อมือ อาจมีบาดแผลได้มากกว่าหนึ่งแห่ง ในกรณีของการฉีกตัวเอง เมื่อความพยายามครั้งแรกไม่สำเร็จ แต่ถ้าในการแทงตัวเอง หรือการฟัน การสับ การจามตัวเอง น่าจะมีได้รอยเดียวตามลักษณะความรุนแรงของบาดแผลนั่นเองซึ่งยากที่บุคคลนั้นจะกระทำซ้ำลงไปอีกเป็นครั้งที่สอง สาม ฯลฯ
- 3) ถ้าเป็นการฆาตกรรม นอกจากจะพบบาดแผลที่โลหิตออกมามากจนน่าจะถึงแก่ความตายแล้ว ยังมีบาดแผลตามบริเวณมือ หรือแขนของผู้ตายได้ เนื่องจากการใช้ปะทะต่อสู้กับอาวุธของคนร้าย ทั้งยังไม่สามารถจะระบุได้ว่า บาดแผลที่เกิดขึ้นที่เจตนาฟาดฟันนั้น น่าจะเป็นบริเวณใดโดยจำเพาะเพราะเหตุที่ขึ้นอยู่กับความสะดวกสำหรับคนร้ายภายใต้สถานการณ์ขณะนั้นๆ มากกว่าซ้ำบาดแผลเอง อาจมีมากมายหลายครั้ง และเป็นลักษณะเด็ดขาด คือไม่มีการยั้งมือ ซึ่งอาจเกิดขึ้นได้ในกรณีของการฆ่าตัวเอง ส่วนประเด็นสำคัญยิ่งที่ น่าจะให้ความสนใจ คือ ถ้าเป็นการฆาตกรรม มัก ไม่ปรากฏอาวุธในที่เกิดเหตุ แต่ถ้าเป็นการฆ่าตัวตาย จะต้องพบอาวุธเสมอ ที่ใกล้ศพนั้น

6) โดยการจมน้ำ (Drowning) คนเราอาจใช้วิธีการฆ่าตัวตายโดยการกระโดดน้ำตาย หรือถูกบุคคลอื่นผลักให้ตกน้ำตายก็ได้ หรืออาจตายมาก่อนแล้ว และเอาไปปล่อยลงน้ำให้ดูเหมือนฆ่าตัวตายเองเนื่องจากจมน้ำ ทั้งนี้เพื่อเป็นการอำพรางคดีก็ได้ การพิจารณาว่าตายมาก่อนหรือตายเพราะจมน้ำ สามารถตรวจได้ไม่ลำบาก จากการตรวจน้ำในปอด ถ้าพบน้ำในปอด ก็แสดงว่าตายในน้ำ ถ้าไม่พบ ก็แสดงว่าตายมาก่อนแล้วและนอกจากนี้ ยังอาจพบเศษสกปรกที่อยู่ในน้ำภายในปอดที่เข้าสู่ร่างกายพร้อมๆกับน้ำนั้นด้วย

7) โดยการใช้สารพิษ (Poisoning) การใช้สารพิษทำให้ถึงแก่ความตาย อาจเป็นได้ทั้งการฆ่าตัวตาย และผู้อื่นฆ่าให้ตาย แต่เนื่องจากสารพิษหลายอย่างมีสี กลิ่น หรือรสที่แปลก ทำให้ผู้จะตกเป็นเหยื่ออาจไหวตัวได้ จึงไม่ดูเป็นที่นิยมเท่าที่ความง่ายของมันพึงมี จึงมักพบว่า เป็นการมุ่งฆ่าตัวตายมากกว่า แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อมีกรณีสงสัยว่าจะเป็นการตายด้วยสารพิษ จะต้องมีการตรวจที่เกิดเหตุ หาขวดหรือภาชนะที่ได้ใส่สารพิษอยู่หรือที่เคยใส่สารพิษนั้นมาก่อน นอกจากนี้ ยังควรตรวจอาหารที่ผู้ตายได้รับประทานเข้าไป ตลอดจนน้ำ หรือเครื่องดื่มต่างๆ ด้วย ยิ่งไปกว่านั้น เรายังจะต้องนำ อุจจาระ อาเจียน บัสสาวะ ไปตรวจในห้องทดลองด้วย เพื่อตรวจหาสารพิษที่ผสมอยู่ในอาหารเหล่านั้น

เหตุแห่งการตายดังได้กล่าวมาแล้วทั้งหมดนี้ ยังมีสาเหตุอื่นๆ อีก เช่น การตายเนื่องจากอุบัติเหตุการจราจร หรือการตกลงมาตายจากที่สูง ขณะพบเสียชีวิตแล้ว จุดที่พบอยู่ห่างจากฐานตึก หรือแนวตั้งที่ผู้ตายน่าจะอยู่ที่นั่นก่อนตกลงมา ประมาณ 10 เมตร เช่นนี้ ชี้ให้เห็นว่าผู้ตายถูกผลักหรือจับโยนลงมาจากที่สูงตั้งเป็นการฆาตกรรม เหตุผลเพราะคนตกตึกตายโดยอุบัติเหตุหรือเจตนาโดดตึกเพื่อฆ่าตัวตายเอง จุดตกของศพควรจะอยู่ห่างจากฐานตึก หรือแนวตั้งที่กล่าวแล้วไม่เกิน 5 เมตรเท่านั้น²¹ เป็นต้น ในลักษณะต่างๆ เหล่านี้ จำเป็นต้องพิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบว่า เป็นการเจตนาของผู้อื่นหรือไม่ แล้วมาทำให้มองดูเหมือนเป็นอุบัติเหตุหรือว่า

²¹ พงศ์พัฒน์ ฉายาพันธุ์, ความรู้เบื้องต้นการสืบสวนอาชญากรรม (กรุงเทพมหานคร : ศิลป์สยามการพิมพ์, 2537), หน้า 160.

มันเป็นอุบัติเหตุแท้จริง ความสามารถของแพทย์ผู้เชี่ยวชาญ และความใส่ใจในงานตำรวจของเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องเท่านั้น ที่จะทำให้คดีกลายเป็นคดีที่มีดีมนั้นกระจ่างขึ้นมาได้

3.5.3 การพิสูจน์ร่องรอยในสถานที่เกิดเหตุ นอกจากดูที่ลักษณะของแผลที่เกิดขึ้นบนศพ ยังสามารถพิสูจน์ได้จากร่องรอยต่อสู้อยู่ในสถานที่เกิดเหตุ ถ้ามีร่องรอยการต่อสู้ อาจสรุปได้ว่าเป็นการฆาตกรรมไม่ใช่อุบัติเหตุ ร่องรอยการต่อสู้ที่พบ ได้แก่

3.5.3.1 รอยเลือด เป็นร่องรอยที่ดีที่สุดในการประเมินสถานการณ์ ในกรณีที่ผู้ตายไม่ได้เสียชีวิตทันทีที่ถูกทำร้าย ในขณะที่หนีหรือต่อสู้ มือที่เป็นโลหิตจะทิ้งร่องรอยไว้ตามทรัพย์สินพื้นผนังซึ่งจะบอกถึงลักษณะเคลื่อนที่ของผู้ตาย นอกจากนี้ลักษณะของคราบเลือดที่พบจะช่วยบ่งบอกได้ถึงพฤติกรรมที่ทำให้เกิดเลือดขึ้น ซึ่งเป็นเครื่องช่วยในการสืบสวนคดีและเป็นพยานหลักฐานในการดำเนินคดี ซึ่งลักษณะของคราบเลือดที่พบในการตรวจมีลักษณะสำคัญในการพิจารณา คือ²²

1) การกระจายของคราบเลือด

การกระจายของคราบเลือดเป็นเครื่องช่วยบอกได้อย่างหนึ่ง ถ้าเป็นเลือดที่ออกจากเส้นเลือดแดงใหญ่จะกระจายออกไปได้ไกลกว่าที่ออกจากเส้นเลือดเล็ก และเลือดที่ออกจากเส้นเลือดดำจะหยุดไม่กระจายมาก นอกจากนี้ยังช่วยบอกตำแหน่งของบาดแผลได้ เช่น ถ้าบาดแผลอยู่ในส่วนบนของร่างกาย การกระจายของคราบเลือดจะกว้างกว่าคราบเลือดจากเส้นเลือดในส่วนล่างของร่างกาย

2) ตำแหน่งของคราบเลือด

คราบเลือดช่วยบอกถึงพฤติกรรมบางอย่าง เช่น ขณะเลือดออก ผู้ได้รับบาดเจ็บเคลื่อนไหวหรืออยู่กับที่ ลักษณะของคราบเลือดที่เกิดจากผู้ได้รับบาดเจ็บซึ่ง

²²วิโรจน์ ไวยวุฒิ, "นิติซีโรวิทยา" ใน นิติวิทยาศาสตร์ 3 เพื่อการสืบสวนสอบสวน (นิติเวชศาสตร์) ส่วนที่ 2, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท ทีซีจี พรินติ้ง จำกัด, 2544), หน้า 159 – 160.

เคลื่อนไหว จะมีการกระจายของคราบเลือดเป็นหยดไปตามทิศทางนั้น แต่ถ้าผู้ได้รับบาดเจ็บอยู่กับที่คราบเลือดจะหยดเป็นกลุ่มใหญ่ของกับพื้น ดังเช่นในคดีฆาตกรรมนองเลือดที่เมืองโกลลาโฮมา ประเทศสหรัฐอเมริกา การตรวจสอบของเจ้าพนักงานตำรวจด้วย สาร Luminol พบเลือดปรากฏบนผนัง เพดาน ประตู รอยเลือดที่สาดกระเซ็นไปทั่ว ตำแหน่ง ขนาดของหยดเลือด และรอยทาง บอกเล่าว่ามีคนถูกทุบตีด้วยวัตถุไม่มีคมจากการที่มองเห็นรอยเลือดเป็นทางพาดผ่านเพดาน และบานเกล็ด พิสูจน์ว่ามีการเหวี่ยงวัตถุที่มีรอยเลือดติดอยู่ ทำให้มีรอยเลือดกระเซ็นไปติดที่บริเวณดังกล่าว 2 รอย Luminol จึงถูกพ่นใส่บริเวณบ้าน รวมถึงบันได ทางเดินนอกบ้านด้วย จุดหนึ่งที่พบรอยเลือด คือ ประตูรั้วที่เปิดไปสู่ห้องเก็บของในระดับสี่ระยะ เหมือนกับการบอกว่าการแบกศพ เอียงตัว เปิดประตู และศพถูกวางลงบนพื้น ถูกลากลงไปห้องเก็บของและขึ้นบันไดไปถึงที่จอดรถ

3) ปริมาณของเลือด

ปริมาณของเลือดจะเป็นเครื่องช่วยบอกคร่าวๆ ถึงตำแหน่งของบาดแผลและลักษณะของเส้นเลือด ถ้าออกมาเป็นคราบเลือดใหญ่แสดงว่า บาดแผลที่เกิดขึ้นต่อเส้นเลือดใหญ่ และบาดแผลต้องมีขนาดใหญ่พอสมควร ถ้าหากหยดเลือดมีขนาดเล็กแสดงว่าบาดแผลมีขนาดเล็ก และอยู่ในตำแหน่งที่ไม่ใช่เส้นเลือดใหญ่ จึงทำให้ปริมาณของเลือดออกมาน้อย

4) ความสัมพันธ์กับวัตถุพยานแวดล้อมอื่นๆ

ลักษณะการกระจายตำแหน่งและปริมาณคราบเลือด ต้องนำมาเปรียบเทียบกับพยานหลักฐานต่างๆ ในที่เกิดเหตุ เพื่อจะใช้บ่งบอกพฤติกรรมที่คาดคะเนไว้ให้ใกล้เคียงกับความจริงมากที่สุด เช่น ถ้าคราบเลือดที่ศพกองไหลนองโดยไม่มีคราบอื่นอยู่ใกล้เคียงศพที่พบสันนิษฐานได้ว่าศพอาจถูกทำร้ายจากที่อื่นแล้วนำมาทิ้ง หรืออาจเป็นการกระทำตนเอง หรือถ้าบริเวณที่เกิดเหตุมีร่องรอยของการต่อสู้และพบคราบเลือดกระจายอยู่ทั่วไป แสดงว่าผู้ถูกทำร้ายได้ทำการต่อสู้ป้องกันตัว คราบเลือดในบริเวณที่เกิดเหตุจะกระจายออกไปเป็นวงกว้าง ถ้าคราบเลือดหยดเป็นทางและมีบางบริเวณเป็นคราบเลือดกองใหญ่ แสดงว่าผู้ถูกทำร้ายวิ่งหนีมาและยืนพักบริเวณนั้น ดังนั้น ในการตรวจคราบเลือดจึงจำเป็นต้องได้ข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวกับคราบเลือดเพื่อประกอบในการแปลผล

3.5.3.2 เส้นผม เส้นขน จะบ่งบอกถึงว่ามีการต่อสู้ดิ้นรน ซึ่งปกติแล้วบริเวณที่มีร่องรอย การต่อสู้มักจะพบเส้นผมเป็นจำนวนมาก หรืออาจพบเส้นผมที่มือของผู้ตาย

3.5.3.3 การล้มลงของเฟอร์นิเจอร์ บ่งบอกถึงว่ามีการต่อสู้กันและบอกทิศทาง การ เคลื่อนที่ เส้นทางที่ผู้ตายพยายามจะหนี การล้มลงของเฟอร์นิเจอร์มักจะมีทิศทางเดียวกับที่ผู้ตาย เคลื่อนที่

3.5.3.4 ร่องรอยอาวุธ กรณีที่พบรอยอาวุธ เช่น รอยมีด รอยขวาน รอยถูกยิงด้วยลูก กระจุกปืน หรือปลอกกระสุนปืนในสถานที่เกิดเหตุ จะบ่งบอกถึงลักษณะของการกระทำความผิด เช่น ตำแหน่งของคนร้ายขณะเกิดเหตุ ทิศทางการต่อสู้ของคนร้ายกับผู้เสียหาย²³

การตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ต่าง ๆ ดังกล่าวนี้สามารถพิสูจน์ได้ถึงสาเหตุ แห่งการตาย และพฤติการณ์แห่งการตายว่าเป็นการกระทำของผู้อื่นหรือไม่

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าหากไม่มีการพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์มาช่วย การ วินิจฉัยก็อาจผิดพลาดได้ การตรวจพิสูจน์โดยแพทย์นิติเวชนั้นช่วยพิสูจน์สาเหตุของการตายอันจะ เป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำผิดหรือเป็นผู้บริสุทธิ์ได้

ตัวอย่างการพิสูจน์สาเหตุการตายและพฤติกรรมการตาย

ในคดีฆาตกรรมนางแบบสาวชาวเดนมาร์ก น.ส. ดอริท ฟอนฮาเฟิน ศพนี้มี บาดแผลลักษณะต่างๆ เป็นจำนวนมากซึ่งมีทั้งบาดแผลถูกแทง บาดแผลถูกของมีคมและบาดแผล กระจุกปืน สิ่งที่ต้องการทราบคือ แผลใดเป็นแผลที่ทำให้ตาย แผลใดเกิดก่อน แผลใดเกิดหลัง จาก การตรวจศพทั้งภายนอกภายใน แพทย์นิติเวชสามารถบอกได้ว่า บาดแผลกระจุกปืนทะลุหัวใจเป็น บาดแผลที่ทำให้ผู้ตายถึงแก่ความตาย บาดแผลกระจุกปืนเป็นบาดแผลที่เกิดก่อนบาดแผลอื่น และบาดแผลที่อื่น อาทิ บาดแผลบริเวณคอเป็นบาดแผลเกิดขึ้นภายหลัง อาจจะก่อนตายเล็กน้อย หรือเมื่อตายแล้วใหม่ๆ เหตุผลคือเราไม่พบเลือดแทรกซึมเข้าไปในเนื้อเยื่อข้างเคียงของบาดแผล

²³ อรรถพล แซ่มสุวรรณวงศ์ และคณะ, นิติวิทยาศาสตร์ 1 เพื่อการสืบสวนสอบสวน, หน้า 227.

ต่างๆ นั้นเลย ลักษณะการฟกซำรอบๆแผลมีไม่มากนัก บาดแผลที่คอบเป็นบาดแผลกว้างตัดเส้นเลือดแดงและดำบริเวณลำคอ ถ้าหากเกิดก่อนแผลกระสุนปืนและเกิดขณะมีชีวิต หัวใจกำลังสูบฉีดโลหิตอย่างปกติ จะต้องมีเลือดออกมากมาย ณ เนื้อเยื่อข้างเคียงแน่นอน และจะต้องมีเลือดเป็นจำนวนมากในหลอดเลือดและระบบทางเดินอาหาร แต่จากการตรวจพิสูจน์ศพไม่ได้เป็นเช่นนั้น

พฤติการณ์การตายของรายนี้เป็นอย่างไร เมื่อทราบว่ามีผู้ตายตายเพราะเหตุใดแล้ว จากการตรวจศพ การตรวจบาดแผลโดยละเอียด และพิจารณาหลักฐานอื่นๆ ประกอบ แพทย์สามารถให้ความเห็นถึงพฤติการณ์ของการตายในรายนี้ได้ว่าการตายรายนี้เป็นกรฆ่าตัวตาย ถูกผู้อื่นทำให้ตาย หรืออุบัติเหตุ โดยสามารถบอกได้จากการตรวจต่างๆ คือ ดูจำนวนบาดแผล ตำแหน่งบาดแผล ประเภทของบาดแผล ทิศทางของบาดแผล และความรุนแรงของบาดแผล

จากการตรวจดูเพียงเท่านี้ แพทย์สามารถจะบอกได้ว่า การตายรายนี้เป็นกรฆาตกรรมแน่นอน เป็นการฆ่าตัวตายหรืออุบัติเหตุไม่ได้เด็ดขาด เนื่องจากยังไม่เคยมีรายงานเลย ว่า ผู้ตายฆ่าตัวตายโดยใช้มีดควักตาตัวเอง เชือดปากตัวเอง ทำร้ายตัวเองด้วยบาดแผลซึ่งมีความรุนแรงมากเป็นจำนวนนับสิบแผลขึ้นไป บาดแผลที่เกิดจากอาวุธหลายชนิด เช่น ทั้งมีดและปืนก็ไม่ปรากฏว่าเกิดจากการทำตนเอง สำหรับอุบัติเหตุที่มองไม่เห็นทางเลย ลักษณะบาดแผลเช่นนี้จะ เป็นอุบัติเหตุที่เกิดจากสิ่งใดและแพทย์สามารถให้ความเห็นต่อไปอีกได้ว่าบาดแผลต่างๆที่มีมากมายนั้นคนร้ายมีเจตนาอย่างไร คนร้ายต้องการฆ่าเพื่ออะไร การที่บอกว่าคนร้ายมีเจตนาฆาตกรรม วิปริตทางเพศหรืออาฆาตพยาบาท จากการตรวจศพและพิจารณาหลักฐานแวดล้อมอื่นๆ ประกอบเพียงแพทย์เท่านั้นไม่อาจบอกได้เพราะไม่สามารถแยกได้อย่างชัดเจน แต่มีข้อน่าสังเกตว่า ลักษณะต่างๆ ที่พบ เช่น ศพเนื้อตัวสะอาด ศพอยู่ในสภาพเปลือย มีบาดแผลควักลูกปืนที่ตา เชือดจมูก มีบาดแผลกระสุนปืนเป็นแผลแรกและมีแผลอื่นๆ เป็นแผลที่น่าจะเกิดเมื่อผู้ตายใกล้จะตาย หรือเมื่อตายแล้วใหม่ๆ หลักฐานต่างๆ เหล่านี้อาจบ่งเจตนาว่าคนร้ายน่าจะกระทำเพื่อบิดเบือนร่องรอย เพื่อทำลายหลักฐานในการพิสูจน์ตัวบุคคลให้พนักงานสอบสวนสืบจับคนร้าย ยากขึ้น หรือคนร้ายอาจมีเจตนาอย่างอื่นในการฆ่าผู้ตาย เช่น ความผิดทางเพศ ฯลฯ

ในคดีฆ่าแล้วเผาอำพรางศพเพื่อเอาเงินประกันชีวิต เมื่อ พ.ศ. 2543 ที่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี คดีที่เกิดขึ้นนั้นเป็นการฆ่าผู้อื่นเพื่อเอาเงินประกัน โดยอำพรางด้วยวิธีการเผารถยนต์ ในคดีนี้มีการพบรถยนต์ถูกไฟไหม้จอดอยู่ปากเหมืองข้างทางในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ในรถมีศพคนตาย

ถูกไฟไหม้ติดอยู่ที่บริเวณเกาะหน้าด้านซ้ายรูปการณภายนอกดูเหมือนว่ารถยนต์แล่นมาตามถนนแล้ว เกิดอุบัติเหตุหลุดจากท้องถนนลงมาข้างทาง

สภาพรถเป็นรถพวงมาลัยขวา แต่กลับมีคนตายอยู่ด้านหน้าซ้าย อีกทั้งรอยไฟไหม้ส่วนใหญ่จำกัดอยู่ในบริเวณที่คนตาย ซึ่งแปลกสำหรับรูปการณอุบัติเหตุ เพราะถ้าหากรถยนต์ประสบอุบัติเหตุตกถนนมาอยู่ปากเหว ไฟไหม้ควรเกิดจากเครื่องยนต์หรือบริเวณถังน้ำมัน นั่นคือไฟควรไหม้บริเวณหน้ารถหรือไม่ก็ท้ายรถ ไม่ใช่ไหม้เฉพาะที่นั่งหน้าซ้ายเท่านั้น

แต่สำหรับคดีนี้ ร่องรอยการไหม้กลับอยู่ในตัวรถ ที่สำคัญตำรวจเดินสำรวจดูภายในรถก็พบว่าเบรกมือถูกดึงขึ้น ซึ่งคนที่ขับรถยนต์ประสบอุบัติเหตุมักจะเหยียบเบรกได้เท่านั้น มือทั้งสองข้างพยายามจับยึดพวงมาลัยไว้แน่น ไม่เคยพบว่าคนขับจะดึงเบรกมือขึ้นได้เลย การพบว่าเบรกมือถูกดึงขึ้น ทำให้นักไปถึงการชันสูตรศพที่ปากเหว แล้วชันสูตรโดยรอบ จึงทำให้ต้องดึงเบรกมือไว้ กันไม่ให้รถเคลื่อนที่หล่นปากเหวลงไป และบริเวณข้างๆ รถก็พบถังบรรจุน้ำมันถูกทิ้งไว้ ทั้งหมดนี้ช่วยกันยืนยันแน่นอนว่าเป็นการวางเพลิง

3.6 การพิสูจน์ถึงความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล

เมื่อพิสูจน์ได้ว่าการกระทำคือการฆ่า หรือความตายนั้นเกิดจากการกระทำของผู้อื่นแล้ว ประเด็นที่จะต้องพิสูจน์ต่อไปก็คือ ความตายที่เกิดขึ้นนั้นสืบเนื่องมาจากการกระทำของผู้ต้องหาหรือไม่

ความผิดฐานฆ่าผู้อื่นนี้เป็นความผิดชนิดที่ต้องมีผลเกิด ซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องพิจารณาว่า ผลคือความตายเกิดขึ้นเพราะการกระทำของผู้กระทำผิดหรือไม่ เช่น แดงยิงดำตาย แดงมีการกระทำคือการยิงและมีผลคือดำตาย ต้องดูว่าผลที่ดำตายนั้นเกิดเพราะแดงยิงหรือไม่ ถ้าปรากฏว่าแดงยิงดำจริงและดำก็ตายแต่ดำไม่ได้ตายเพราะการยิงนั้น แต่ตายเพราะโรคปอดบวม โรคหัวใจ โรคประจำตัว หรือดำถูกรถชนตายขณะไปโรงพยาบาลหรือด้วยเหตุอื่นใด แม้ว่าเหตุต่างๆ เหล่านี้จะเนื่องมาจากการที่ดำถูกยิงแต่เหตุต่างๆ นั้นจะทำให้แดงต้องรับผิดชอบแค่ไหน ต้องพิจารณาต่อไป

ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลนี้ เป็นเรื่องสำคัญอย่างมากในการกำหนดความรับผิดชอบของบุคคล หากไม่มีกรอบจำกัดให้ดีก็จะทำข้อยุติไม่ได้ เพราะผลอันหนึ่งย่อมเกิดจากเหตุที่

เกี่ยวเนื่องกันอย่างไม่มีการเริ่มต้นและไม่มีการสิ้นสุด กฎหมายจึงจำต้องจำกัดเอาเฉพาะที่ใกล้ชิด และเป็นเหตุโดยตรงเท่านั้น ถ้าเหตุนั้นเกิดเพราะมีมนุษย์เข้าไปเกี่ยวข้องไม่ว่าโดยเจตนาหรือประมาทก็ตาม²⁴

จากหลักการของความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลนี้ เป็นสิ่งที่จะต้องพิสูจน์ให้เห็นว่าการกระทำของผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายนั้นมีความสัมพันธ์กัน และก่อให้เกิดผลที่ผู้นั้นต้องรับผิดชอบ ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงเช่นนี้มีกรณีที่บุคคลธรรมดาทั่วไปไม่อาจพิสูจน์ได้ด้วยสามัญสำนึก จึงต้องใช้วิทยาศาสตร์เข้าช่วยในการพิสูจน์ เพราะบางกรณีมีผู้กระทำหลายคน เหตุการตายมิใช่ข้อเท็จจริงอันเดียว อาจมีเหตุแทรกแซงเพิ่มพูนเข้ามาจึงต้องอาศัยการชันสูตรของแพทย์ผู้เชี่ยวชาญที่จะพิสูจน์ว่าการตายเกิดจากการกระทำของจำเลยหรือไม่ เช่น ศพจมน้ำตาย แขนงคอตาย อาจมีการทำให้ตายก่อนแล้วอำพรางหรือบาดแผลที่พบภายนอกอาจไม่ใช่สาเหตุตายจริงๆ เช่น กรณีที่บุคคลนั้นมีโรคประจำตัวอยู่แล้ว เช่นนี้ การชันสูตรศพจะสามารถพิสูจน์ได้โดยหลักการและวิชาการ ดังที่ได้กล่าวมาในเรื่องการพิสูจน์สาเหตุแห่งการตายข้างต้น

นอกจากนี้ ตามหลักเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลนี้ ต่างกับการพิจารณาเหตุแห่งความรับผิดชอบของผู้กระทำ เช่น ก ทำให้ ข ตาย ปัญหาว่าการกระทำของ ก ทำให้เกิดผล คือ ความตายของ ข หรือไม่ เป็นปัญหาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำกับผลที่เกิดขึ้น แต่การพิจารณาว่า ก มีเหตุแห่งความรับผิดชอบอย่างไรหรือไม่ในการที่ได้กระทำไป เช่น เจตนาหรือไม่ ประมาทหรือไม่ เป็นปัญหาอีกส่วนหนึ่ง

ลักษณะการกระทำที่จะทำให้คนตายนั้นจะต้องพิสูจน์ได้ เพราะการกระทำของมนุษย์มิได้ทำให้ตายทุกกรณี การกระทำให้ตายต้องมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งถึงเข้าขั้นตาย ต้องพิสูจน์ข้อเท็จจริงให้ได้ว่าตายเพราะอะไร ด้วยอาวุธหรือยาพิษ และความตายนั้นเป็นผลมาจากการกระทำคือการฆ่าจึงจะลงโทษได้ ที่ต้องพิสูจน์การกระทำให้ได้ เพราะการทำให้ผู้อื่นตายไม่ใช่จะเป็นการฆ่าเสมอไป คำว่าทำให้ผู้อื่นตายกับการฆ่าต่างกัน เช่น ทะเลาะวิวาทกันฝ่ายหนึ่งโมโหผลึกแรงไป ผู้ที่ถูกผลึกนั้นศีรษะฟาดพื้นถึงแก่ความตาย หรืออาจให้ยาเกินขนาดผู้หนึ่งแพ้อาจึงตายไป เช่นนี้ก็

²⁴ ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, กฎหมายอาญาหลักและปัญหา, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2543), หน้า 69.

มิใช่การฆ่าแต่อาจเป็นการประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย การจะลงโทษผู้ใดฐานฆ่าผู้อื่น จึงต้องพิสูจน์การกระทำที่เป็นเหตุให้เขาตายออกมาให้ศาลเห็น

การพิสูจน์ข้อเท็จจริงในประเด็นของความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นนี้ สามารถพิสูจน์โดยหลักการทางวิทยาศาสตร์ได้ดังต่อไปนี้

3.6.1 ตายเพราะบาดแผลใด ในกรณีที่ผู้ตายมีบาดแผลถูกระทำบนเนื้อตัวร่างกาย นอกจากที่แพทย์ต้องตรวจดูลักษณะของบาดแผลตามที่ได้กล่าวไว้ในเรื่องสาเหตุการตายแล้ว มีความจำเป็นที่นิติพยาธิแพทย์จะต้องตรวจให้ละเอียดและบอกให้ได้ตามเหตุตายของบาดแผลดังกล่าว มิฉะนั้นจะทำให้ผู้ต้องหาไม่ได้รับความเป็นธรรมเท่าที่ควร ในกรณีผู้ต้องหาสองคนทำร้ายร่างกายบุคคลคนเดียว บาดแผลจากบุคคลหนึ่งอาจไม่รุนแรงทำให้ถึงแก่ความตาย หรือบางกรณีผู้กระทำทำร้ายผู้ตายเป็นบาดแผลเล็กน้อย แต่บังเอิญผู้ตายมีโรคประจำตัว เช่น โรคหัวใจทำให้เกิดสภาวะช็อกถึงแก่ความตายเช่นนี้ พยาธิแพทย์ย่อมพิสูจน์ได้ถึงเหตุตายที่แท้จริง แพทย์ผู้ตรวจจึงควรไปให้การในศาล เพื่อคณะผู้พิพากษาจะได้ทราบข้อเท็จจริงในการพิจารณาคดีที่เกี่ยวกับบาดแผลดังกล่าว

3.6.2 บาดแผลนี้ทำให้ตายทันทีหรือไม่ ปัญหานี้ตอบได้ยากถ้าไม่ได้ตรวจศพอย่างละเอียดบาดแผลที่ตายทันทีนั้นพอจะอาศัยหลักดังต่อไปนี้ได้ เช่น ถูกอวัยวะที่สำคัญในร่างกาย เช่น สมอง, หัวใจ และประสาทที่ไขสันหลัง หรือไม่พบปฏิกิริยาของผิวหนัง ตรงตำแหน่งที่เกิดแผลนั้น ทั้งดูด้วยตาเปล่าจากกล้องจุลทรรศน์และจากตรวจหาแอนซีมีที่บาดแผล

การพิสูจน์เช่นนี้เพื่อนำไปสู่การพิจารณาความรับผิดชอบของผู้กระทำ เพราะบางกรณีอาจมีเหตุแทรกซ้อนขึ้นในภายหลังจากการทำร้ายที่ทำให้ผู้นั้นถึงแก่ความตายได้ เพื่อที่ผู้กระทำจะได้ไม่ต้องรับผิดชอบเกินกว่าที่ตนเองได้กระทำ เนื่องจากในทางการแพทย์ในปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยี เครื่องมือในทางการแพทย์สามารถช่วยชีวิตผู้ที่ถูกทำร้ายไว้ได้ ดังตัวอย่าง

คำพิพากษาฎีกาที่ 659/2532 หลังจากที่ถูกทำร้ายแล้ว ได้มีการนำตัวผู้ตายไปรับการรักษาที่โรงพยาบาล แพทย์ได้รักษาผู้ตายเบื้องต้นโดยให้น้ำเกลือ ใสท่อช่วยหายใจ ผ่าตัดใส่ท่อระบายลมในโพรงปอดข้างซ้ายเพราะมีลมรั่วออกมาจากทางเดินหายใจ แล้วใส่เครื่องช่วยหายใจให้ผู้ตายด้วย และแพทย์ผู้รักษามีความเห็นว่าจะหากให้ผู้ตายรักษาตัวที่โรงพยาบาลต่อไปแล้ว

โอกาสที่ผู้ตายจะมีชีวิตรอดมีมากกว่าผู้ตายจะถึงแก่ความตาย การที่ญาติผู้ตายกระทำให้การรักษาลิ้นสุดลงโดยการดึงเครื่องช่วยหายใจและท่อช่วยหายใจออก แล้วพาผู้ตายกลับบ้านและผู้ตายถึงแก่ความตายในคืนนั้น ย่อมถือได้ว่าเป็นผลโดยตรงที่ทำให้ผู้ตายถึงแก่ความตาย หากใช่เป็นผลจากการกระทำของจำเลยโดยตรงไม่ เพราะเมื่อผู้ตายอยู่ในความดูแลรักษาของแพทย์แล้ว ผู้ตายย่อมเป็นผู้ที่อยู่ในสภาพที่มีโอกาสมีชีวิตอยู่รอดสูง การกระทำของจำเลยจึงมีความผิดเพียงฐานพยายามฆ่าผู้ตาย

กรณีดังกล่าวนี้ เห็นได้ว่าความตายที่เกิดขึ้นมิใช่มาจากการกระทำของจำเลยโดยตรง ซึ่งการตรวจพิสูจน์ในทางการแพทย์ช่วยยืนยันข้อเท็จจริงดังกล่าวทำให้จำเลยมีต้องรับผิดชอบเกินกว่าผลที่ตนเองกระทำ และข้อที่ควรพิจารณาคือ การวินิจฉัยการตายที่แพทย์จะต้องมีมาตรฐานรัดกุมในการที่จะยุติการรักษาเนื่องจากคิดว่าสิ้นหวัง โดยเห็นว่าผู้ใช้นั้นไม่อาจที่จะหายใจเองได้หรือมีภาวะสมองตาย เพื่อให้แพทย์พ้นความรับผิด

อนึ่งนอกจากนี้ ในปัจจุบันปัญหาเรื่องการปลูกถ่ายอวัยวะ ซึ่งโดยหลักการแล้วต้องนำอวัยวะจากคนตายไปเปลี่ยนให้กับผู้อื่น เพื่อการรักษาโดยเฉพาะการผ่าตัดเปลี่ยนหัวใจที่นายแพทย์คริสเตียน เบอร์นาร์ต ได้ประสบความสำเร็จในการผ่าตัดเปลี่ยนหัวใจเป็นรายแรกของโลก เมื่อ ค.ศ.1968 (พ.ศ.2511) ปัญหาคือเรื่องการวินิจฉัยความตาย แต่เดิมมานั้นเมื่อหัวใจหยุดเต้นก็ถือว่าผู้นั้นตาย แต่เมื่อการพัฒนาทางการแพทย์ มีเครื่องช่วยหายใจทำให้บุคคลนั้นยังมีชีวิตอยู่ได้ แต่อยู่ในภาวะที่ไม่รู้สึกตัว จะไม่สามารถหายใจเองได้หากไม่ได้รับยาหรืออุปกรณ์เครื่องช่วยหายใจ แพทย์จึงได้มีการกำหนดให้ภาวะสมองตายเป็นภาวะที่ถือว่าร่างกายได้ตายแล้ว สามารถผ่าตัดเอาอวัยวะออกไปให้คนอื่น ๆ ได้ ซึ่งการวินิจฉัยภาวะสมองตายเพื่อการปลูกถ่ายอวัยวะโดยเฉพาะอย่างยิ่งจากผู้ที่ถูกทำร้ายมา เพื่อเป็นการพิสูจน์ว่าความตายนั้นสืบเนื่องมาจากการทำร้ายหรือเป็นการฆ่า จะต้องมีมาตรฐานถูกต้องรัดกุมดังที่ได้กล่าวไว้ในเรื่องการวินิจฉัยความตาย มิฉะนั้นอาจกลายเป็นว่าความตายนั้นสืบเนื่องมาจากการกระทำของแพทย์

3.6.3 บาดแผลเกิดก่อนตายหรือภายหลังตาย เป็นบาดแผลที่ดูได้ไม่ยากนักสำหรับบาดแผลที่เกิดขึ้นก่อนตายเป็นเวลานาน แต่จะเป็นปัญหาที่ยากในรายที่เกิดภายหลังตายทันที หรือขณะกำลังจะตายอาศัยหลักที่ว่าเซลล์และเนื้อเยื่อของผิวหนังของคนมีชีวิตมีความจำเป็นจะต้องได้รับเลือดมาเลี้ยงอยู่เสมอ ดังนั้น เมื่อร่างกายได้รับอันตรายเป็นบาดแผลชั้นย่อมมีปฏิกิริยาของเซลล์ดังกล่าวปรากฏให้เห็นเป็นลักษณะแผลซ้ำแดง

- จากบาดแผลฟกช้ำหรือรอยครูดก็ตามพบบอกได้คร่าวๆว่าเป็นบาดแผลที่เกิดก่อนตาย ส่วนรอยครูดที่มีสีซีด สีค่อนข้างไปทางเหลืองนั้น จะเป็นบาดแผลเกิดหลังตายแล้ว

- ประมาณ 6-8 ชั่วโมง ก่อนตายจะเห็นปฏิกิริยาของเซลล์ที่ขอบของบาดแผลจากการดูด้วยกล้องจุลทรรศน์

- ประมาณ 12 ชั่วโมง ก่อนตายจะเห็นขอบแผลบวมเล็กน้อย ด้วยตาเปล่าได้

- ประมาณ 24 ชั่วโมง ก่อนตายจะเริ่มมีการอักเสบขึ้นให้เห็นได้ในรายที่เป็นแผลที่ไม่สะอาดพอ

- ประมาณ 5 วัน แผลที่ผิวหนังทั่วๆ ไปจะเริ่มต้นหายโดยเซลล์ที่อยู่ถัดลงไปจะเจริญเติบโตขึ้นมาแทนที่ ต่อไปจะเห็นเป็นแผลเป็น จะมีแผลเป็นมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับบุคคลแต่ละท่านไม่เหมือนกัน

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จะสามารถทำให้เราทราบว่าบาดแผลที่ผู้ตายนั้นเกิดขึ้นขณะผู้ตายยังมีชีวิตอยู่หรือตายแล้ว กรณีนี้ก็เช่นกันจะช่วยพิสูจน์ข้อเท็จจริงได้ว่ามีการกระทำร้ายหรือไม่ เพราะในบางครั้งบาดแผลที่ดูเหมือนว่าเกิดจากการประทุษร้ายนั้น อาจเกิดจากสัตว์ หรือธรรมชาติแวดล้อมในที่เกิดเหตุ เช่น ผู้ตายที่พบศพในน้ำศิระะไปกระแทกโขดหินได้น้ำ ลักษณะของบาดแผลอาจดูเหมือนว่าผู้ตายถูกทุบศิระะด้วยของแข็ง

ฉะนั้น ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในความผิดฐานฆ่าผู้อื่น จึงมีประเด็นที่ต้องพิสูจน์ถึงความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำของผู้ที่ต้องสงสัยว่าเป็นผู้ฆ่า กับผลของการกระทำคือความตาย ว่ามีความสัมพันธ์หรือไม่อย่างไร เพื่อเป็นการพิสูจน์ความรับผิดชอบของบุคคลดังกล่าวในการกระทำของตน หรือจะเป็นแนวทางในการสืบสวนต่อไปได้ว่าการตายนี้มีผู้ที่เกี่ยวข้องกับการตายอื่นที่เป็นเหตุแทรกแทรกเข้ามาอันจะนำไปสู่การหาตัวผู้กระทำผิดที่แท้จริงมาลงโทษต่อไป

3.7 การพิสูจน์ว่าผู้กระทำเป็นใคร

ประเด็นเรื่องการพิสูจน์บุคคลมีความสำคัญมากในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 154 กำหนดประเด็นที่ต้องตรวจพิสูจน์เกี่ยวกับการตายไว้ถึง 6 ประการด้วยกัน คือ เหตุแห่งการตายพฤติการณ์การตาย ผู้ตายคือใคร ตายที่ไหน ตายเมื่อใด และสุดท้ายคือใครทำให้ตาย

การพิสูจน์ว่าใครเป็นผู้กระทำผิดนั้นค่อนข้างยาก โดยทั่วไปกระบวนการยุติธรรมจะใช้กระบวนการสองอย่างพิจารณา นั่นก็คือ การหาพยานบุคคล และการหาหลักฐานทางวิทยาศาสตร์มา

ค้นหาความจริงซึ่งพยานบุคคลนั้นมีขีดจำกัด ประการแรกคือ จะรู้ได้อย่างไรว่าพยานพูดความจริง อีกประการก็คือ พยานมักกลัวที่จะมาให้ข้อมูล²⁵ อีกทั้งปัญหาความสามารถในการรับรู้ การจดจำ ความสามารถในการถ่ายทอดเรื่องราว ตลอดจนอคติที่มีอยู่ นอกจากนี้คนร้ายบางรายที่มีความรู้ความสามารถที่จะหาหนทางเปลี่ยนแปลงรูปโฉมของตน เพื่อหลีกเลี่ยงจากรูปพรรณสัณฐานเดิมของตนที่อาจมีอยู่ในทะเบียนประวัติอาชญากรโดยที่มีการทำศัลยกรรม ตกแต่งใบหน้า นอกเหนือไปจากเพียงการย้อมสีผมให้ต่างไปจากเดิม หรือปลูกหนวดเครา หรือโกนหนวดเคราที่เคยมีอยู่นั้นออกไป หรือใส่แว่นตา หรือเปลี่ยนจากแว่นตาเป็นคอนแทกเลนส์ เป็นต้น ทำให้ยากแก่การจดจำ

ฉะนั้น ในกรณีที่ไม่ประจักษ์พยานรู้เห็นการกระทำ กระบวนการทางนิติวิทยาศาสตร์ ย่อมสามารถช่วยพิสูจน์ตัวบุคคลผู้กระทำผิดได้ตามหลักที่ว่า “ฆาตกรย่อมทิ้งร่องรอย” พยานวัตถุที่บ่งชี้ว่าคนร้ายคือใคร (Associative Evidence) เป็นอีกสิ่งหนึ่งให้ผู้ตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุจะต้องให้ความสนใจค้นหา เพราะจะเป็นเครื่องพิสูจน์ยืนยันว่าคนร้ายเป็นใครและใช้บุคคลที่สงสัยหรือไม่ สำหรับพยานวัตถุประเภทนี้ แยกเป็น 2 ลักษณะ คือ²⁶

3.7.1 การพิสูจน์หลักฐานเพื่อหาตัวผู้กระทำผิด

1) สิ่งที่คนร้ายทิ้งไว้ในที่เกิดเหตุ อันได้แก่ เครื่องมือเครื่องใช้ในการทำความผิด (สว่าน เลื่อย ชะแลง) อาวุธ เสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย ร่องรอยต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นรอยลายนิ้วมือ ฝ่ามือและฝ่าเท้า รอยยางรถยนต์ รอยเครื่องมือ (เจาะ ตัด งัด แฉะ) ร่องรอยการใช้อาวุธต่างๆ ตลอดจนเอกสารลายมือและสิ่งอื่นๆ ที่คนร้ายอาจทำหล่นหรือตกอยู่ในที่เกิดเหตุโดยไม่รู้ตัว เช่น เส้นผม เส้นขน คราบเลือด รอยฟันกัดที่ปรากฏบนศพ หรือผลไม้ที่คนร้ายกัดกินทิ้งไว้ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้สามารถใช้เชื่อมโยงคนร้ายเข้ากับการกระทำผิดได้ ถ้าเราสามารถพิสูจน์เอกลักษณ์ของสิ่งเหล่านี้ได้ว่าตรงกับของผู้ใด หรือมีต้นตอมาจากที่ใด เป็นต้น

²⁵ พรทิพย์ โรจนสุนันท์ , ไซคดีดังเบื้องหลังศพ , หน้า 87 – 89.

²⁶ อรรถพล แซ่มสุวรรณวงศ์ , นิติวิทยาศาสตร์ 1 เพื่อการสืบสวนสอบสวน , หน้า 65

2) สิ่งที่คุณร่ายนำไปจากที่เกิดเหตุ เป็นอีกประเภทหนึ่งที่จะโยงคนร้ายเข้ากับสถานที่เกิดเหตุ และเชื่อมโยงคนร้ายเข้ากับกรกระทำผิดได้ ตัวอย่างของพยานวัตถุนี้ ได้แก่ ทรัพย์สินที่คนรายนำติดตัวไปจากการโจรกรรม ร่องรอยต่างๆ เช่น รอยบาดแผลตามเนื้อตัวของคนร้าย รวมทั้งวัตถุสิ่งของที่มีขนาดเล็กที่ติดตัวคนร้ายไปจากที่เกิดเหตุ เช่น ดิน โคลน ทราบ เศษสี เศษแก้ว เศษใบไม้ กิ่งไม้ ขนแมว (กรณีผู้ต้องสงสัยถูกจับกุมทันทีทันใดหลังจากขมขื่นผู้เสียหายภายในบ้าน ซึ่งภายในบ้านดังกล่าวเลี้ยงแมวไว้ ขนแมวถูกพบที่เสื้อผ้าของผู้ต้องสงสัย โดยผู้ต้องสงสัยไม่สามารถหาคำอธิบายที่เหมาะสมได้) หรือแม้แต่เศษดินที่ติดพื้นรองเท้าก็อาจใช้โยงตัวบุคคลที่สงสัยเข้ากับสถานที่เกิดเหตุและการกระทำผิดได้ในที่สุด สิ่งที่ควรเก็บรวบรวมคือ ตัวอย่างของวัตถุที่คาดว่าจะติดตัวคนร้ายไปเพื่อเก็บไว้ตรวจเปรียบเทียบกันในภายหลัง

3) พิสูจน์จากร่องรอยของวัตถุพยานต่างๆ ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงเพื่อสืบหาตัวหรือยืนยันตัวผู้กระทำผิดในความผิดฐานฆ่าผู้อื่น ในเบื้องต้นสำหรับเป็นแนวทางในการสืบสวน สามารถที่จะพิสูจน์ได้ด้วยพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์เพื่อป้องกันการกล่าวหาว่ามีการจับผิดตัว การตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์นอกจากจะชี้ร่องรอยหลักฐาน แก่ข้อสงสัยของเจ้าหน้าที่สืบสวน เปรียบเทียบบุคคล - วัตถุ ซึ่งเท่ากับเป็นการตอบคำถามได้อย่างดีแล้ว ยังช่วยขยายแนวทางการสืบสวนได้อีกด้วย ในกรณีของการพิสูจน์ว่าผู้กระทำผิดเป็นใครสามารถพิสูจน์ได้ เช่น ²⁷

(1) เกี่ยวกับอาวุธปืน การตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์จะสามารถบอกชนิดของปืนรูปแบบ บริษัทที่ผลิต และเจ้าของตามทะเบียน (แม้เลขทะเบียนจะขูดลบหรือทำขึ้นใหม่) การเหนียวไภสภาพการทำงาน ความชำนาญของผู้ใช้ ผู้ใช้ถนัดมือข้างไหนท่าทางขณะที่ยิง รวมทั้งระยะที่ยิง หมอนกระสุนปืน ระบบการทำงานของปืน รอยนิ้วมือ สิ่งที่ประทับบนอาวุธปืน สิ่งเปลี่ยนแปลงเพื่ออำพรางเจตนา และประโยชน์ในการเปรียบเทียบแผนประทุษกรรมที่ผ่านมาของคนร้าย

(2) อาวุธอื่น เช่น มีดหรือกระบอง เมื่อนำไปตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์จะบอกให้ทราบได้ถึง การฟัน แหวง หรือตีลงบนผิวหนัง โดยเปรียบเทียบขนาดของบาดแผลกับอาวุธ

²⁷ พงศ์พัฒน์ ฉายาพันธ์, ความรู้เบื้องต้นการสืบสวนสอบสวนอาชญากรรม

ทิศทางกำลังที่ผ่านมาของอาวุธ ท่าทางในการทำร้าย กำลังและเพศของคนร้าย ความถนัดในการใช้อาวุธ มือที่ถืออาวุธ ลายนิ้วมือร่องรอยต่อสู้อของผู้ใช้หรือเจ้าของอาวุธ การเปลี่ยนแปลงโยกย้ายอาวุธที่เป็นหลักฐาน ตราประทับที่ติดอยู่ที่อาวุธ รวมทั้งเนื้อเยื่อ ขน และเลือด

(3) เส้นใย การตรวจวิเคราะห์เส้นใยเสื้อผ้าไฟเบอร์ เพื่อชี้ความเป็นเจ้าของ ของผู้กระทำผิด ของผู้เคราะห์ร้าย หรือสถานที่เกิดเหตุ ยืนยันวัสดุจากสถานที่หลายแห่ง และปฏิบัติการร่องรอยการต่อสู้อันตรายของผู้เคราะห์ร้าย

(4) ลายนิ้วมือลายฝ่ามือและฝ่าเท้า การตรวจพิสูจน์จะชี้ตัวบุคคลว่าเป็นของใคร สันนิษฐานอาชีพและบอกร่องรอยประวัติได้จากหลักฐานที่ปรากฏบนอาวุธ ทั้งเป็นหลักฐานยืนยันตัวบุคคลในการสืบสวนเพื่อแยกการกระทำของแต่ละคนในสถานที่เกิดเหตุ บอกจำนวนคนร้าย การเคลื่อนย้าย การปกปิดการกระทำ

(5) รอยเลือด การตรวจวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์ จะชี้ตัวบุคคลว่าเป็นเลือดของใคร มนุษย์ สัตว์ ผู้เคราะห์ร้ายหรือผู้ต้องสงสัย บอกเวลาที่กระทำ และลักษณะท่าทางของผู้ถูกทำร้าย เช่น ยืนหรือนอน กับการต่อสู้อ บอกทิศทางความแรง ความเร็วของอาวุธ ทิศทางของผู้ทำร้าย สถานที่เกิดเหตุจริง และการเปลี่ยนแปลงเพื่อทำลายหลักฐาน

(6) เส้นผมและเนื้อเยื่อ การตรวจทางวิทยาศาสตร์จะบ่งชี้ตัวบุคคล บอกกลุ่มบุคคลและบอกเพศเปรียบเทียบบุคคล ชี้ทางไปสู่สถานที่เกิดเหตุจริง ปฏิบัติการของผู้เคราะห์ร้าย การต่อสู้อและหลักฐานอาวุธที่ใช้ทำร้าย

(7) น้ำอสุจิ การตรวจพิสูจน์คราบน้ำอสุจิในที่เกิดเหตุจะบอกเรื่องราวเหตุการณ์การทำร้าย เป็นหลักฐานการยืนยันตัวบุคคล สถานที่เกิดเหตุ การเคลื่อนย้ายหลักฐาน และการสร้างกลลวงบิดเบือนคดี

3.7.2 การพิสูจน์เพื่อยืนยันตัวบุคคล

การพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ต่างๆ ดังกล่าวข้างต้นเป็นเพียงส่วนหนึ่งของการนำพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์มาช่วยในการสืบหาตัวผู้กระทำผิดเมื่อได้ตัวผู้ต้องสงสัยแล้ว ในทาง

วิทยาศาสตร์นั้น การพิสูจน์ว่าใครเป็นผู้กระทำผิดในแง่ของการยืนยันตัวบุคคลที่ถือว่าได้ผลแน่นอนมีดังต่อไปนี้

1) การพิสูจน์จากลายพิมพ์นิ้วมือ²⁸ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในเรื่องการพิสูจน์ว่าผู้ตายเป็นใครว่าลายพิมพ์นิ้วมือนั้นสามารถพิสูจน์ตัวบุคคลได้ดี หลักฐานชนิดนี้ใช้มานานแล้วก็ยังเชื่อถือได้อยู่เพราะลายพิมพ์นิ้วมือของมนุษย์ไม่มีวันซ้ำกันและลายพิมพ์นิ้วมือของแต่ละคนก็ไม่มีวันเปลี่ยนแปลงตลอดชีวิต แต่อาจทำให้หายไปชั่วคราวหรือชั่วคราวได้ เช่น การถูกน้ำกรดหรือน้ำยาฟอมาลิน เพียงแต่การพิสูจน์เปรียบเทียบนั้นต้องใช้ลายพิมพ์นิ้วมือที่สมบูรณ์หนึ่งนิ้ว และมีฐานข้อมูลลายพิมพ์นิ้วมือมาเปรียบเทียบด้วย ฉะนั้นการตรวจพบลายพิมพ์นิ้วมือบนศพ หรือวัตถุที่ใช้ในการทำร้าย หรือที่ปรากฏอยู่ในบริเวณที่เกิดเหตุก็สามารถบ่งบอกถึงเจ้าของลายนิ้วมือนั้นได้แน่นอน ซึ่งจะนำมาเชื่อมโยงกับตัวผู้กระทำผิดได้

ในกรณีที่มีการทำคดีกรรมตกแต่งใบหน้าของคนร้ายดังกล่าว เป็นวิธีการที่ละเอียดอ่อนและต้องใช้การผ่าตัดที่ประณีตมาก อย่างเช่นในรายของจอมโจร จอห์น ดิลลิ่งเจอร์ (John Dillinger) ผู้โด่งดังในวงการเหล่าร้ายขององค์การประกอบอาชญากรรมของสหรัฐอเมริกา ในช่วงสี่ขวบแรกแห่งศตวรรษที่ 20 แต่อย่างไรก็ดีการศัลยกรรมที่แม่ได้กระทำโดยผู้เชี่ยวชาญเป็นผลให้ใบหน้าเปลี่ยนแปลงไปได้ค่อนข้างอัศจรรย์นั้น จะทำให้คนร้ายนี้หลุดพ้นจากการติดตามจับกุมได้หรือไม่ ย่อมอยู่ที่ว่าบุคคลนั้นจะตัดโยนในมิจจาชีพเดิมของตนได้หรือไม่ อีกทั้งรูปพรรณ สันฐานส่วนอื่นที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้นั้น เป็นที่ยืนยันตัวบุคคลที่เป็นคนร้ายนั้นได้อย่างเช่นลายพิมพ์นิ้วมือ และทั้งนี้ยังรวมตลอดถึงรอยแผลเป็นที่เกิดจากการทำศัลยกรรมนั่นเองอีกด้วย

2) การพิสูจน์ลายพิมพ์ดีเอ็นเอ การพิสูจน์ลายพิมพ์ดีเอ็นเอ เป็นการตรวจพิสูจน์ตัวบุคคลที่เป็นที่ยอมรับกันว่ามีค่าน่าเชื่อถือมากที่สุด วิธีการตรวจพิสูจน์ดังเช่นที่ได้กล่าวไว้ใน การพิสูจน์ว่าผู้ตายเป็นใคร ในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นนี้ประโยชน์ของการตรวจพิสูจน์ด้วยลายพิมพ์ดีเอ็นเอยังสามารถบ่งชี้ตัวบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการตายได้ด้วยจากร่องรอยของวัตถุพยานทางชีวภาพที่ฆาตกรทิ้งไว้ในที่เกิดเหตุหรือบนเนื้อตัวร่างกายของศพ อาทิเช่น คราบเลือดในกรณีที่มีการต่อสู้ทำ

²⁸ พรทิพย์ โรจนสุนันท์ , ไขคดีดังเบื้องหลังศพ , หน้า 89 - 90.

ร้ายกัน เส้นผมที่มีรากผม เส้นขนที่มีรากขน คราบน้ำอสุจิในกรณีที่มีการข่มขืนกระทำชำเราแล้ว
ฆ่า หรือในกรณีที่ผู้ต้องหาอาจจะฝากรอยกัดไว้บนร่างกายของผู้ตายอาจมีเซลล์เยื่อบุกระพุ้งแก้ม
จากรอยฟันกัดที่สามารถนำมาสกัดหาลายพิมพ์ดีเอ็นเอ เพื่อเปรียบเทียบกับผู้ต้องสงสัย ในกรณีที่
คนร้ายทิ้งลายพิมพ์นิ้วมือไว้แต่ไม่ครบวงทำให้ไม่สามารถพิสูจน์เปรียบเทียบลายพิมพ์นิ้วมือได้ ก็อาจ
ใช้การตรวจดีเอ็นเอจากเซลล์ผิวหนังซึ่งติดที่ลายนิ้วมือได้ เพียงแต่ว่าเทคโนโลยีนี้ยากมาก ต้องใช้
คนที่มีความรู้ความสามารถจริงๆ และยังมีต้นทุนสูงด้วย

อนึ่งความผิดฐานฆ่าผู้อื่นนั้น วิธีการในการฆ่ามีหลากหลายรูปแบบ การปล่อยเชื้อ
โรคที่ทำให้ผู้รับเชื้อต้องตายเพราะโรคดังกล่าวเพราะไม่มีทางรักษาให้หายก็ถือเป็นการฆ่าได้ ซึ่งใน
ปัจจุบันนี้ โรคเอดส์หรือการติดเชื้อเอชไอวีก็เป็นสาเหตุที่ทำให้ผู้ติดเชื้อนั้นต้องตายเพราะยังไม่มี
ทางรักษาให้หายขาดได้ ในการตรวจพิสูจน์ว่ามีการติดเชื้อเอชไอวีจากใครสามารถตรวจพิสูจน์ด้วย
ลายพิมพ์ดีเอ็นเอได้ เพราะลายพิมพ์ดีเอ็นเอของเชื้อเอชไอวีมีลักษณะเฉพาะ ใครรับเชื้อจากใครก็จะมี
มีลายพิมพ์ดีเอ็นเอของเอชไอวีเหมือนกัน แต่ถ้าตรวจพิสูจน์ดูลายพิมพ์ดีเอ็นเอแล้วพบว่าไม่
เหมือนกัน ก็สรุปได้ว่าไม่ได้รับเชื้อมาจากผู้นั้น ซึ่งในอเมริกาได้มีการฟ้องเรียกค่าเสียหายจาก
คนที่ปล่อยเชื้อเอชไอวีให้กับคนอื่นได้เป็นจำนวนมาก

นอกจากนี้ในปัจจุบันวิทยาศาสตร์ได้พัฒนาไปเรื่อยๆ อย่างไม่หยุดยั้ง โดยได้มีการ
สกัดดีเอ็นเอจากพืชและสัตว์ได้ด้วย ซึ่งการสกัดดีเอ็นเอที่ได้จากพืชในที่เกิดเหตุหรือที่พบศพ
เปรียบเทียบกับส่วนของพืชที่ติดไปกับตัวผู้ต้องสงสัยก็สามารถยืนยันได้ว่าเขาผู้นั้นได้ไปยังสถานที่
นั้น อีกทั้งการสกัดดีเอ็นเอจากตัวโลนและยุง อาจมีดีเอ็นเอของผู้ตาย และในบางกรณีก็มีของ
ฆาตกรจากเลือดที่ยุงกินเข้าไปด้วย

ปัญหาหนึ่งที่เกิดขึ้นในอนาคตเพราะความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ที่จะ
ส่งผลกระทบต่อ การตรวจพิสูจน์ระบุตัวบุคคลด้วยลายพิมพ์ดีเอ็นเอนั้นคือ กระบวนการโคลนนิ่ง
หรือการก๊อปปี้ เพราะหากทำได้ก็จะให้ดีเอ็นเอมีโอกาสซ้ำกันได้ ในปัจจุบันคนที่จะมีดีเอ็นเอซ้ำกัน
ได้มีเพียงฝาแฝดเหมือนที่มาจากไข่ใบเดียวกันเท่านั้น หรือเชื้ออสุจิตัวเดียวซึ่งมีโอกาสน้อยมาก

3) การพิสูจน์กระสุนปืนลูกโตว่าถูกยิงมาจากปืนกระบอกใด²⁹ ทั้งนี้เพราะปืนลูกโตมีลักษณะเฉพาะ นั่นก็คือ กระบอกปืนด้านในมีสัน (Land) และร่อง (Groove) บิดเป็นเกลียว (Spiral) เพื่อให้กระสุนวิ่งออกไปตรงเป้า ผลพลอยได้ที่ตามมาก็คือ สันที่บิดเป็นเกลียวทำให้เกิดรอยบนกระสุน ซึ่งทำให้สามารถพิสูจน์ต่อได้ว่าใครใช้ปืน

วิธีการหาคนยิงวิธีแรกก็คือ การตรวจหาเขม่าปืนที่มือของคนยิง ซึ่งในเวลายิงปืนแต่ละครั้งจะมีเขม่ากระจายออกจากปืนในสองตำแหน่ง ตำแหน่งแรกคือ จากปลายกระบอกปืน ตำแหน่งที่สองคือโคนกระบอกปืน

เขม่าปืนที่กระจายในตำแหน่งที่สอง คือที่ด้ามปืน จะกระจายมาติดที่มือของคนยิง โดยเฉพาะบริเวณง่ามนิ้วโป้งและนิ้วชี้ของมือที่จับปืน การตรวจสอบว่าผู้ใดใช้ปืนก็ต้องตรวจพบเขม่าดินปืนในบริเวณนี้ การตรวจที่ถูกต้องคือ การใช้ไม้พันสำลีชุบน้ำยาซึ่งเป็นกรดอ่อนๆ เช็ดบริเวณง่ามนิ้วโป้งและนิ้วชี้ด้านนอกหนึ่งไม้ ด้านในหนึ่งไม้ สองมือ รวมเป็นสี่ไม้ ซึ่งการตรวจพิสูจน์เน้นการตรวจในตำแหน่งที่ถูกต้อง หากกระทำไม่ถูกต้องก็ไม่สามารถระบุได้ว่าเขม่าปืนที่ตรวจพบอยู่ในตำแหน่งไหนกันแน่

อีกประเด็นก็คือ การตรวจเขม่าปืนต้องรีบทำให้เสร็จในสามชั่วโมง ไม่เช่นนั้นเขม่าอาจหลุดออกทำให้ตรวจไม่เจอได้ เช่นในคดีบางคดีที่ผู้ต้องสงสัยหายตัวไปเลย ดูเหมือนจะใจจะหลีกเลี้ยงเพื่อไม่ให้มีพยานวิทยาศาสตร์หลงเหลืออยู่

วิธีพิสูจน์ว่าใครเป็นคนยิง วิธีที่สองคือ การพิสูจน์เปรียบเทียบว่าลูกกระสุนปืนที่พบในผู้ตายถูกยิงมาจากปืนกระบอกใดซึ่งก็ต้องค้นหาปืนที่ต้องสงสัยให้เจอเพื่อทดสอบยิงเปรียบเทียบเฉพาะบนหัวกระสุน แต่ในการพิสูจน์เช่นนี้อาจไม่ได้ผลเพราะคนร้ายมีความรู้ในการที่สามารถเปลี่ยนแปลงสภาพของปืนได้

²⁹ พรทิพย์ โรจนสุนันท์ , ไขคดีดังเบื้องหลังศพ , หน้า 91 , 112 - 114.

วิธีที่สาม คือ ลายพิมพ์นิ้วมือบนด้ามปืน ถ้าลายพิมพ์นิ้วมือเป็นของใคร ผู้นั้นก็ต้องตกเป็นผู้ต้องสงสัยทันที

การตรวจพิสูจน์บุคคลจากการใช้อาวุธปืนนี้ สามารถพิสูจน์ได้ว่าผู้ใดเป็นผู้ยิงปืนนั้น ด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ที่ได้ผลแน่นอน แต่ก็มีปัญหาที่ต้องพิสูจน์ต่อไปว่าผู้นั้นเป็นผู้ฆ่าผู้ตายจริงหรือไม่

4) การพิสูจน์จากรอยฟัน ที่ใช้พิสูจน์บุคคลได้ประการหนึ่งคือ รอยฟันสิ่งหนึ่งที่จะใช้พิสูจน์ตัวบุคคลได้แน่นอนคือฟัน รอยฟันของคนเรา ฟันของแต่ละคนมีรูปร่างและลักษณะไม่เหมือนกันเลย นิติทันตแพทยศาสตร์ เป็นศาสตร์ของการจำแนกลักษณะฟันจะทั้งรอยฟันหรือรอยพิมพ์ฟันไว้ เช่นเดียวกับรอยนิ้วมือและรอยยางรถยนต์ รอยกระเด็นของเลือด ไม่ว่าจะเป็นพิมพ์ที่خبในร้านหมอฟันเพื่อทำอุปกรณ์เสริมฟัน หมากฝรั่งที่เคี้ยวแล้ว หลอดกาแฟที่خبด้วยความเคยชินแล้วทิ้งไป หรือผิวของใครสักคนที่บุคคลนั้นกัดไว้ รอยเหล่านี้จะให้พิมพ์ต่างชนิดกัน แต่ทว่าสามารถนำมาเปรียบเทียบกันได้ อาทิเช่น นิติทันตแพทย์สามารถใช้ภาพถ่ายรอยข้่าอันเกิดจากการกัดที่ผิว ไปเปรียบเทียบรอยพิมพ์ฟันที่แฟ้มประวัติที่มีอยู่กับหมอฟัน หรือกับรอยพิมพ์ฟันที่ศาลอาจสั่งให้จำเลยทำก็ได้³⁰ การพิสูจน์รอยฟันนี้จะต้องทำโดยผู้เชี่ยวชาญทางด้านนี้ ที่มีชื่อเรียกต่างกันออกไปว่า นักทันตนิติเวชวิทยา หรือฟอเรนซิก โอdontโทโลจิสต์

3.8 การพิสูจน์เจตนา

การพิสูจน์ความผิดฐานฆ่าผู้อื่นนั้น องค์ประกอบหนึ่งของความผิดคือผู้กระทำต้องมีเจตนาในการกระทำคือการฆ่าด้วย จึงต้องพิสูจน์ข้อเท็จจริงว่าผู้กระทำมีเจตนา โดยต้องเสนอพยานหลักฐาน และพิสูจน์ให้ศาลรับฟังได้จนปราศจากความสงสัยว่าจำเลยมีเจตนา ทั้งนี้เพราะบางครั้งการทำให้ผู้อื่นตายไม่ได้มีเจตนาแต่เป็นการกระทำโดยประมาท หรือทำร้ายผู้อื่นเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ฉะนั้น จึงต้องพิสูจน์ให้ชัดแจ้งว่ามีเจตนาฆ่า อาจโดยประสงค์ต่อผล หรือย้อมเล็งเห็นผล

³⁰ ไมเคิล บาเดน และมาเรียนโรซ , พลิกศพ พลิกคดี , หน้า 275.

กระทำโดยเจตนาหรือไม่นั้น โดยปกติแล้วเจตนาเป็นเรื่ององค์ประกอบภายในเป็นเรื่องภายในจิตใจของบุคคล การจะพิสูจน์ว่าเรามีเจตนาหรือไม่ต้องดูจากการกระทำที่แสดงออกมาภายนอก นั่นคือ กรรมเป็นเครื่องชี้เจตนา ดังนั้น พยานหลักฐานที่โจทก์นำมาพิสูจน์เจตนาจึงเป็นพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการกระทำที่จำเลยแสดงออกภายนอกที่พอจะอนุมานได้ว่าจำเลยมีเจตนาเช่นไร และแท้ที่จริงแล้วก็ไม่มีความเป็นไปได้มากไปกว่านี้ หากจำเลยไม่รับสารภาพออกมาว่าเรามีเจตนาอย่างไร ก็ไม่มีทางที่จะล่วงรู้เจตนาได้โดยตรง

การกระทำหรือกรรมที่เป็นเครื่องชี้เจตนา นั้น หมายถึงการกระทำภายนอก (outward acts) ไม่ว่าจะเกิดขึ้นใกล้ชิดกับการกระทำผิดหรือไม่ ตลอดจนพฤติการณ์แวดล้อมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำทั้งหมด สำหรับพยานหลักฐานที่ใช้ในพิสูจน์เจตนาในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นนั้นก็เช่นกัน การที่จะอนุมานว่าผู้กระทำความผิดมีเจตนาฆ่าหรือไม่เป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน ขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงที่ปรากฏในแต่ละคดี จึงไม่อาจที่จะวางบรรทัดฐานได้อย่างชัดเจนว่าจะใช้พยานหลักฐานเช่นไรแสดงว่าจำเลยมีเจตนาฆ่า ศาลต้องอาศัยพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการกระทำทั้งหลายมาประกอบการพิจารณาซึ่งพยานหลักฐานที่ศาลใช้ในการอนุมานเจตนา นั้น ได้แก่

3.8.1 พิสูจน์จากพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการกระทำ สำหรับพยานหลักฐานที่เกี่ยวกับการกระทำในเบื้องต้น คือ พิจารณาจากอาวุธที่ใช้ในการกระทำว่ามีอำนาจร้ายแรงพอที่ทำให้ถึงตายได้หรือไม่ แต่ถ้ามิได้ใช้อาวุธ ก็จะต้องไปพิจารณาที่ผลของการกระทำว่าเกิดจากการกระทำที่รุนแรงเพียงใด ตลอดจนสภาพข้อเท็จจริงแวดล้อม

การใช้อาวุธปืน โดยปกติแล้วศาลมักจะถือว่าจำเลยมีเจตนาฆ่า เพราะปืนเป็นอาวุธที่ร้ายแรงโดยสภาพที่บุคคลทั่วไปย่อมรู้ดี แนวบรรทัดฐานของศาลฎีกาที่วินิจฉัยเกี่ยวกับเรื่องการที่จำเลยใช้อาวุธปืนยิ่งมักจะสันนิษฐานไว้ก่อนว่ามีเจตนาฆ่า เว้นแต่ว่าจะปรากฏข้อเท็จจริงอย่างอื่นที่ชี้ให้เห็นว่าไม่มีเจตนาฆ่า คือ ข้อเท็จจริงแวดล้อมอย่างอื่น อาทิเช่นยิง1งู จ้องเล็งยิงไปที่อวัยวะไม่สำคัญ หรืออำนาจของปืนนั้นไม่แรงพอที่จะทำให้ผู้ถูกยิงตายได้ หรืออาจเกิดจากการที่ปืนลั่น เป็นต้น เช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 107/2510, 2991/2536, 567/2539 และ 2060/2541

นอกจากการใช้อาวุธปืนแล้ว การใช้วัตถุระเบิดในการทำร้าย ศาลก็ถือว่ามีความเจตนาฆ่า เพราะวัตถุระเบิดเป็นอาวุธที่ร้ายแรง มีอำนาจทำให้ถึงตายได้เช่นเดียวกับอาวุธปืน แต่อย่างไรก็ตามหากปรากฏข้อเท็จจริงแวดล้อมอย่างอื่นที่ชี้ให้เห็นว่า ผู้ใช้ปืนนั้นไม่มีเจตนาฆ่า ศาลก็สันนิษฐานว่า

ไม่มีเจตนาฆ่าได้ ดังตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 132/2515, 2843/2531, 223/2537 และ 1088/2540

การใช้อาวุธอื่น การใช้อาวุธอื่นในการกระทำนอกจากปืน วัตถุระเบิดแล้ว จะแสดงถึงเจตนาฆ่าได้หรือไม่ เช่น การใช้มีด ดาบ ท่อนเหล็ก ไม้ ขวาน ค้อน กระจบอง เป็นต้น จากการศึกษาแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่วินิจฉัยเกี่ยวกับการใช้สิ่งอื่นๆ ที่มีพิษหรือระเบิดในการกระทำ ศาลจะพิจารณาข้อเท็จจริงหลายอย่างประกอบกันคือ ชนิดและขนาดของอาวุธนั้น ประกอบกับกิริยาอาการที่ผู้กระทำใช้อาวุธนั้น การเลือกกระทำต่ออวัยวะส่วนต่างๆ ตลอดจนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผลของการกระทำที่เกิดขึ้น ลักษณะบาดแผลต่างๆ

ในการที่ศาลจะพิจารณาว่าจำเลยมีเจตนาฆ่าหรือไม่ โจทก์จึงต้องพิสูจน์ว่าอาวุธนั้นได้ใช้ฆ่าและเป็นอาวุธที่ทำให้ถึงตายได้ ซึ่งถ้าเป็นอาวุธอื่น เช่น มีด ดาบ ก้อนหิน ท่อนเหล็ก ไม้ นั้น ก็ต้องบรรยายถึงลักษณะและขนาดของอาวุธ ถ้าเป็นสิ่งที่มีความใหญ่ก็พิจารณาได้ว่า เป็นอาวุธร้ายแรงที่ทำให้ถึงตายได้ การใช้อาวุธเหล่านี้ก็พอที่ศาลจะถือว่าผู้กระทำนั้นมีเจตนาฆ่า เช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 71/2482, 710/2487, 670/2532 เป็นต้น

นอกจากการพิจารณาสภาพชนิดและขนาดของอาวุธแล้ว สิ่งที่ศาลนำมาวินิจฉัยประกอบ คือ ข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับกิริยาอาการของการใช้อาวุธนั้น อีกทั้งโอกาสในการทำร้ายหรือเลือกทำร้าย ประกอบกับจำนวนครั้งที่ทำร้าย ต่ออวัยวะสำคัญที่ทำให้ถึงตาย เช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2000/2497, 118/2515, 2097/2530 และ 654/2539

การทำร้ายที่ทำให้ผู้ถูกกระทำถึงแก่ความตายที่จะแสดงให้เห็นว่าผู้ทำร้ายนั้นมีเจตนาฆ่า คือ ประสงค์ต่อชีวิตของผู้ถูกกระทำ นอกจากการใช้อาวุธแล้ว ก็ยังมีกรณีที่กระทำโดยปราศจากอาวุธ นั่นคือโดยการใช้มือและเท้าหรือกำลังทำร้ายจะถือว่าผู้กระทำมีเจตนาฆ่าได้หรือไม่ นั้น ในเรื่องนี้โดยปกติแล้วมักจะถือว่าไม่มีเจตนาฆ่า เว้นเสียแต่เป็นการกระทำต่อผู้ที่อ่อนแอกว่าและเป็นการกระทำอย่างรุนแรง ตัวอย่างเช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 789/2466, 859/2512 และ 1309/2512

3.8.2 พยานหลักฐานที่เกี่ยวกับผลของการกระทำ ในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นนั้น การกระทำมักจะมีการทำร้าย ผลของการทำร้ายที่แสดงให้เห็นถึงความบาดเจ็บ ลักษณะบาดแผลที่

ต่างๆ ในร่างกาย สิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็นสิ่งบ่งชี้ให้เห็นถึงเจตนาของผู้กระทำได้ เช่น ความร้ายแรงของบาดแผลที่พิสูจน์ให้เห็นว่าผู้ถูกกระทำจะถึงแก่ความตายได้ในเวลาชั่วเร็วอย่างไร ความหนักเบาของการกระทำรุนแรงหรือไม่ ตำแหน่งของบาดแผลที่เกิดขึ้นก็สามารถแสดงถึงโอกาสของผู้กระทำหรือการเลือกกระทำ จำนวนครั้งหรือจำนวนบาดแผลบ่งชี้ถึงการจงใจทำร้าย และบางกรณีสามารถบ่งชี้ ถึงสภาพจิตที่ไม่ปกติของผู้กระทำได้ ซึ่งผลของการกระทำที่ศาลเห็นว่าผู้กระทำมีเจตนาฆ่า ตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกา เช่น 229/2464, 785/2466, 788/2482 และ 4419/2533

3.8.3 พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงแวดล้อม สิ่งที่ศาลนำมาใช้ประกอบการพิจารณาฆ่า ผู้กระทำมีเจตนาฆ่า นั้น นอกจากลักษณะของการกระทำ ความร้ายแรงของอาวุธ ผลของการกระทำแล้ว สิ่งหนึ่งที่ศาลใช้พิจารณาประกอบก็คือข้อเท็จจริงแวดล้อมต่างๆ เพราะการพิสูจน์เจตนา นั้น ผู้กล่าวหาก็ต้องพิสูจน์ข้อเท็จจริงนี้ให้ศาลเชื่อโดยปราศจากสงสัยเช่นกัน โดยลำพังแต่เพียงอาวุธ ลักษณะบาดแผล อาจไม่เพียงพอให้ศาลเชื่อถือได้ หากมีข้อเท็จจริงอย่างอื่นหักล้าง

ข้อเท็จจริงแวดล้อมนี้ได้แก่ มูลเหตุชักจูงใจซึ่งเป็นสาเหตุชักนำให้เกิดการกระทำอาจประกอบไปด้วยถ้อยคำพูดของผู้กระทำก่อน ขณะหรือหลังการกระทำ ในความผิดฐานฆ่า การกล่าวถ้อยคำอาฆาตมาดร้ายของผู้กระทำต่อผู้ตายก่อนหน้าเกิดเหตุ ช่วยบ่งชี้ให้เห็นได้ว่าผู้พูดนั้นมีเจตนาฆ่า ข้อเท็จจริงต่างๆ เกี่ยวกับสภาพ วิธีการ และสิ่งที่จำเลยกระทำก่อนการลงมือฆ่า หรือที่เป็นส่วนหนึ่งของแผนการ เช่น การเตรียมหาอาวุธปืนไว้ในครอบครอง การชักชวนผู้ตายไปยังสถานที่ที่ลับตาคน รวมถึงสภาพของสถานที่ที่เอื้อต่อการเลือกกระทำได้คือความมืดหรือสว่างเป็นต้น ดังตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 456/2465, 173/2481, 1323/2508, 619/2513 และ 5506/2541

จากหลักเกณฑ์ในการที่ศาลพิจารณาถึงเจตนาของผู้กระทำในความผิดฐานฆ่าดังกล่าวนี้ พยานหลักฐานที่จะช่วยพิสูจน์ข้อเท็จจริงทั้งที่เกี่ยวกับการกระทำ ผลของการกระทำ และข้อเท็จจริงแวดล้อมนั้น ในปัจจุบันได้มีการนำหลักการทางวิทยาศาสตร์มาช่วยในการพิสูจน์กันแพร่หลายมากขึ้น เพราะหากเพียงแต่อาศัยคำรับสารภาพของผู้ต้องหา และพยานบุคคลอาจไม่เพียงพอแก่การพิสูจน์ให้ศาลเชื่อได้ว่าผู้กระทำมีเจตนาฆ่า เนื่องจากพยานบุคคลนั้นมิใช่ข้อตำหนิติได้มากมาย ต่างกับวัตถุพยานทางวิทยาศาสตร์ หรือวิทยาศาสตร์การแพทย์ที่มีความแน่นอนไม่ผิดพลาดจากข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น

ในความคิดฐานฆ่านี้ เมื่อดูจากสิ่งที่ศาลใช้อธิบายเจตนาฆ่า เห็นได้ว่า พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์สามารถช่วยพิสูจน์ได้ เช่น

1) การตรวจพิสูจน์ความร้ายแรงของอาวุธ อาวุธปืน วัตถุประสงค์ ว่ามีอำนาจร้ายแรง ทำให้ถึงตายได้หรือไม่ ข้อเท็จจริงเช่นนี้ ต้องอาศัยผู้ชำนาญการด้านอาวุธปืนตรวจพิสูจน์ ทดลองประสิทธิภาพของอาวุธเหล่านี้เพื่อยืนยัน

2) การตรวจพิสูจน์จากลักษณะของบาดแผล จากการชันสูตรศพ แพทย์นิติเวชจะช่วยคลี่คลายสาเหตุการตายได้ โดยตรวจดูได้จากลักษณะบาดแผลต่างๆ มีความหนักเบารุนแรงเพียงใด ทิศทางการกำลังที่ผ่านมาของอาวุธ เป็นบาดแผลเกิดจากอะไร การตรวจอวัยวะภายในพบว่าตายจากสารพิษหรือขาดอากาศหายใจเพราะถูกรัดคอ บีบคอ และยังสามารทำให้ความเห็นได้ว่าเป็นการฆาตกรรมหรือการอัตวินิบาตกรรม ดังที่ได้กล่าวมาในตอนต้นแล้ว

3) ร่องรอยในสถานที่เกิดเหตุ สิ่งที่จะช่วยในการพิสูจน์ว่าผู้กระทำมีเจตนาฆ่าหรือไม่ นอกจากจะปรากฏร่องรอยจากศพแล้ว สถานที่เกิดเหตุ ก็เป็นสถานที่ที่จะพบร่องรอยของการกระทำได้มาก เพราะโดยหลักแล้วผู้กระทำมักจะทิ้งร่องรอยไว้ในที่เกิดเหตุ โดยร่องรอยการต่อสู้ในที่เกิดเหตุจะช่วยบ่งชี้ให้เห็นได้ว่าเป็นการฆาตกรรม รอยโลหิตเป็นร่องรอยที่ใช้ในการประเมินสถานการณ์ ในกรณีและผู้ตายไม่ได้เสียชีวิตทันทีที่ถูกทำร้าย ในขณะที่หนีหรือต่อสู้ มือที่เปื้อนโลหิตจะทิ้งร่องรอยไว้ตามทรัพย์สินพื้นผนัง ซึ่งจะบอกถึงลักษณะการเคลื่อนที่ของผู้ตาย ร่องรอยอาวุธ เช่น รอยมีด รอยขวาน รอยถูกยิงด้วยกระสุนปืน หรือปลอกกระสุนปืน ในสถานที่เกิดเหตุจะบ่งบอกถึงลักษณะของการกระทำผิด เช่น ทิศทางการต่อสู้ของคนร้ายกับผู้ตายได้

3.9 การพิสูจน์เหตุแห่งการฆ่า

เมื่อมีความตายเกิดขึ้นเนื่องจากการกระทำของมนุษย์ ก็มีประเด็นที่ต้องพิจารณาต่อไปว่าเหตุแห่งการฆ่านี้มีมูลเหตุมาจากเรื่องใด เนื่องจากในความคิดฐานฆ่าผู้อื่นนั้น ตามหลักกฎหมายแล้วยังมีเหตุยกเว้นความผิด เหตุยกเว้นโทษ เหตุลดโทษ และเหตุเพิ่มโทษ จึงต้องมีการพิสูจน์ข้อเท็จจริงดังกล่าวให้ปรากฏ โดยการพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์สามารถช่วยในการพิสูจน์ได้ดังนี้

3.9.1 การพิสูจน์กรณีที่มีเหตุยกเว้นความผิด การกระทำที่กฎหมายถือว่าเป็นความผิดได้แก่การป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมายตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 68 การทำให้ผู้อื่นตายโดยผู้กระทำอ้างเหตุว่าเป็นการป้องกันตนเองนั้นจะต้องพิสูจน์ให้ได้ว่ามีเหตุที่ต้องป้องกัน และการกระทำนั้นต้องพอสมควรแก่เหตุ ดังนั้น ในการพิสูจน์จากร่องรอยในที่เกิดเหตุ จากบาดแผลที่ปรากฏบนศพ ย่อมบ่งชี้ได้ว่ามีร่องรอยของการต่อสู้ ทิศทางในการทำร้าย ความหนักเบา ความรุนแรงของอาวุธที่ใช้ จำนวนบาดแผล ตำแหน่งของบาดแผล ที่ชี้ให้เห็นลักษณะการกระทำของผู้มาได้ สิ่งเหล่านี้ย่อมสามารถพิสูจน์ได้ว่าการกระทำนั้นพอสมควรแก่เหตุอันเป็นเหตุยกเว้นความผิดหรือไม่

3.9.2 การพิสูจน์กรณีที่มีเหตุยกเว้นโทษ ได้แก่ การกระทำผิดด้วยความจำเป็นตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 67 ซึ่งต้องเป็นการกระทำที่พอสมควรแก่เหตุ ก็ต้องมี การพิสูจน์ร่องรอยในที่เกิดเหตุ ลักษณะของการกระทำจากความร้ายแรงของอาวุธ จำนวนครั้งที่กระทำของผู้ต้องหาว่าทำนั้น มีสัดส่วนที่เหมาะสมกับภัยอันตรายที่จะเกิดขึ้นหรือไม่เพียงไร

3.9.3 การพิสูจน์กรณีที่มีเหตุลดโทษ เช่น กรณีที่ผู้กระทำอ้างเหตุวิกลจริตกระทำในขณะที่ไม่สามารถรู้ผิดชอบ ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 65 ในกรณีเช่นว่านี้ต้องมี การตรวจพิสูจน์โดยจิตแพทย์ หรือผู้เชี่ยวชาญทางจิตวิทยา เพื่อพิสูจน์ว่าผู้กระทำผิดฐานฆ่าผู้อื่นนั้นมีสภาพจิตบกพร่องตามที่กล่าวอ้างหรือไม่อย่างไร เพื่อเป็นเหตุยกเว้นความผิดหรือลดหย่อนโทษตามหลักกฎหมาย ดังตัวอย่างในคดีฆาตกรรมชวนคอ 5 ศพครอบครัวบุญทวีที่จังหวัดสงขลา เมื่อปี 2540 ซึ่งการกระทำของผู้ต้องหาที่มีลักษณะโหดเหี้ยมทารุณผิดมนุษย์ จึงมีประเด็นที่ต้องพิสูจน์ว่าผู้ต้องหาเป็นบุคคลวิกลจริตหรือไม่ เพราะอาจเป็นข้อต่อสู้ในทางกฎหมายได้ ในคดีนี้ นักจิตวิทยาได้ตรวจและวินิจฉัยจำเลยทั้งสองแล้วพบว่าจำเลยที่ 1 และ 2 ไม่ได้ป่วยเป็นโรคจิต (วิกลจริตหรือเสียสติ) แต่มีบุคลิกภาพแปรปรวนประเภท "อันธพาล" ซึ่งเป็นลักษณะทำร้ายและทำลายสังคมโดยไม่มีมโนธรรม เรียกว่า "สังคมฆาต"³¹

³¹ อรรถพล แซ่มสุวรรณวงศ์ และคณะ, นิติวิทยาศาสตร์ 4 เพื่อการสืบสวนสอบสวน, หน้า

3.9.4 การพิสูจน์กรณีที่มีเหตุเพิ่มโทษ ในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นนี้ ประมวลกฎหมายอาญา ได้บัญญัติถึงเหตุจรรยาไว้ในมาตรา 289 อาทิเช่น

- การฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน กรณีเช่นว่านี้ การกระทำของผู้ที่รับจ้างวานฆ่ามา หรือผู้ที่มีความอาฆาตมาดร้ายต้องการแก้แค้นมักจะมีการวางแผนการล่วงหน้ามีการเตรียมการมาอย่างดี อาวุธ หรือสิ่งที่ใช้ในการฆ่ามักเป็นของที่ติดตัวคนร้ายมา แต่ถ้าจากการตรวจพิสูจน์พบว่าอุปกรณ์ที่คนร้ายใช้ในการกระทำผิด เช่น มีดทำครัว เศษผ้าขาวม้า ผ้าห่ม เชือก สายไฟ เป็นวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในบ้านของผู้ตาย กรณีเช่นนี้ฟังไม่ได้ว่าคนร้ายมีเจตนาฆ่าผู้ตายโดยไตร่ตรองไว้ก่อน เนื่องจากใช้วัสดุอุปกรณ์จากที่เกิดเหตุนั่นเอง

- การฆ่าผู้อื่นโดยทรมานหรือโดยกระทำทารุณโหดร้าย สามารถพิสูจน์ได้จากความรุนแรงของบาดแผล จำนวนบาดแผล พฤติการณ์แห่งการกระทำที่ทำให้ตายว่ามีลักษณะที่เป็นการโหดเหี้ยมทารุณหรือไม่ ดังเช่นตัวอย่างคดีฆาตกรรมแขวนคอ 5 ศพ ครอบครัวบุญทวี ที่จังหวัดสงขลา เมื่อปี พ.ศ.2540 จากการชันสูตรศพนายประภาสฯ พร้อมครอบครัว พ.ต.อ.นพ.เลี้ยง นุยประเสริฐ ผู้ชำนาญการจากสถาบันนิติเวชลงความเห็นว่าเป็น "ผู้ตายทั้งห้าศพเสียชีวิตเนื่องจากการขาดอากาศหายใจและกระดูกคอเคลื่อน ทั้งยืนยันว่านายประภาสฯ กับบุตรชายทั้งสามคนตายเพราะถูกแขวนคอ มิได้ตายก่อนแล้วถูกจับมาแขวนคอเพื่ออำพรางคดี เพราะว่ามีร่องรอยบาดแผลซ้ำอยู่ในบริเวณคอผู้ตายและบริเวณตาขาวมีจุดคั่งเลือดสีแดง เนื่องจากเส้นเลือดฝอยที่ตาแตก" จากพฤติกรรมการฆ่าเช่นนี้ ศาลจังหวัดสงขลาได้พิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นการกระทำทารุณโหดร้ายซึ่งปรากฏในคำพิพากษาดังนี้ "...แต่การที่จำเลยทั้งสองฆ่านายประภาสฯ และบุตรทั้งสามโดยวิธีผูกแขวนคอแต่ละคนเรียงกันซึ่งเห็นได้ว่าจะฆ่านายประภาสฯ และบุตรทั้งสามในเวลาพร้อมๆ กัน นายประภาสฯ หรือบุตรแต่ละคนซึ่งถูกฆ่าในลำดับที่ 2 ที่ 3 และลำดับสุดท้ายย่อมเห็นเหตุการณ์ที่บิดาของตน บุตรเล็กๆ ของตน พี่น้องของตนถูกคนร้ายข่มเหงจับผูกแขวนคอ ต้องตื่นตระหนก รุนแรงจนกว่าจะถึงแก่ความตายไปต่อหน้าต่อตาอันเป็นความรู้สึกที่ทุกข์ทรมานทารุณจิตใจสุดแสนสาหัสอย่างหาที่เปรียบมิได้..." พฤติการณ์ที่จำเลยทั้งสองฆ่านายประภาสฯ และบุตรทั้งสามด้วยวิธีการในลักษณะดังกล่าวจึงเห็นได้ว่าเป็นการกระทำที่ขัดต่อศีลธรรมอันดีและมโนธรรมที่มีอยู่ในจิตใจมนุษย์อย่างร้ายแรง ยากที่ปุถุชนทั่วไปจะทนดูเหตุการณ์หรือรับทราบเหตุการณ์อย่างนี้โดย

ไม่รู้รู้สึกสะทสะท้าน การที่จำเลยทั้งสองกระทำต่อนายประภาสฯ และบุตรทั้งสามได้ถึงเพียงนี้ แสดงให้เห็นชัดเจนว่าจำเลยทั้งสองมีจิตใจที่โหดเหี้ยมอำมหิตเป็นที่สุด การกระทำของจำเลยทั้งสองถือได้ว่าเป็นการฆ่านายประภาสฯ และบุตรทั้งสามโดยการกระทำทารุณโหดร้าย..."³²

- การฆ่าผู้อื่นเพื่อปกปิดความผิดอื่นของตน เช่น การชิงทรัพย์ การข่มขืนกระทำชำเรา การพิสูจน์ในกรณีเช่นนี้สามารถตรวจสอบได้จากลักษณะที่เกิดเหตุว่ามีกรรโชกทรัพย์สิน ทรัพย์สินมีค่าของผู้ตายที่หายไป หรือจากสภาพสถานที่เกิดเหตุอันเป็นที่เปลี่ยวลับตาคน สภาพศพมีร่องรอยการกระทำชำเราโดยพบคราบน้ำอสุจิของผู้ฆ่า

3.10 การพิสูจน์พยานบุคคลด้วยเครื่องจับเท็จ

อย่างไรก็ตามเป็นที่ทราบดีว่าความผิดฐานฆ่าผู้อื่นนั้น เป็นการกระทำที่มีลักษณะของการกระทำที่ปรากฏข้อเท็จจริงแจ้งชัด ซึ่งการกระทำนั้นบางครั้งก็เปิดเผยมีประจักษ์พยานรู้เห็น บางกรณีก็มีการปกปิดอำพรางยากที่จะมีผู้รู้เห็นการกระทำโดยตรง ดังนั้น ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงโดยพยานหลักฐานหากเป็นการกระทำที่เปิดเผย ประจักษ์พยานที่เป็นพยานบุคคลย่อมมีความสำคัญ เพราะเป็นพยานโดยตรงที่จะพิสูจน์ประเด็นว่าผู้ต้องหาเป็นผู้ฆ่าหรือไม่ แต่จากที่ได้กล่าวมาแล้วว่า พยานบุคคลนั้นมีข้อบกพร่องไม่น่าเชื่อถือด้วยเหตุหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นการที่จะให้เชื่อได้อย่างไรว่าพยานพูดความจริง ตลอดจนเรื่องความสามารถในการรับรู้ การจดจำ การถ่ายทอดต่างๆ อีกทั้งในบางกรณีต้องอาศัยคำรับสารภาพของผู้ต้องหาเพื่อเป็นแนวทางในการสอบสวน ซึ่งเป็นผลให้ศาลลดหย่อนโทษให้แก่จำเลย โดยเห็นว่าคำรับสารภาพเป็นประโยชน์ต่อการพิจารณา แต่บางครั้งคำรับสารภาพของผู้ต้องหาก็ไม่จริงเสมอไป ทำให้เจ้าพนักงานตำรวจต้องสืบสวนสอบสวนผิดแนวทาง ทำให้เสียเวลาและอาจลงโทษไม่ได้ เพราะพยานหลักฐานไม่เพียงพอ ดังเช่นในคดีฆาตกรรม น.ส.เจนจิรา พลอยอุ้งศรี ซึ่งผู้กระทำคือ นายเสริม สาครรษาฎร์ ได้ให้การรับสารภาพถึง 3 ครั้ง โดยครั้งแรกอ้างว่าได้บีบคอผู้ตายจนหมดสติ แล้วใช้มีดฆ่าตัดชำแหละร่างกาย แล้วเลาะเอาเนื้อออกจากกระดูกหั่นเป็นชิ้นเล็กๆ ฝังลงในโถชักโครกที่โรงแรม 99 ซึ่งปรากฏว่าเมื่อเจ้าพนักงานไปทำการตรวจที่เกิดเหตุตามคำรับของนายเสริมฯ กลับไม่พบ

³² อรรถพล แซ่มสุวรรณวงศ์ และคณะ, นิติวิทยาศาสตร์ 4 เพื่อการสืบสวนสอบสวน, หน้า

ร่องรอยเลือดหรือชิ้นส่วนของศพจากสถานที่ดังกล่าว ต่อมานายเสริมฯ ก็ให้การรับสารภาพครั้งที่ 2 โดยอ้างว่าบีบคอผู้ตายแล้วฆ่าและขึ้นเนื้อที่ซักโครกที่ห้องพักของตนเอง จากการตรวจค้นครั้งนี้ก็พบชิ้นส่วนของศพขึ้นเนื้อตามคำบอกเล่า แต่กะโหลกศีรษะที่พบในภายหลัง กลับมีรอยกระสุนปืน ซึ่งไม่ตรงกับคำรับสารภาพของนายเสริมฯ ที่อ้างว่าใช้มือบีบคอผู้ตายจนถึงแก่ความตาย จากการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ที่ทำให้ทราบแน่ชัดยืนยันได้แน่นอนว่า กะโหลกศีรษะนั้นเป็นของ น.ส.เจนจิรา จึงทำให้มีการสอบสวนเพิ่มเติม ผู้ต้องหาคือนายเสริมฯ จึงยอมรับให้การเพิ่มเติมใหม่ ว่าได้ใช้อาวุธปืนยิงผู้ตายแล้วลงมือฆ่าและศพผู้ตายในห้องน้ำ ซึ่งเมื่อมีการตรวจสอบก็ได้พบหลักฐานสำคัญคือ คราบเลือดที่แม้มีขนาดเล็กมากก็ยังสามารถนำไปตรวจสกัดหลายพิมพ์ดีเอ็นเอได้ เห็นได้ว่าคดีนี้ นายเสริมฯ ผู้ต้องหาได้ให้การรับสารภาพและพนักงานสอบสวนในเบื้องต้นด้วยความที่เชื่อในคำรับสารภาพทำให้ต้องเสียเวลาในการสอบสวนไปอย่างมาก หากไม่ได้วิธีการทางวิทยาศาสตร์มาช่วยตรวจสอบคดีนี้ก็อาจจะไม่สามารถคลี่คลายลงได้ ในกรณีดังกล่าวนี้จึงได้มีการคิดค้นวิธีการที่จะพิสูจน์ว่าพยานหรือผู้ต้องหานั้นพูดความจริงไม่โกหก คือการใช้เครื่องจับเท็จ (Polygraph) โดยอาศัยเครื่องมือที่มุ่งถึงหลักพื้นฐานที่ว่า "สภาพจิตของบุคคลมีอิทธิพลต่อการทำงานของร่างกาย" ภาวะอารมณ์ของบุคคลจะมีผลถึงความเปลี่ยนแปลงทางสรีระบางประการเช่น หัวใจเต้นเร็วขึ้น หายใจไม่สม่ำเสมอ เหงื่อแตก ในขณะที่เดียวกันสมองก็จะมีปฏิกิริยาต่อสภาพอารมณ์ต่างๆ นั้น โดยส่งผลกระทบไปยังระบบประสาทที่ควบคุมการทำงานของร่างกาย เครื่องจับเท็จจึงใช้หลักการวัดสัญญาณชีพของคนเรา เช่น การหายใจถี่ขึ้น การเต้นของหัวใจและความดันของหัวใจ แม้ไม่อาจเชื่อถือได้ในทางวิทยาศาสตร์ร้อยเปอร์เซ็นต์ แต่ก็เหมือนช่องทางของการค้นหาความจริงได้

อนึ่งการทดสอบด้วยเครื่องจับเท็จโดยอาศัยปฏิกิริยาของบุคคล ผู้ที่ทำการทดสอบจะรับสรุปว่าการที่บุคคลมีปฏิกิริยารุนแรงกับการทดสอบกับเครื่องจับเท็จนั้นจะเป็นเพราะมีอารมณ์เกิดขึ้นจากความหวั่นไหวหรือหวาดเกรงว่าความผิดจะถูกเปิดเผยเท่านั้น เพราะบางครั้ง ภาวะความตึงเครียดของอารมณ์ สามารถเกิดได้จากความหวั่นไหวในเรื่องอื่น หรือจากความวิตกกังวลได้ โดยปกติผู้ที่บริสุทธิ์จะยินยอมให้ความร่วมมือเพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนเอง ส่วนผู้ที่ไม่บริสุทธิ์นั้น โดยปกติจะมีการเตรียมตัวเตรียมใจไว้อย่างมาก แต่ก็ยังมีความหวาดกลัวว่าจะถูกจับได้ ความตึงเครียด ความหวั่นวิตก และเมื่อมีคำถามซึ่งไม่รู้ว่าจะเมื่อใดสิ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีจะมาป้อนถามให้ตอบ ย่อมส่งผลต่อภาวะอารมณ์ได้ แต่สำหรับบุคคลประเภทผู้ร้ายอาชื่อนั้น อาจนึกสนุกกับเครื่องจับเท็จนั้นได้ โดยที่ทางฝ่ายเจ้าหน้าที่อาจไม่ได้อะไรขึ้นมาเลย แต่ถ้าเป็นคนร้ายที่อ่อนหัดอาจรับรับสารภาพก่อนที่จะจบการทดสอบด้วยซ้ำ ซึ่งก็ถือได้ว่าการนำวิทยาการโดยใช้เครื่องจับเท็จนี้สามารถ

ช่วยในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความผิดฐานฆ่าผู้อื่นได้เช่นกัน ดังเช่นในคดีฆาตกรรม น.ส. เจนจิรา หลังจากทีพนักงานสอบสวนได้พยายามสอบสวนหาผู้ที่เกี่ยวข้องที่ต้องสงสัยว่าจะฆ่า ได้มีการจับกุมนายเสริมฯ ที่มาติดพันผู้ตาย จากการสอบสวนนายเสริมฯ ให้การปฏิเสธว่าไม่มีเหตุผลที่เขาต้องฆ่า แต่ต่อมานายเสริมฯ ได้ขอเข้าเครื่องจับเท็จ ปรากฏว่าเส้นกราฟที่ปรากฏอยู่บนจอภาพสามารถบ่งบอกอาการของนายเสริมฯ ที่ตอบคำถามพนักงานสอบสวนเป็นข้อๆ ซึ่งผู้ชำนาญการสรุปผลทดสอบพบว่านายเสริมโกหก

นอกจากนี้ในปัจจุบันได้มีการพัฒนาวิทยาการตำรวจสมัยใหม่โดยการนำเทคโนโลยีมาช่วยในการปราบปรามอาชญากรรม อาทิเช่น การบันทึกเสียง การตั้งกล้องบันทึกภาพโทรทัศน์วงจรปิดที่ติดตั้งไว้ในแหล่งที่คาดว่าอาจเกิดอาชญากรรม เช่น ธนาคาร ร้านจำหน่ายทอง ห้างสรรพสินค้าต่างๆ ซึ่งสามารถบันทึกภาพขณะเกิดเหตุไว้ได้ ย่อมสามารถชี้ให้เห็นถึงการกระทำของผู้ที่เกี่ยวข้อง แต่ทั้งนี้ก็มีประเด็นที่ต้องพิสูจน์ถึงความถูกต้องแท้จริงของภาพหรือเสียงที่ได้มานั้นว่ามีความถูกต้องแท้จริงอย่างไร ปัญหาเหล่านี้ย่อมต้องอาศัยความรู้ความชำนาญเฉพาะในการพิสูจน์ว่ามีได้มีการติดต่อหรือเป็นการเลียนเสียงโดยผู้อื่น โดยการรับฟังสิ่งที่ได้จากการบันทึกเหล่านี้ ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าภาพถ่ายหรือเสียงที่บันทึกเหล่านี้ไม่ใช่พยานเอกสารแต่เป็นพยานวัตถุ ซึ่งทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติเพราะไม่มีกฎหมายกำหนดกฎเกณฑ์ของการนำเสนอพยานหลักฐานประเภทนี้³³ เมื่อพิจารณากฎหมายต่างประเทศเช่น Federal Rule of Evidence ของสหรัฐอเมริกา ได้แก้ไขกฎหมายคอมมอนลอว์ในเรื่องพยานเอกสารใหม่ โดยให้นำหลักเกณฑ์การอ้างเอกสารเป็นพยานมาใช้บังคับกับภาพถ่าย ภาพจากการบันทึกวิดีโอ ภาพยนตร์ ภาพเอกซเรย์ สิ่งที่เป็น printout จากเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ ดังนั้น กฎเกณฑ์ว่าด้วยการส่งต้นฉบับ (The Best Evidence Rule ของคอมมอนลอว์) และการอ้างรับรองเอกสาร (authentication) ต้องนำมาใช้กับพยานประเภทภาพถ่ายเหล่านี้ด้วย คือ ต้องมีการนำสืบถึงความถูกต้องแท้จริง³⁴ ซึ่งเรื่องดังกล่าวนี้ ท้าพรเพชร วิชิตชลชัย ได้ให้ความเห็นไว้ว่า ขณะที่ยังไม่มีกฎเกณฑ์การนำเสนอพยานวัตถุที่ชัดเจน คู่ความที่นำเสนอพยานวัตถุในลักษณะของสิ่งที่บันทึกไว้ (recording) ควรจะต้องนำพยานบุคคลที่รู้

³³ พรเพชร วิชิตชลชัย, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน, พิมพ์ครั้งที่ 4 (กรุงเทพมหานคร : บริษัท การนโกรง จำกัด, 2542), หน้า 374

³⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 403.

เห็นหรือเกี่ยวข้องกับกระบวนการบันทึกพยานวัตถุประเภทนั้นๆ มาสืบและยืนยันให้ศาลเห็นถึงความถูกต้องแท้จริง (authentication) และความน่าเชื่อถือ (reliability) ของพยานวัตถุนั้นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าเป็นภavnนำเสนอสสิ่งทีบันทึกไว้ในลักษณะที่ต้งมีเฉพาะให้ดู เช่น ภาพยนตร์ หรือวิดีโอ ก็จำเป็นต้องฉายให้ศาลและคู่ความดู และให้โอกาสอีกฝ่ายในการซักค้านเพื่อพิสูจน์ความถูกต้องแท้จริงของพยานวัตถุที่นำเสนอได้ ในกรณีทีบันทึกเทปเป็นเสียงก้ น่าจะมีการถอดข้อความทีบันทึกออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่ออ้างอิงประกอบกับเทปบันทึกเสียงนั้น เป็นต้น

ในการพิสูจน์ความผิดฐานฆ่าผู้อื่นทีมีการปกปิดอำพราง ย่อมปราศจากพยานโดยตรงทีรู้เห็น หรือพยานทีรู้เห็นอาจจะหนีหายไป ถูกฆ่าทิ้ง พยานแวดล้อมกรณีย่อมมีบทบาททีสำคัญในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงทีบ่งชี้ว่าได้มีการฆ่าเกิดขึ้น ซึ่งพยานแวดล้อมทีมีความแน่นอนเชื่อถือได้ ไม่เปลี่ยนแปลงทั้งประกอบด้วยเหตุผลทีไม่อาจโต้แย้งได้แต่อย่างใด ย่อมมีน้ำหนักพอทีจะรับฟังเพื่อลงโทษจำเลยได้โดยไม่ต้องอาศัยพยานโดยตรงเลย แต่พยานแวดล้อมทีศาลจะเชื่อนั้นต้องบ่งชี้โดยแน่นอน โดยไม่มีทางจะคิดได้ว่า ข้อเท็จจริงอาจเป็นอย่างอื่นได้อีก ดังนั้น พยานแวดล้อมทีเป็นพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ทียอมรับกันว่ามีความแน่นอนไม่เปลี่ยนแปลง ย่อมสามารถพิสูจน์ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบความผิดในประเด็นต่างๆ ในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นดังทีกล่าวมาข้างต้นเพื่อพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ถูกกล่าวหาได้ได้ถูกต้องแน่นอน

อนึ่งตามทีได้กล่าวมาข้างต้นนั้นเป็นการนำวิทยาศาสตร์ทางวัตถุ (Material Science) ทางกายภาพซึ่งเป็นพยานหลักฐานทีได้จากการวิเคราะห์ การตรวจพิสูจน์หรือวิจัยมาช่วยในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงทีเกี่ยวข้องกับคดี อันเป็นองค์ประกอบของความผิดทีมีการกระทำหรือแสดงออกมาภายนอกให้เห็น

3.11 การพิสูจน์ข้อเท็จจริงโดยวิทยาศาสตร์ทางสังคม (Social Science)

3.11.1 การพิสูจน์เชิงตรรกะ อย่างไรก็ตามองค์ประกอบความผิดบางอย่าง เป็นการกระทำทีโดยธรรมชาติของมันไม่สามารถปรากฏทางกายภาพ ทางวัตถุได้ หรือสูญหายไป จึงไม่หลงเหลือพยานหลักฐานทางวัตถุทีจะให้พิสูจน์ เช่น คำพูด เมื่อพูดแล้วก็สูญหายไปไม่มีร่องรอยให้พิสูจน์ทางกายภาพ ในการพิสูจน์ความผิดฐานฆ่าผู้อื่นทีมีการกระทำโดยอ้อมโดยการใช้ จ้างวาน การพิสูจน์เพื่อทีจะเอาผิดกับผู้ใช้นั้นก็ยากแก่การพิสูจน์เพราะไม่มีร่องรอยปรากฏให้เห็น ลำพังเพียงการขัดทอดของผู้ลงมือฆ่าอาจไม่เพียงพอทีจะรับฟังเพื่อลงโทษผู้ใช้นั้นได้ เพราะคดีอาญาต้อง

พิสูจน์ให้ได้โดยปราศจากสงสัยว่าจำเป็นผู้กระทำผิด จึงต้องอาศัยหลักวิชาต่างๆ ในการค้นหาความจริง อันได้แก่ ตรรกศาสตร์ (Logic) ที่เป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยเหตุและผล ซึ่งต้องมีความสัมพันธ์สมเหตุสมผลกัน มีความสอดคล้องกัน ตลอดจนมีโอกาสแห่งความเป็นไปได้ตามหลักวิชา จึงเป็นวิทยาศาสตร์อย่างหนึ่งเพราะเป็นศาสตร์ที่ค้นหาความจริงถึงพฤติกรรมของมนุษย์ ระบบความคิดและการยอมรับของมนุษย์ว่าเป็นอย่างไร จัดว่าเป็นวิทยาศาสตร์ทางสังคม (Social Science) การศึกษาร่างกายของมนุษย์เป็นอย่างไร เป็นเรื่องวิทยาศาสตร์ทางวัตถุทางกายภาพ

ตรรกศาสตร์เป็นวิชาที่ว่าด้วยการใช้ถ้อยคำอธิบายหรือให้เหตุผล (reasoning) เมื่อศาสตร์ทั้งหลายจำเป็นต้องมีการอธิบายหรือให้เหตุผล ตรรกศาสตร์จึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการนำเอาเหตุผลของปรากฏการณ์ในศาสตร์ต่างๆ มาอธิบายให้ผู้คนได้ทราบได้เข้าใจและเชื่อถือคล้อยตาม แต่เหตุผลนั้นต้องมีความสมเหตุสมผล เข้าทำ นำเชื่อถือ หรือฟังขึ้นอีกด้วย ดังที่เรียกกันว่า “มีตรรกะ” (Logic) เมื่อมีคดีเกิดขึ้นจะต้องมีการดำเนินคดีตามกฎหมายอาญา ซึ่งตามรูปคดีแล้วจะต้องมีการสืบสวนสอบสวนดำเนินไปจนกระทั่งถึงชั้นศาล ในชั้นสอบสวนการรับฟังพยานหลักฐานก็ต้องมีตรรกะ คือ มีเหตุมีผล เช่น คำรับสารภาพของผู้ต้องหา ถึงแม้รับด้วยความสมัครใจก็ต้องมีการชั่งน้ำหนักอย่างมีเหตุมีผลของข้อเท็จจริงนั้นว่าเชื่อถือได้เพียงใด ดังตัวอย่างในคดีฆาตกรรม น.ส.เจนจิราฯ การที่นายเสริมฯ ให้การว่า “ทำเพียงคนเดียว” โดยใช้กำลังบีบคอผู้ตายแล้วใช้มีดผ่าตัดทำการเฉือนศพ เอาทิ้งชักโครกในห้องน้ำที่ละชั้นๆ ที่โรงแรม 99 แพทย์หญิงพรทิพย์ โรจนสุนันท์ แพทย์ผู้ชำนาญการด้านนิติเวชได้ตั้งข้อสงสัยว่า ไม่เชื่อว่านายเสริมฯ สามารถฆ่าและศพน.ส.เจนจิราคนเดียวโดยใช้มีดผ่าตัดในระยะเวลาอันสั้น จากประสบการณ์การผ่าศพมานานเกือบ 20 ปี เพราะแม้แต่ผู้เชี่ยวชาญยังต้องใช้เวลาถึง 3 ชั่วโมงและต้องมีผู้ช่วย 2 คน ประกอบกับการค้นห้องพักที่นายเสริมอ้างครั้งแรกนี้ ก็ไม่มีร่องรอยหลงเหลือซึ่งผิดวิสัย ทำให้คดีนี้พนักงานสอบสวนต้องทำการสอบสวนผู้ต้องหาใหม่อีก ในชั้นศาลจะมีการนำสืบพยานหลักฐานการรับฟังพยานหลักฐาน การชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานและการตีความกฎหมายเพื่อจะได้วินิจฉัยคดีนั้นๆ ให้สิ้นกระแสความ การดำเนินการในเชิงคดีเหล่านี้ต้องอาศัยความมีเหตุมีผลและความสมเหตุสมผลทั้งสิ้น

โดยหลักแล้ว เมื่อมีคดีอาญาเกิดขึ้นก็ต้องมีการพิสูจน์ข้อเท็จจริงให้ศาลทราบ และเชื่อว่าต้องมีข้อเท็จจริงนั้นเกิดขึ้นจริงๆ แต่ในบางกรณีนั้นตามหลักตรรกศาสตร์ที่กล่าวมาว่าเป็นเรื่องของเหตุผลที่ยอมรับกันได้ เรื่องดังกล่าวนั้นก็ไม่ต้องมีการสืบพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความจริงแต่อย่างไร ซึ่งได้แก่

1) ข้อเท็จจริงซึ่งเป็นที่รู้จักกันอยู่ทั่วไปหรือซึ่งไม่อาจโต้แย้งได้ หมายถึง ข้อเท็จจริงที่เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายจนไม่มีความจำเป็นต้องมีพยานหลักฐานมาพิสูจน์อีก หรือข้อเท็จจริงที่คนมีสามัญสำนึก หรือความรู้ความคิดในระดับปกติในชุมชนนั้นๆ จะต้องรู้ หรือข้อเท็จจริงที่ความปรากฏอยู่ของข้อเท็จจริงนั้นสามารถวินิจฉัยได้ง่ายและถูกต้องแน่นอนอย่างไม่มีทางที่จะโต้แย้งได้ ฉะนั้น จึงไม่เป็นการสมควรและไม่มีเหตุผลที่จะต้องพิสูจน์ข้อเท็จจริงนั้นอีก หลักข้อนี้มาจากแนวความคิดที่ว่า ศาลหรือผู้พิพากษาย่อมเป็นมนุษย์ปุถุชนเช่นเดียวกับบุคคลธรรมดาทั่วไป โดยปกติจึงย่อมประสบพบเห็นและสังเกตการณ์ความเป็นไปต่างๆ ของโลก ของบ้านเมือง ของวัตถุสิ่งของ ฯลฯ ที่อยู่รอบๆ ตัวอันเป็นวิสัยของคนทั่วไป ฉะนั้น ผู้พิพากษาจึงควรรู้สิ่งที่บุคคลทั่วไปรู้ ภายในขอบอำนาจของตน และกฎหมายไม่พึงประสงค์ให้ศาลรู้น้อยกว่าคนทั่วไป นอกจากนี้ การยอมให้คู่ความงดสืบพยานในข้อเท็จจริงประเภทนี้ย่อมทำให้คดีสามารถดำเนินไปได้รวดเร็วและประหยัดขึ้นอีกเป็นอย่างมาก³⁵

2) ข้อสันนิษฐานทางกฎหมายในคดีอาญา เนื่องจากกฎหมายต้องมีเหตุผลจึงสามารถมีอำนาจบังคับในตัวเองได้ แต่แม้ในทางปฏิบัติตามที่เป็นอย่างจริง กฎหมายก็ต้องร่างขึ้นโดยอยู่บนพื้นฐานของเหตุผลอยู่นั่นเอง ดังที่มงเตสกีเออ (Montesquieu) นักปราชญ์คนสำคัญของฝรั่งเศสได้อธิบายหลักการร่างกฎหมายที่ดีไว้ว่า³⁶ “เหนือสิ่งอื่นใด กฎหมายควรจะได้มีการพิจารณาโดยรอบคอบละเอียดถี่ถ้วน และกฎหมายจำเป็นต้องมีไว้เพื่อประโยชน์แก่การบังคับใช้จริงๆ จึงไม่ควรมีบทบัญญัติอันขัดต่อเหตุผลธรรมดา ความเที่ยงธรรม และตามสภาพแห่งความเป็นไปในสังคม เพราะกฎหมายที่มีจุดอ่อนก็ดี กฎหมายที่ไม่จำเป็นก็ดี กฎหมายที่ปราศจากความเที่ยงธรรมก็ดี ย่อมทำให้ระบบกฎหมายทั้งระบบเสียไป เป็นการบั่นทอนอำนาจของรัฐด้วย”

ข้อสันนิษฐานในทางกฎหมายที่เกิดขึ้นจากความน่าเชื่อถือ ความเป็นไปได้ และความจำเป็นหรือนโยบายของรัฐ และเนื่องจากตามธรรมชาติของข้อเท็จจริงอันนั้นเป็นการยากที่จะ

³⁵ เข็มชัย ชุตินวงศ์ , คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน , พิมพ์ครั้งที่ 7 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติบรรณการ , 2543) , หน้า 21 – 23.

³⁶ วิษณุ เครืองาม , เอกสารคำสอนนิติตรรกศาสตร์ , หน้า 14.

พิสูจน์ได้ เมื่อเป็นเช่นนี้ย่อมเป็นการสมเหตุสมผลและเป็นการประหยัดเวลาอย่างมากที่จะสรุปว่ามีข้อเท็จจริงอีกอย่างเกิดขึ้นจริง จนกว่าจะมีการพิสูจน์หักล้างว่าไม่มีอยู่จริง

จากหลักดังกล่าวนี้ ในคดีความผิดฐานฆ่าผู้อื่นในกรณีที่เป็นการกระทำโดยพลาด ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 60 ซึ่งเป็นการยากที่จะพิสูจน์ว่าผู้กระทำความผิดมีเจตนาต่อผู้ที่ได้รับผลร้ายคือความตายหรือไม่ ในทางกฎหมายจึงได้บัญญัติเป็นข้อสันนิษฐานว่า "ให้ถือว่า" ผู้กระทำความผิดเจตนาต่อบุคคลผู้ที่ได้รับผลร้ายด้วย ตามหลักตรรกศาสตร์ที่สังคมยอมรับกันโดยไม่ต้องมีการพิสูจน์อีก

3.11.2 การพิสูจน์เชิงจิตวิทยา

อย่างไรก็ตามข้อเท็จจริงบางเรื่องที่ยังไม่อาจหาข้อยุติได้ สังคมจึงต้องมีกระบวนการแก้ปัญหาของตนเอง จึงพยายามหาข้อยุติและยอมรับสิ่งนั้นเพื่อประโยชน์สุขของสังคม นั่นคือหลักจิตวิทยาสังคม จิตวิทยาสังคม เป็นศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลภายในสังคมหนึ่งๆ โดยจะศึกษาเน้นเฉพาะตัวบุคคลเกี่ยวกับเรื่องทัศนคติ อคติ แรงผลักดัน การเรียนรู้และการรับรู้ในบุคคลอื่น ซึ่งสังคมนั้นๆ ได้กำหนดขึ้น

พื้นฐานการแสดงพฤติกรรมทางสังคมของมนุษย์ ได้แก่ อิทธิพลทางวัฒนธรรม ซึ่งเกิดขึ้นจากการยอมรับของกลุ่มบุคคลในสังคมหนึ่งๆ และมีผลตกทอดไปถึงคนรุ่นหลัง วัฒนธรรมเหล่านี้จะวางแนวทางให้บุคคลในชุมชนหรือสังคมนั้นปฏิบัติตาม ทั้งในเรื่องการแต่งกาย ภาษาที่ใช้พูดหรือเขียน ที่อยู่อาศัย ความเป็นอยู่ อาหารการกิน ฯลฯ อาร์. ลินตัน (R. Linton) ได้ให้ความหมายของวัฒนธรรมว่า วัฒนธรรมเป็นผลรวมของแบบอย่างพฤติกรรม ทัศนคติ และคุณค่าต่างๆ ที่ยึดถือให้บุคคลซึ่งเป็นสมาชิกในสังคมนั้นๆ มีส่วนร่วมใช้และแสดงออก³⁷ ตัวอย่างเช่น การกอด การจูบแก้ม ในสังคมตะวันตกถือว่าเป็นเรื่องปกติในการทักทาย แสดงความยินดีกัน แต่ถ้ากระทำการเช่นนั้นในประเทศไทย ในสังคมของไทยเรา อาจเป็นความผิดฐานกระทำอนาจารได้

³⁷ โสภกา ชูพิกุลชัย, จิตวิทยาทั่วไป, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร : บริษัทโรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, 2521), หน้า 156 – 157.

ตามที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้วว่า ในคดีอาญานั้น ในคำฟ้องต้องมีรายละเอียดที่เกี่ยวกับเวลา สถานที่ ที่จำเลยกระทำผิด เพื่อให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดี แต่ในทางเป็นจริงแล้ว ในคดีความผิดฐานฆ่าผู้อื่นนั้น บางกรณีเป็นการยากที่จะพิสูจน์เวลาที่เกิดเหตุได้อย่างแน่นอนตายตัว วิทยาศาสตร์ทางกายภาพก็สามารถพิสูจน์ได้เพียงเวลาโดยประมาณ ไม่อาจยืนยันเวลาได้แน่นอน ฉะนั้น ในการบรรยายฟ้องจึงยอมรับกันว่า การที่โจทก์บรรยายฟ้องโดยมิได้ระบุวัน เวลา สถานที่ ที่เฉพาะเจาะจง เช่น บรรยายว่าสถานที่เกิดเหตุตั้งแต่เชียงใหม่จนถึงกรุงเทพมหานครต่อเนื่องกัน สถานที่ใด เวลาใดไม่ปรากฏ ก็ถือว่าเป็นคำฟ้องที่วิญญูชนทั้งหลายสามารถเข้าใจได้ ทั้งนี้ หมายความว่า จิตวิทยาทางสังคมยอมรับว่ามนุษย์เรามีขีดจำกัด ไม่สามารถรู้ถึงข้อเท็จจริงที่แท้จริงได้ เราเพียงต้องการข้อเท็จจริงระดับหนึ่งที่จะทำให้จำเลยต่อสู้คดีได้ก็เพียงพอแล้ว

อนึ่ง ความผิดฐานฆ่าผู้อื่นในกรณีที่มีการใช้ให้ผู้อื่นกระทำผิดแทน การที่จะพิสูจน์พยานหลักฐานโดยพยานหลักฐานทางวัตถุหรือทางกายภาพนั้น บางครั้งไม่อาจกระทำได้ เพราะสูญสิ้นไปแล้ว เช่น คำพูด คำสั่ง การเจรจาตกลงว่าจ้าง แต่ถ้ามีการส่งทางโทรศัพท์ ทางจดหมาย ก็อาจใช้การพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ได้ว่าการติดต่อจางวานโดยพิสูจน์จากการบันทึกการใช้โทรศัพท์ระหว่างผู้ต้องสงสัย หลักฐานทางเอกสารที่มีการโอนเงินเข้าบัญชีผู้ลงมือกระทำผิด แต่ก็ไม่สามารถยืนยันได้แน่ชัด ซึ่งคดีอาญาต้องมีพยานหลักฐานยืนยัน พิสูจน์ความผิดให้ได้โดยปราศจากสงสัยดังที่กล่าวมาแล้ว ฉะนั้น การพิสูจน์ดังกล่าวจะต้องอาศัยวิทยาศาสตร์ทางสังคมเพื่อพิสูจน์ความสอดคล้อง สมเหตุสมผล ต้องมีพยานแวดล้อมที่ให้เห็นว่าผู้นั้นมี ความเกี่ยวข้องกับคดี เช่น การกล่าวคำอาฆาต แรงจูงใจในการฆ่า เช่นหวังเอาเงินประกันชีวิต ปกปิดความผิดบางอย่างของตน การทะเลาะวิวาท ตลอดจนต้องมีพยานประกอบเพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงดังกล่าว เช่น กรณีที่จำเลยช้ดทออด ก็ต้องมีพยานอื่นมาประกอบด้วย ถ้าฟังเพียงคำช้ดทออดของจำเลยยังไม่เพียงพอที่จะ พิสูจน์

ความหมายของพยานหลักฐานประกอบหรือ corroborative evidence ก็คือ พยานหลักฐาน ซึ่งมีแนวโน้มที่จะยืนยันข้อความจริง หรือความถูกต้องแน่นอนของพยานหลักฐาน

ขึ้นอื่นในรายละเอียดที่สำคัญ กล่าวอีกนัยหนึ่งเป็นการเพิ่มน้ำหนักให้กับพยานหลักฐานซึ่งยังมีข้อบกพร่องนั่นเอง³⁸

กรณีของข้อเท็จจริงบางอย่างที่จะต้องมีพยานหลักฐานประกอบตามกฎหมายไทยนั้น ศาลฎีกาได้วางแนวทางซึ่งเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่าพยานหลักฐานที่มีข้อบกพร่องบางประเภทต้องมีพยานหลักฐานอื่นมาประกอบ จึงมีน้ำหนักให้ฟังลงโทษจำเลยได้ ได้แก่ คำรับสารภาพของจำเลย ในชั้นสอบสวน คำขัดท้อของผู้ร่วมกระทำผิด คำให้การของพยานที่เป็นพยานบอกเล่า (คำพิพากษาฎีกาที่ 853/2541)

อย่างไรก็ตามในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงโดยพยานหลักฐานตามที่ได้กล่าวมาข้างต้นนั้น แม้ข้อเท็จจริงบางอย่างที่คนธรรมดาไม่สามารถเข้าใจได้ แต่อาศัยความรู้ความชำนาญของบุคคลที่มีความรู้เฉพาะทางในการตรวจพิสูจน์วิเคราะห์ ก็สามารถอธิบายให้เห็นว่าพยานหลักฐานทางกายภาพนั้นเกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงในคดีอย่างไร จากตัวอย่างคดีต่างๆ ที่ได้นำเสนอมานั้นจะเห็นว่าแม้วิทยาศาสตร์จะพิสูจน์ได้ว่ามีร่องรอยคราบเลือดของผู้ตายอยู่ในบ้านที่เกิดเหตุ เพียงเท่านี้ก็ไม่สามารถยืนยันได้ว่าบุคคลในบ้านนั้นเป็นผู้ฆ่า หรือพบอาวุธปืนในมือผู้หนึ่งผู้ใดก็ยังไม่เพียงพอที่จะสรุปว่าเขาเป็นผู้ยิง เป็นต้น

ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงเพื่อให้ศาลลงโทษผู้กระทำผิดในคดีอาญานั้น ต้องพิสูจน์ให้เห็นอย่างแน่ชัดปราศจากข้อสงสัย นั่นก็คือต้องมีการพิสูจน์ให้เห็นข้อเท็จจริงที่มีความต่อเนื่องสัมพันธ์ไม่ขาดตอน เป็นเหตุเป็นผลให้ศาลเชื่อว่ามีกรกระทำอย่างนั้นขึ้นจริง โดยเฉพาะคดีความผิดฐานฆ่าที่มีการปกปิด ซ่อนเร้น ยากที่จะมีประจักษ์พยานยืนยันได้ ฉะนั้น ต้องอาศัยหลักความเป็นเหตุเป็นผลทางตรรกะ ก็คือ พยานแวดล้อมกรณี (Circumstantial Evidence) พยานหลักฐานประเภทนี้แม้จะไม่สามารถพิสูจน์ข้อเท็จจริงที่เป็นประเด็นพิพาทในคดีได้โดยตรง แต่สามารถนำมาปะติดปะต่อให้เกิดความคิดลำดับหรือเชื่อมโยงเหตุการณ์ เพื่อบอกถึงข้อเท็จจริงบางอย่างหรือหลายอย่าง ซึ่ง

³⁸รพีพร วัฒนชะวีระกุล, “พยานหลักฐานประกอบ : ศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายคอมมอนลอว์” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารคดี ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539), หน้า 102.

นำมาใช้คลี่คลายปัญหาในทางคดีหรือตอบคำถามบางประการได้ บางครั้งอาจเรียกพยานประเภทนี้ว่าพยานหลักฐานทางอ้อม (indirect evidence) ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าถ้าพยานแวดล้อมนี้มีความเป็นเหตุเป็นผลน่าเชื่อถือ ย่อมสามารถพิสูจน์ข้อเท็จจริงได้ดีกว่าพยานโดยตรงซึ่งปราศจากเหตุผลเสียอีก ถึงกับมีคำกล่าวที่ว่า "พยานเหตุผลหรือพยานแวดล้อมกรณีนั้น ช่วยให้ศาลวินิจฉัยคดีได้ถูกต้องแน่นอนยิ่งกว่าพยานโดยตรงเสียอีก"³⁹ (ดูรายละเอียดในคำพิพากษาฎีกาที่ 3153/2535, 1398/2541)

คดีสำคัญในประวัติศาสตร์ของไทยเราที่ได้มีการนำเอาข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ที่เกิดจากการค้นคว้าทดสอบไปอ้างเป็นพยานหลักฐานในศพมากที่สุด ได้แก่ คดีสวรรคตของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลและศาลก็ได้วินิจฉัยให้ความเชื่อถือต่อพยานหลักฐานเช่นนั้นมาก โดยรับฟังเป็นข้อยุติว่า ปิ่นกระบอกที่วางอยู่ใกล้พระหัตถ์ขณะเสด็จสวรรคตไม่ใช่กระบอกที่ใช้ยิงพระองค์ท่าน แต่ได้ใช้ยิงมาก่อนหลายวันแล้ว ทั้งนี้เป็นผลจากการทดลองของกรมวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับการวิเคราะห์หาปริมาณสารเคมีที่ติดในกระบอกปืนที่ผ่านการยิงมาแล้วเป็นระยะเวลาต่างๆ กันแล้วเปรียบเทียบกับปริมาณของสารนั้นในของกลาง⁴⁰ และต่อมาในยุคปัจจุบันที่วิทยาศาสตร์มีความเจริญก้าวหน้าขึ้นมากก็ได้มีการนำมาใช้คลี่คลายคดีมากขึ้น โดยคดีสำคัญที่อยู่ในความสนใจของประชาชนและเป็นการทำให้มีการตื่นตัวเรื่องการใช้นิติวิทยาศาสตร์ คือ คดีฆาตกรรม น.ส.เจนจิรา ซึ่งศาลได้มีคำพิพากษา โดยมีข้อเท็จจริงดังนี้ เมื่อเวลา 09.45 น. วันที่ 16 มีนาคม ที่ห้องพิจารณาคดี 701 ศาลอาญานายกฤษฎี จิตธรรารักษ์ ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาล ได้มีคำพิพากษาในคดีที่พนักงานอัยการกองคดีอาญา 3 เป็นโจทก์ฟ้องนายเสริม สาครรษาฎี อายุ 23 ปี อดีตนักศึกษาแพทยวิชิรพยาบาล เป็นจำเลยฆ่าหั่นศพ น.ส.เจนจิรา พลอยอุ้งนศรี นักศึกษาแพทย์ชั้นปีที่ 5 ร.พ.รามาริบติ แฟนสาวในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน โดยทรมานและกระทำทารุณโหดร้าย ซ่อนเร้น ย้ายหรือทำลายศพเพื่อปิดบังการตาย มีอาวุธปืนและเครื่อง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

³⁹ ประมุข สุวรรณศร, กฎหมายลักษณะพยาน, พิมพ์ครั้งที่ 8 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2525), หน้า 14.

⁴⁰ วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์, "การประเมินผลจากพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์", บทบัณฑิต 29 (2515): 807.

กระสุนปืนไว้ในครอบครอง โดยไม่ได้รับอนุญาต พกพาอาวุธปืนไปในที่สาธารณะโดยไม่ได้รับอนุญาต ยิงปืนโดยไร้เหตุและลัทธิพิศ ซึ่งประทุพราวละเอียดยศคำพิพากษาของศาลได้ดังนี้

ระหว่างวันที่ 1 ถึง 28 มกราคม 2541 วันและเวลาใดไม่ปรากฏชัด จำเลยได้กระทำความผิดต่อกฎหมายหลายบทหลายกรรมต่างกันคือจำเลยมีอาวุธปืนสั้นขนาด .38 และกระสุนปืนจำนวน 3 นัดไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาตมีเจตนาฆ่าและไตร่ตรองไว้ก่อน ได้ใช้อาวุธปืนดังกล่าว ยิง น.ส.เจนจิรา 1 นัดที่ขมับซ้ายแล้วใช้มีดเขี่ยเนื้อฆ่าและอวัยวะต่างๆ ของ น.ส.เจนจิรา ออกเป็นชิ้นๆ ตัดศีรษะ ควักลูกตา ตัดหู ตัดจมูก กรีดริมฝีปาก และเขี่ยเนื้อหนังศีรษะออก จนเป็นเหตุให้ น.ส.เจนจิราถึงแก่ความตาย อันเป็นการฆ่าโดยทรมานและกระทำทารุณโหดร้ายแล้ว ยังได้นำศีรษะแขนขา กระดูกส่วนต่างๆ ไปโยนทิ้งแม่น้ำบางปะกง จ.ฉะเชิงเทรา และนำชิ้นเนื้อ อวัยวะภายในหนังศีรษะทิ้งลงในถังน้ำเพื่อปิดบังการตาย ลักเอาเงินจำนวน 2,000 บาท กระเป๋าสะพาย นาฬิกาข้อมือ สร้อยข้อมือสามกษัตริย์หนัก 1 สลึง สร้อยข้อมือรูปสัตว์ต่างๆ หนัก 2 สลึง วิชยุติดตามตัว เครื่องเล่นแผ่นซีดี ทอล์กกีตติ้ง และกระเป๋าใส่เงิน รวมเป็นเงิน 34,450 บาท ของผู้ตายไปโดยทุจริต เหตุเกิดที่พญาไท กทม. อ.บ้านโพธิ์ จ.ฉะเชิงเทรา และที่ อ.เมืองชลบุรี เกี่ยวพันกัน ขอให้ศาลลงโทษจำเลยสถานหนัก

ต่อมาวันที่ 28 มกราคม 2541 เจ้าหน้าที่พบกะโหลกศีรษะของผู้ตาย และจับกุมจำเลยได้พร้อมอาวุธปืนลูกกระสุนจำนวน 1 นัด ปลอกกระสุนปืน 2 ปลอก ผ้าปูที่นอน 1 ผืน ปีบ 1 ใบ กระเป๋าเสื้อผ้า 1 ใบ ยึดไว้เป็นของกลาง ในชั้นสอบสวนจำเลยให้การรับสารภาพ ในชั้นพิจารณาจำเลยให้การปฏิเสธ แต่ระหว่างสืบพยานโจทก์จำเลยรับสารภาพว่าได้ฆ่าผู้ตายจริง แต่มิได้ไตร่ตรองไว้ก่อน โดยทรมานหรือกระทำทารุณโหดร้าย จากการนำสืบอัยการโจทก์นำพยานบุคคลเข้าสืบจำนวน 34 ปาก ซึ่งเป็นพยานแวดล้อมพหุติการณคือ บิดา มารดา ญาติ และเพื่อนของ น.ส.เจนจิราผู้ตาย พยานบุคคลที่พบวัตถุพยานในคดี เจ้าพนักงานตำรวจชุดสืบสวนจับกุม เจ้าพนักงานและผู้เชี่ยวชาญการพิเศษที่ตรวจพิสูจน์พยานหลักฐาน และพนักงานสอบสวน ส่วนจำเลยได้นำพยานบุคคลเข้าสืบ 1 ปาก คือ พ.ญ.พรทิพย์ โรจนสุนันท์ ผู้ชำนาญด้านนิติเวชวิทยา ส่วนนายเสริมจำเลยไม่ได้อ้างตัวเองเป็นพยานเบิกความแต่อย่างใด

ศาลพิเคราะห์หลักฐานของโจทก์และจำเลยแล้วเห็นว่า น.ส.เจนจิราได้หายตัวไปจากบ้านระหว่างวันที่ 26-28 มกราคม 2541 ถึงแก่ความตายแล้ว และจากพยานหลักฐานที่อัยการโจทก์นำสืบประกอบคำรับสารภาพเชื่อว่า น.ส.เจนจิรา เป็นคนรักของจำเลย ต่อมาจำเลยเกิดความ

หึ่งหวงที่ผู้ตายบอกเลิก ดีตัวออกห่างไปมีคนรักใหม่จนไม่สามารถปรับความเข้าใจกันได้ จำเลยจึงใช้อาวุธปืนที่เตรียมไว้ยิงเข้าที่ขมับซ้ายที่ห้องพัก ห้อง 604 พีเอสเฮ้าส์ พญาไท จนถึงแก่ความตายแล้ว ซ้ำแผลศพของผู้ตายโดยตัดศีรษะออก หั่นเนื้อออกเป็นชิ้นๆ ทั้งในโถส้วมห้องพัก ส่วนอวัยวะชิ้นใหญ่ๆ นำไปทิ้งที่แม่น้ำบางปะกง จ. ฉะเชิงเทรา และนำเอาทรัพย์สินของผู้ตายติดมือไปด้วย

ศาลพิเคราะห์ว่า จำเลยได้กระทำความผิดตามฟ้องหรือไม่ พ่อ แม่ และญาติของ น.ส.เจนจิรา เห็นว่าผู้ตายได้หายตัวไปจากบ้าน ต่อมาพบกะโหลกศีรษะที่ อ. แสลงภูดาษ จ. ฉะเชิงเทรา ทำภาพเชิงซ้อนแล้วปรากฏว่าเข้ากันได้ การตรวจผลดีเอ็นเอก็ตรงกัน อีกทั้งประวัติการทำฟัน และคราบโลหิตในห้องพักของจำเลยก็เป็นของผู้ตาย ซึ่งได้เบิกความสอดคล้อง เชื่อมโยงกับคำรับสารภาพของจำเลย

ส่วนจำเลยจะเป็นผู้ฆ่า น.ส.เจนจิราหรือไม่ พ.ต.ท.โกสินทร์ หินธารี เข้าเบิกความว่า จำเลยได้นำไปค้นพบพยานหลักฐานพรณยานต์ของผู้ตายที่หมู่บ้านเมืองทองธานี จากการตรวจค้นพบเส้นผมของผู้ตาย และ พล.ต.ต.พงษ์ศักดิ์ โรหิตะปการ เบิกความว่าได้พบชิ้นเนื้อที่บ่อเกรอะเป็นจำนวนมาก เห็นว่าพยานทุกปากเบิกความสอดคล้องกัน

ส่วนการที่จำเลยฆ่าโดยไตร่ตรอง โดยทรมานโหดร้ายทารุณหรือไม่ เห็นว่าบาดแผลปืนที่ขมับซ้าย จากการตรวจกะโหลกแล้วเป็นของผู้ตายเป็นเหตุให้ถึงแก่ความตาย จำเลยมีอารมณ์หึ่งหวง เตรียมอาวุธปืนและใช้อาวุธปืน เชื่อว่าจำเลยฆ่าผู้ตายโดยไตร่ตรองไว้ก่อน ส่วนโดยทรมานโหดร้ายทารุณหรือไม่ ศาลเห็นว่า โจทก์ไม่มีพยานรู้เห็น มีแต่พยานแวดล้อม และหากการเบิกความของเจ้าหน้าที่ตำรวจสันนิษฐานบาดแผลจากอาวุธปืนดังกล่าวไม่ถึง 5 นาทีก็ตายเชื่อไม่ได้ว่าซ้ำแผลศพโดยทรมาน

พิพากษาว่า จำเลยมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 199, 289 (4), 334, 376 พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ.2490 มาตรา 7, 72 วรรคสาม การกระทำของจำเลยเป็นความผิดหลายกรรมต่างกัน ให้ลงโทษทุกกรรมเป็นกระทงความผิดไปตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 91 จำเลยกระทำความผิดซึ่งเป็นการกระทำความผิดและเป็นหญิงคนรักของตน ผู้ตายไม่อยู่ในวิสัยที่จะต่อสู้ป้องกันตนเองได้ พฤติการณ์ของจำเลยสมควรวางโทษสถานหนักตามที่กฎหมายกำหนดไว้เพื่อมิให้บุคคลอื่นเอาเป็นเยี่ยงอย่างความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อนและฐานยิงปืนโดยใช้เหตุในเมืองเป็นกรรม

เดียวเป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบท ให้ลงโทษฐานฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อนอันเป็นบทหนัก ลงโทษประหารชีวิตจำเลย ฐานทำลายศพหรือส่วนของศพ ลงโทษจำคุก 1 ปี ฐานลักทรัพย์ลงโทษ จำคุก 2 ปี และฐานมีอาวุธปืนของผู้อื่นที่มีทะเบียน ลงโทษจำคุก 1 ปี

เนื่องจากคดีนี้เหตุเกิดในที่รโหฐาน โจทก์ไม่มีประจักษ์พยานรู้เห็นโดยตรงในขณะเกิด เหตุเป็นความยากลำบากในการติดตามตัวผู้กระทำความผิด พนักงานสอบสวนหาพยานหลักฐาน มาพิสูจน์ความผิดของจำเลยก็โดยอาศัยคำรับสารภาพของจำเลยในชั้นจับกุมและชั้นสอบสวน ทั้ง สถานที่เกิดเหตุ ชิ้นส่วนของศพ รถยนต์ของผู้ตายและอาวุธปืนที่ใช้ ก็ทราบและรวบรวมมาได้โดย อาศัยเบาะแสจากปากคำของจำเลยซึ่งขณะกระทำความผิดจำเลยอายุเพียง 22 ปี และเป็นนักศึกษา พอฟังได้ว่าจำเลยยังความรู้สึกสำนึกต่อความผิดและพยายามบรรเทาผลร้ายแห่งความผิดนั้นโดยลุ แก่โทษต่อเจ้าพนักงานชั้นพิจารณาโจทก์อ้างพยานบุคคลรวม 46 ปาก และนำพยานเข้าเบิกความ รวม 34 ปาก อ้างส่งเอกสารและพยานวัตถุจำนวน 172 รายการ พยานหลักฐานดังกล่าวทั้งหมด ล้วนเป็นเพียงพยานแวดล้อม กรณีทั้งก่อนและหลังเกิดเหตุ รวมทั้งเป็นเพียงพยานวัตถุทาง วิทยาศาสตร์เท่านั้น เมื่อใช้ดุลพินิจวินิจฉัยชั้นนำหน้าพยานหลักฐานทั้งปวงดังกล่าว โดยปราศจากคำรับ สารภาพของจำเลยประกอบแล้ว ถ้าฟังพยานหลักฐานของโจทก์เพียงอย่างเดียวคงรับฟังได้ เฉพาะในประเด็นว่าจำเลยไปกับผู้ตายก่อนที่ผู้ตายจะหายไปจากบ้านและตรวจพบศพบริเวณที่ ห้างน้ำของห้องพักจำเลยเท่านั้น

ที่ศาลแน่ใจว่ามีการกระทำความผิดจริงและจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้น ก็โดยฟัง ประกอบคำรับสารภาพของจำเลยทั้งในชั้นจับกุม ชั้นสอบสวน และชั้นพิจารณา คำรับสารภาพ ดังกล่าวจึงเป็นการให้ความรู้แก่ศาลอันเป็นประโยชน์แก่การพิจารณาทำให้มั่นใจว่าลงโทษจำเลยไม่ ผิดตัว แม้อคดีนี้เป็นคดีอุกฉกรรจ์สะท้อนขวัญของประชาชนและสังคมส่วนรวมตามที่ระบุนมาใน พ้องกับแพร่หลายในสื่อต่างๆ อันเป็นข้อมูลที่ประชาชนได้รับ ทำให้กระแสวิกฤติและความ คิดเห็นแตกต่างกันไปก็ตาม แต่ในระดับปัจเจกบุคคลผู้กระทำความผิดย่อมต้องได้รับโทษตามความ หนักเบาของกรรมที่ตนเองก่อไว้ มิใช่เป็นการลงโทษเพื่อเป็นการแก้แค้น ส่วนในระดับสังคมก็เพื่อ จรรโลงสังคมให้อยู่ร่วมกันโดยปกติสุข โดยเฉพาะอย่างยิ่งคดีนี้ยังฟังไม่ได้ว่าจำเลยใช้มีดเขื่อน ขำแหละอวัยวะต่างๆ ของผู้ตายจนเป็นเหตุให้ผู้ตายถึงแก่ความตาย คงฟังได้แต่เพียงว่าเป็นการ ทำลายศพเพื่อปิดบังการตายและเหตุแห่งการตาย ซึ่งศาลได้ลงโทษเป็นความผิดอีกกระทงหนึ่ง

ดังนั้น เมื่อปรากฏเหตุบรรเทาโทษตามที่วินิจฉัยข้างต้นจำเลยสมควรได้รับการพิจารณาให้เป็นคุณในสวนนี้ อันเป็นหลักนิติธรรมที่อารยประเทศปฏิบัติกัน จึงลดโทษให้จำเลยตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78 และ 52 (1) ลงหนึ่งในสาม แล้วลงโทษจำเลยในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน ลงโทษจำคุกตลอดชีวิต ฐานทำลายศพหรือส่วนของศพลงโทษจำคุก 8 เดือน ฐานลักทรัพย์ ลงโทษจำคุก 1 ปี 4 เดือน และฐานมีอาวุธปืนของผู้อื่นที่มีทะเบียนลงโทษจำคุก 8 เดือน เมื่อศาลลงโทษจำคุกตลอดชีวิตจำเลยในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อนแล้ว จึงให้ลงโทษจำคุกตลอดชีวิตสถานเดียว ส่วนคำขอและข้อหาอื่นให้ยก

คดีนี้แม้ว่าจะไม่มีประจักษ์พยานเห็นเหตุการณ์ขณะเกิดเหตุ แต่มีพยานแวดล้อม ประกอบกับพยานวัตถุ รวมทั้งรายงานผลการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ (นิติวิทยาศาสตร์และนิติเวชศาสตร์) ที่สามารถเชื่อมโยงกันเป็นลูกโซ่แห่งพยาน (Chain of Evidence) ทำให้รับฟังได้ว่าผู้ต้องหาี้ได้กระทำความผิดตามข้อกล่าวหาจริง ซึ่งพยานหลักฐานจากการตรวจทางนิติวิทยาศาสตร์ดังกล่าวนี้ เป็นส่วนสำคัญที่ศาลใช้ดุลพินิจในการพิจารณาว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิดจริงหรือไม่ ซึ่งคดีนี้ได้ใช้ประโยชน์ในทางวิทยาศาสตร์หลายประการ ได้แก่

1. การใช้เครื่องจับเท็จ เมื่อนำนายเสริมฯ มาสอบสวนในฐานะผู้ต้องสงสัย ซึ่งนายเสริมฯ ให้การปฏิเสธทุกกรณี จึงได้มีการนำเข้าเครื่องจับเท็จโดยความยินยอมของนายเสริมฯ ซึ่งผลของกราฟที่ปรากฏขณะตอบคำถาม แสดงผลได้ว่านายเสริมฯ ให้การเท็จ และนำสงสัยว่า น.ส.เจนจิรา ตายแล้ว

2. คราบเลือดที่พบในช่องเก็บของกระโปรงท้ายรถของผู้ตายซึ่งนายเสริมฯ ให้การว่าได้เอาน้ำส่วนผู้ตายที่เหลือบรรจุใส่ถุงพลาสติกใส่ไว้ในช่องเก็บของกระโปรงด้านหลังรถเพื่อนำไปทิ้งสามารถนำมาตรวจลายพิมพ์ดีเอ็นเอ เพื่อยืนยันว่าเป็นเลือดของผู้ตาย โดยในการตรวจเปรียบเทียบแม้ว่าจะไม่มีตัวอย่างเลือดของ น.ส.เจนจิรา มาตรวจเปรียบเทียบกับคราบเลือดดังกล่าว แต่การตรวจพิสูจน์วิเคราะห์สามารถนำมาเปรียบเทียบจากเลือดของพ่อและแม่ผู้ตายได้ และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง น.ส.เจนจิรา เป็นบุตรเพียงคนเดียว ผลการตรวจพิสูจน์จากแพทย์นิติเวชโรงพยาบาลรามาริบัติจึงยืนยันได้ว่าเป็นเลือดของผู้ตาย นอกจากนี้ คราบเลือดที่พบในห้องน้ำภายในห้องน้ำของห้องพักที่ พี.เอส.เฮ้าส์ แพทย์นิติเวชยืนยันว่าเป็นเลือดของผู้ตาย สอดคล้องกับคำรับสารภาพของผู้ต้องหาที่รับว่าได้ฆ่าและศพในห้องน้ำ

3. อาวุธปืนพกสั้น ยี่ห้อโคลท์ ขนาด .38 ที่ยึดมาได้จากบันทึกของนายเสริมฯ ที่ จ. ชลบุรี ตามคำรับสารภาพของผู้ต้องหาว่าได้นำปืนไปซุกซ่อนที่ดังกล่าว กองพิสูจน์หลักฐานยืนยันว่า ปืนนั้นยังทำอันตรายถึงแก่ชีวิตได้ และหัวกระสุนปืน 1 ปลอกและปลอกกระสุนปืน ซึ่งยึดได้จากท่อระบายน้ำริมถนนหน้าบ้านผู้ต้องหาที่ผู้ต้องหาเรียกว่าเอาไปทิ้งไว้ ผลการตรวจเปรียบเทียบปรากฏว่า ปลอกกระสุนและหัวกระสุนปืนได้ยิงจากปืนของกลางนี้ และมีขนาดเท่ากับบาดแผลรายกระสุนที่ผิวกะโหลกของ น.ส.เจนจิรา

4. ชิ้นเนื้อที่พบในบ่อเกรอะของพี.เอส.เฮ้าส์ ซึ่งตรวจพบแพทย์นิติเวชยืนยันว่าชิ้นเนื้อที่ตรวจพบเป็นของ น.ส.เจนจิรา สอดคล้องกับคำรับสารภาพของนายเสริมที่ว่าหลังจากที่ได้ฆ่าเหยื่อศพของผู้ตายแล้วได้ทิ้งชิ้นส่วนของศพลงโถ้วมแล้วกดชักโครก ขำระล้างระบายลงสู่อบ่เกรอะส่วนดังกล่าว

5. เส้นผมที่ติดกับเศษหนังศีรษะจากบ่อเกรอะของพี.เอส.เฮ้าส์. กองพิสูจน์หลักฐานยืนยันว่าเป็นของผู้ตายซึ่งสอดคล้องกับคำรับสารภาพของนายเสริมที่ว่าหลังจากที่ได้ฆ่าเหยื่อศพของผู้ตายแล้วได้ตัดผมบางส่วนแล้วถลกหนังศีรษะทิ้งลงโถ้วม

6. กะโหลกศีรษะที่พบที่แม่น้ำบางปะกง นำส่งตรวจพิสูจน์ที่สถาบันนิติเวชวิทยา ผลการตรวจปรากฏว่าเป็นศีรษะของ น.ส.เจนจิรา สอดคล้องกับคำรับสารภาพของผู้ต้องหาที่รับว่าได้ตัดศีรษะแล้วนำไปใส่ถุงพลาสติกสีดำไปทิ้งที่สะพานข้ามแม่น้ำบางปะกง โดยมีรอยกระสุนปืนที่ผู้ต้องหายอมรับว่าใช้อาวุธปืนยิง น.ส.เจนจิราตายแล้วจึงฆ่าเหยื่อศพ และในการตรวจพิสูจน์บุคคลได้ทำการตรวจโดยใช้ภาพเชิงซ้อนเปรียบเทียบกับภาพถ่ายของผู้ตาย

สรุปได้ว่าในคดีนี้หากไม่ได้ใช้วัตถุพยานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์และนิติเวชศาสตร์เป็นพยานหลักฐานในคดีแล้ว อีกทั้งไม่มีการเก็บวัตถุพยาน การตรวจพิสูจน์ และการสืบพยานให้เป็นลูกโซ่แห่งพยานหรือ Chain of Evidence คดีนี้อาจจะจบลงด้วยเป็นคดีคนหายธรรมดา ที่สงสัยว่าจะถูกฆ่าแต่ก็หาศพและพยานหลักฐานไม่พบหรือถึงแม้จะพบศพ จับผู้ต้องหาได้ ก็อาจไม่มีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะให้ศาลลงโทษได้ จึงเป็นคดีตัวอย่างที่ทำให้ผู้เกี่ยวข้องข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญามีความตื่นตัว และตระหนักถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากงานนิติวิทยาศาสตร์และงานนิติเวชศาสตร์กันมากขึ้น